



ΕΡΤΩΝ Α. ΛΕΦΤΩΝ

ΟΡΦΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΔΙΚΗ



# ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

31 ΙΟΥΛΙΟΥ 1901

Άξιότιμες Κύριε Μιχαηλίδη,

Μετά ζωηρού ένδιαφέροντος άναγινώσκων τὰ «Παναθήναια» ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν, ἐκφράζω ύμνῳ εἰλικρινῇ συγχαρητήριᾳ διὰ τὴν ἔδρυσιν καὶ προϊούσσαν ἔξανθησιν τοῦ ὥραιου περιοδικοῦ. «Αριστον διὰ τε τὴν ἐκλεκτὴν ὄλην, διὰ τὸν καλλιτεχνικὸν κόσμον καὶ διὰ τὴν ἐλληνοπρεπὴ γλώσσαν, κατέκτησε δικαίως τὴν κοινὴν συμπάθειαν καὶ μαρτυρεῖ διτὶ ἡ πολυπαθῆς ἡμῶν φιλολογία, παρὰ τοὺς ποικιλούς τριβόλους, οἵτινες υλομανοῦσιν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς, βαίνει οὐχ ἡττον πρὸς ἀσφαλῆ πρόσδον.

Ως ἐλάχιστον τῶν αἰσθημάτων τούτων τεκμήριον ἐπειθύμουν πρὸ πολλοῦ ἵνα πέμψω ύμνῳ συμφώνως πρὸς τὴν ὑμετέραν αἰτήσιν, μικρὸν διὰ τὸ περιοδικὸν συμβόλην, ἀλλ' ἐκωλύσμην ὑπὸ ἄλλων ἐπειγουσῶν ἐργασιῶν, δτε ἀνέγνων ἐσχάτως διτὶ κατηρτίσθη παρ' ἡμῖν νέα ἐπιτροπὴ πρὸς παρασκευὴν τῆς ἐπικειμένης δευτέρας περιόδου τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων. Τοῦτο ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν μνήμην μοῦ τὴν ἐποχὴν τῆς πρὸ πενταετίας τελέσεως αὐτῶν, δτε τοῦ Γερμανικοῦ ἀθλητισμοῦ, ὡς γνωστόν, ἐπέχοντος, εἶχε προβηὴ ἡ Β. Πρεσβεία εἰς τὴν δέουσαν ἐνέργειαν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ. Καὶ δή, ιδρύθη τότε ἐξηκονταμελῆς ἐπιτροπή, ὑπὸ ὑψηλῶν ἐνταῦθα προσώπων προεδρευομένη, συνεκλήθησαν ἀλλεπάλληλοι λαϊκαὶ

συνελεύσεις, διωργανώθησαν ἑορταὶ, καὶ διὰ ποικίλων δημοσιευμάτων ἐπεζητήθη ἡ συνδαύλισις τοῦ κοίνου ἐνδιαφέροντος, οὕτω δὲ ἐπετεύχθη ἡ εἰς Ἑλλάδα κάθοδος τοῦ Γερμανικοῦ ἀγήματος, οὗ ἐν ίδιως μέλος, δ πανδαής Σχούμαν, ἀφῆκεν ἀνέξιτήλους εἰς τὸν Ἀθηναϊκὸν δῆμον ἀναμνήσεις.

Συμφώνως δὲ πρὸς ταῦτα ἐνεργῶν, εἶχον δημοσιεύσει τότε εἰς τὸ Magazin für Literatur βραχεῖαν διατριβήν, ἥτις παρεῖχε διτὶ διλόγων γραμμῶν εἰκόνα τῶν ἀγώνων ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν σύγχρονον Ἑλλάδα, ἀλλ' ἥτις, γραφεῖσα γερμανιστί, οὐδόλως παρ' ἡμῖν ἐγνώσθη, διὸ καὶ σκεφθεῖς διτὶ, καθ' ἥν στιγμὴν μεριμνῶμεν περὶ τῆς νέας τῶν ἀγώνων τελέσεως, ἡ διατριβὴ αὐτὴ προσκτάται ἀμεσόν τι ἐνδιαφέρον, καὶ ως ἐνθύμησις τοῦ παρελθόντος καὶ ως παρότρυνσις διὰ τὸ μέλλον, πέμπτῳ ύμνῳ τὸ ἐλληνικὸν αὐτῆς κείμενον, καὶ καταλήγω τὰς πέτωντι καλάμῳ χαραγθείσας ταύτας λέξεις διατυπῶν τὴν ἔδραιαν ἐλπίδα διτὶ, μετὰ τὰς ἄχρι τοῦδε σπασμωδικὰς προσπαθείας, ἡ γονιμωτάτη ίδεα τῆς ἐν Ἀθηναῖς τῶν διεθνῶν Ὀλυμπίων ἀναβιώσεως θέλει ἡδη ἀπόκρυσταλλωθῆ εἰς εὐεργετικὸν καὶ τῆς ἀναγεννηθείσης Ἐλλάδος ἐπάξιον ἐθνικὸν θεσμόν.

Μετὰ τῶν ἀχραιφνεστέρων αἰσθημάτων

ὅλος ὑμέτερος,

ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ

# ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΟ ΠΑΛΑΙ ΚΑΙ ΝΥΝ

"Ως ἀνδρῶν γενεῇ η μὲν φύει η δ' απολήγει.  
Ιλιάς Ζ. 149.

A'

**Ε**ὰν στρέψωμεν τὰ βλέμματα πρὸς τὴν προϊστορικὴν Ἑλλάδα, ὅρῳ μεν περίεργον θέαμα. Τὸ στενὸν ἔδαφος, ἐφ' οὐ ἀσφυκτικὸν τὸ σημερινὸν Ἑλληνικὸν Κράτος, ἥρκει τότε διὰ πληθὺν ὅλην ἀνεξαρτήτων βασιλείων. Μία κοιλάς καλλιεργουμένη διὰ τοῦ ἔνδικου ἀρότρου τοῦ Ἡσιόδου, ἀπετέλει συγήθως τὴν ἔκτασιν αὐτῶν, ὡς σύνορα ἔθεωρουν τοὺς περικλείοντας αὐτὴν θυμοσπάρτους λόφους, καὶ τῶν βασιλείων αἱ πρωτεύουσαι οὐδὲν ἥσαν ἡ μεγάλα χωρία, ὧν τὰς καλύβας, εἰς τοὺς πρόποδας ὄχυρᾶς τινος ἀκρας διεσπαρμένας, μόλις ἀκόμη διέσχιζον, ἐναχοῦ ἀναφαίνοντες, οἱ πρῶτοι Δωρικοὶ κίονες τῶν μελλόντων ναῶν, τῶν στοῶν, τῶν θεάτρων, τῶν βαλανείων.

Τοιαῦτα ἔθνη ἐφαίνοντο προωρισμένα διὰ τὸν εἰδυλλιακὸν βίον τῶν βοσκῶν τοῦ Θεοκρίτου, καὶ δῆμως, φεῦ, μίαν κυρίως εἶχον ἀσχολίαν, τὸν ἀέναον κατ' ἀλλήλων πόλεμον. Διαρκῶς ἐξεστράτευον στρατοὶ ἐξ ἐκατοντάδων τινῶν μαχητῶν ἀπὸ τῆς μιᾶς κοιλάδος εἰς τὴν ἑτέραν, τὰ λήια ἐκαίοντο, τὰ χωρία ἐπορθοῦντο, καὶ τὸ αὐχμηρὸν ἔδαφος, διπερ ἐλησμόνουν οἱ σπάνιοι ὅμοροι τοῦ ἐξαισίως γλαυκοῦ οὐρανοῦ, ἀφειδῶς ἐπότιζε τὸ κοχλάζον αἷμα τῆς ἀδελφοκτόνου πάλης.

'Ἀλλ' οἱ χρόνοι οὗτοι παρῆλθον καὶ ἀνέτειλεν ἡ ἐποχὴ, καθ' ἥν ἡ Ἀσία, γεγραμμία πλέον, ἤκουσε περὶ τῆς ἀκμῆς τῆς ἐξανθούσης Ἑλλάδος, καὶ ἀθροίσασα τὰς νωχελεῖς αὐτῆς στρατιάς, ἐπεφάνη ὡς ἀπειλητικὸς ἐκ τοῦ βορρᾶ κλύδων. Τότε, ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ κινδύνου, συνηρθάνθησαν πρὸς στιγμὴν οἱ Ἑλληνες διὰ ἀποτελοῦσιν ἔνθνος, οἱ Θηραῖοι ἐτάχθησαν παρὰ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ Κορινθίοι παρὰ τοὺς Σπαρτιάτας, καὶ εἶδεν ὁ ἀρχαῖος κόσμος καταπληκτοὺς τὸν μυριόνεκρον τύμβον τοῦ Μαραθώνος σωρευόμενον ἐπὶ τῶν λειψάνων τῆς πομπώδους στρατιᾶς τοῦ Δαρείου, εἰδὲ μετ' ὄλιγον τὸ ἡρέμα φλοιοσθούν τῆς Σαλαμίνος κῦμα παραφέρον τὰ καθημαγμένα κατάγματα τῶν βαρβαρικῶν τριηρῶν.

'Η Ἑλλὰς ἐσώθη, ἀλλ' οὐδαμῶς ἐσυνείσθη, καὶ μόλις κατέπαυσαν αἱ ξέναι ἐπιδρομαῖ, ἥρχισεν αὐθὶς ἡ ἀνένδοτος ἐπιτόπιος διαμάχη. Τὰ

πράγματα εἶχον ἐν τούτοις μεταβάλει ὅψιν. Δύο ἐκ τῶν προτέρων μικρῶν πολιτειῶν, αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Σπάρτη, εἶχον περιέλθει εἰς ἀδόκητον ἀκμήν, καὶ αὐται, συσπειροῦσαι περὶ αὐτὰς τὰς λοιπάς, καὶ διαρκῶς τοὺς συμμαχούς μετατλάσσουσαι, εἶχον ἐπιτεθῆ λυσσωδῶς κατ' ἀλλήλων. Καὶ προέκυψεν οὕτως ὁ ἀπαίσιος ἐκείνος Πελοποννησιακὸς πόλεμος, οὐ τὰς ποικίλας τύχας περιεγράψαν ἡμῖν ὁ Θουκυδίδης καὶ ὁ Εὐεοφῶν, καὶ διτὶς ἐπεσφράγισε τῆς κλασικῆς Ἑλλάδος τὸν δλεθρον. Πράγματι δὲ μετὰ μικρὸν ἀνεσκάπτοντο τὰ μακρὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τὸν ἥχον τῶν αὐλῶν τοῦ Λυσανδροῦ, ὄλιγον ἀργότερον στρατιὰ Μεσσηνίων διῆρχετο διὰ τῆς ἀγορᾶς τῆς Σπάρτης. Ἡς ἀλλοτε οἱ ἔχθροι οὐδὲ μακρόθεν εἶχον ἰδει πρὸς οὐρανὸν ἀναθρώσκοντα τὸν καπνόν, καὶ διτε πετά τινα ἔτη, ἐπεφάνη ὁ Φίλιππος εἰς Χαιρώνειαν, ἡ διαρκῶς διὰ τοσούτων πληγῶν αἴμασσουσα Ἑλλὰς μόλις εἶχε πλέον τὴν δύναμιν διπώς κρατήσῃ τὸ φάσγανον.

Τότε δ' ἀπεδείχθη τί ἡδύνατο συνηνωμένον τὸ θαυμάσιον τοῦτο ἔθνος. Εἰς τὸν Μακεδονικὸν ζυγὸν ειθίσθη εὐχερῶς, ἀτε μὴ ἔνεικόν, καὶ μετ' ὄλιγον ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος διῆρχετο τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς ἡγέτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διπὼς ἀποδώση τοῖς Πέρσαις τὴν ἐπισκεψιν αὐτῶν κατ' οἶκον. Τὰ ἐπακόλουθα γεγονότα εἰσὶ τοσοῦτον ἐξαισία ὥστε, διατρέχων τις τὰς σελίδας τοῦ Ἀριανοῦ, νομίζει διτε παρίσταται εἰς ἀπίστευτον φαντασμαγορίαν. Τρία γοργόπτερα ἔτη διῆρχεσεν αὐτῇ, καταλαβόντα εἰς τὰς δέλτους τῆς ιστορίας τὴν σημασίαν αἰώνων, καὶ οἱ σεσαθρωμένοι τῆς Ἀσίας θρόνοι κατέρρευσαν πρὸ τοῦ ραγδαίου δορικήτορος, μεθ' ὁ ἀνευρίσκομεν αὐτὸν αἴφνης καταπλέοντα μετὰ τῶν μαχητῶν αὐτοῦ τὸν Ἰνδόν, πέμποντα τὸν στόλον ἐκεῖθεν διὰ τοῦ ἀγνώστου ὠκεανοῦ καὶ τοῦ Εὐφράτου εἰς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διὰ ἔνδρας ἐπανακάμπτοντα τὸν ἴδιον εἰς τὴν λαμπρὰν ἐκείνην πρωτεύουσαν, ἔνθα ὄλιγον ἀργότερον ὄρῳ μεν αὐτὸν θυνήσκοντα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς θυγατρὸς τοῦ Δαρείου Ρωξάνης, ἐνῷ πέριξ αὐτοῦ ἔρρεεν εἰσέτι

ἔνδρος ὁ ἀνθοσμίας, καὶ λιγυρῶς ἤχουν αἱ βάριτοι τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ εὐωχίας.

'Αλλ' ἡ τεραστία αὕτη ἔντασις τῶν ἑθνικῶν δυνάμεων εἶχεν ἐξαντλήσει πᾶσαν ικανότηταν ἐκ τῶν φλεβῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Εἰς τὰ ὡτα ἡμῶν ἤχουσιν ἔτι ἡ δύο αἰλεινὰ ὄντα ματα. Ὁ Ἀράτος, ὁ Φιλοποίμην, ἀποκληθεὶς ἐσχάτος τῶν Ἑλλήνων, δράττουσι καὶ αὐθὶς τὸ ἡμίθραυστον ἔιφος, ἀλλ' ἡ προσπάθεια ἡ πρεγνωμένη, καὶ ταχέως ἀκούομεν τὸν βαρὺν γδοῦπον τῶν διερχομένων ρωμαϊκῶν λεγεώνων, τὰς ὠρυγὰς τῶν Βανδάλων τοῦ Τίτου, ἀνασκαπτόντων τὰ περίπυστα τῆς Κορίνθου τεμένη, καὶ διαλυθέντος εἴτα τοῦ ζοφεροῦ νέφους, ἐκεὶ διπούς ἐστραπτεν ἐν ἐπάγλῳ καλλονῇ ἡ Ἑλλάς, ἐκεὶ διπούς ἀνελαμψαν ἐν τῷ ὑψίστῳ αὐτῶν τύπῳ πάντα τῆς ἀνθρωπότητος τὰ ιδεώδη, εύρισκομεν ἀπλῆν ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν, στένουσαν ὑπὸ τὴν σιδηρᾶν παλάμην ἀξέστου Πραίτωρος.

Τὸ θλιβερὸν τοῦτο τέλος, συνέπειταν ἀναπόδραστον τῶν ἀπαύστων διαπληκτισμῶν, εἶχον προΐδει οἱ μεγάλοι τοῦ παρελθόντος νότες, καὶ διὰ τοῦτο ἐγωρίς ἀπεπειράθησαν σωτηρίαν ἀντίδρασιν, ὡς λυσιτέλεστερον πρὸς τοῦτο μέσον θεωρήσαντες ὄρθοτατα τοὺς πανελληνίους ἀγῶνας, καθ' οὓς οἱερὰ ἐκηρύσσετο ἀνακωχή, ἀνηρτῶντο τὰ δόρατα παρὰ τὴν ἑστίαν, καὶ οἱ χθὲς ἔτι ἀμείλικτοι πολέμιοι προσήρχοντο, περιεφανώμενοι θεωροί, διπούς ἀμιληθῶσιν, ἐπὶ πεδίου ἀσυγκρίτως εὐγενεστέρου, εἰς ἀγῶνας τῆς ἀνδρίτης ῥώμης καὶ δεξιότητος, οὓς ἀντήμειθεν, ἀθλον τιμαλφές, ὁ εἰρηνικὸς πτόρος τῆς ἑλαίας.

'Ἐκ τῶν ἀγώνων τούτων οἱ περικλείστεροι οἱ θαυμάσιοι τοῦτο ἔθνος. Εἰς τὸν Μακεδονικὸν ζυγὸν ειθίσθη εὐχερῶς, ἀτε μὴ ἔνεικόν, καὶ μετ' ὄλιγον ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος διῆρχετο τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς ἡγέτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διπὼς ἀποδώση τοῖς Πέρσαις τὴν ἐπισκεψιν αὐτῶν, τὰ δόρατα παρὰ τὴν ἑστίαν, καὶ οἱ χθὲς ἔτι ἀμείλικτοι πολέμιοι προσήρχοντο, περιεφανώμενοι θεωροί, διπούς ἀμιληθῶσιν, ἐπὶ τέχνασμα· ὁ λαὸς ἀναβοᾷ τότε κατὰ τῆς ιερουσίας, καὶ ζητεῖ τὸν θάνατον τῆς τολμηρᾶς γυμναστικῆς περιβληθεῖσα, εἰσέδυν εἰς τὸ στάδιον καθ' ἥν στιγμὴν ἥγωνταιζετο ὁ υἱὸς αὐτῆς, ἀλλὰ μικροῦ δεῖν ἐπιπτε θύμα τῆς μπτρικῆς στοργῆς. 'Ο υἱὸς ἀνακηρύζεται νικητής, ή Φερενίκη, θά πάντα λησμονοῦσα, σπεύδει διπώς ἐναγκαλισθῆ αὐτόν, ὁ ἀνδρικὸς χιτών καταπίπτει, καὶ φωράται τὸ τέχνασμα· ὁ λαὸς ἀναβοᾷ τότε κατὰ τῆς ιερουσίας, καὶ ζητεῖ τὸν θάνατον τῆς τολμηρᾶς γυμναστικῆς, ἥν μόνην σώζει ἡ ἐκ θεῶν καταγγενή.

'Ἐπειδήθη διπώς ἔκτοτε καὶ εἰς τοὺς διδασκάλους τῆς γυμναστικῆς ἵνα εἰσέρχωνται εἰς τὸ στάδιον γυμνοί, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης νέας ἀπάτης.

Συνέρρεον δὲ οἱ ἀθληταὶ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν πολὺ πρὸ τῶν ἀγώνων ἵνα διαιρεθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἑλλανοδικῶν, ἀναλόγως τῆς ἡλικίας καὶ ικανότητος αὐτῶν, εἰς διαιφόρους κατηγορίας, βαθμηδόν κατέφθανον οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν πόλεων, καὶ τὸ ἀπειρον τῶν προσκυνητῶν πλῆθος, τὴν προτεραίαν δὲ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἀγώνων προσήγοντο μετ' ἐξόχου πομπῆς αἱ θυσίαι εἰς τοὺς θεούς, μεθ' ὁ προσήρχοντο οἱ ἀθληταὶ καὶ παρεισέρχοντες ἀφθονον πρὸς ἐξωράσιν τῶν ἀγώνων χρῆμα. Οὕτω δὲ ταχέως μετέβαλον ὅψιν αἱ

διακυθεῖς τοῦ Ἀλφειοῦ ὅχθαι, λαμπροὶ ναοί, καὶ κόσμος ὅλος ἀγαλμάτων τῶν θεῶν, τῶν ἡρώων, τῶν νικητῶν, ἐκάλυψαν τὴν μικρὰν κοιλάδα, ἥν ἐπέστεφε τὸ ιερὸν ἀλοσος τῆς Ἀλτεως, καὶ, προσόντος τοῦ χράνου, εἰς τὰ θαύματα ταῦτα προσετέθη τὸ πάντων ἐξαισιώτερον, ὁ σηκὸς τοῦ Ολυμπίου Διὸς μετὰ τοῦ χρυσελεφαντίνου ἀγάλματος τοῦ Φειδίου.

'Ἐπειτέρεπτο δὲ η εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους συμμετοχὴ μόνον εἰς τοὺς γηησίους Ἑλληνας, καὶ δὴ τοὺς ἐλευθέρους, οὔτως ὥστε ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Περδίκκας ἔτυχε τῆς πρὸς τοῦτο ἀδείας μόνον ἀπέδειξεν, διτι κατήγετο ἐκ τῶν Δυναστῶν τοῦ Ἀργους. 'Ἐν φ' ἐν τοῖς ποιητικοῖς καὶ μουσικοῖς ἀγῶσιν, οἵοι ἥσαν κατ' ἀρχὰς τὰ Ισθμια, τὰ Νέμεα καὶ τὰ Πύθια, ἐπειτέρεπτο η συμμετοχὴ τῶν γυναικῶν, ἐνίκησε δ' ἐν τοῖς Ισθμίοις, κατὰ τὸν Πλούταρχον, ἡ ἐξ Ἐρυθρίας ποιήτρια Ἀριστομάχη, αὐστηρῶς ἀπεκλείσαντο αὐται ἐκ τῶν Ὀλυμπιακῶν, εἰς οὓς μόνον τοὺς ἵππους αὐτῶν ἔπειρπον. Οὔτως ἐνίκησαν οἱ ἵπποι τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἀγησιλάου Κυνίσκας, καὶ αὐτη ἐστέφθη. 'Απηγορεύετο δὲ προσέτι καὶ αὐτη ἡ ἐμφάνισις τῶν γυναικῶν ἐν τῷ ιερῷ περιβόλῳ. Τὸν νόμον τοῦτο παρείσασε μία μόνη, η Φερενίκη, θυγάτηρ τοῦ Ροδίου παλαιστοῦ Διαγόρα, ἔλκοντος τὸ γένος ἐκ τῶν Ηρακλειδῶν. Αὕτη, ὑπὸ ἀκαθέκτου περιεργείας προσέτι καὶ αὐτη ἡ ἐμφάνισις τῶν γυναικῶν ἐν τῷ ιερῷ περιβόλῳ. Τὸν νόμον τοῦτο παρείσασε μία μόνη, η Φερενίκη, θυγάτηρ τοῦ Ροδίου παλαιστοῦ Διαγόρα, ἔλκοντος τὸ γένος ἐκ τῶν Ηρακλειδῶν. Αὕτη, ὑπὸ ἀκαθέκτου περιεργείας προσέτι καὶ αὐτη ἡ ἐμφάνισις τῶν γυναικῶν ἐν τῷ ιερῷ περιβόλῳ. Τὸν νόμον τοῦτο παρείσασε μία μόνη, η Φερενίκη, θυγάτηρ τοῦ Ροδίου παλαιστοῦ Διαγόρα, ἔλκοντος τὸ γένος ἐκ τῶν Ηρακλειδῶν. Αὕτη, ὑπὸ ἀκαθέκτου περιεργείας προσέτι καὶ αὐτη ἡ ἐμφάνισις τῶν γυναικῶν ἐν τῷ ιερῷ περιβόλῳ. Τὸν νόμον τοῦτο παρείσασε μία μόνη, η Φερενίκη, θυγάτηρ τοῦ Ροδίου παλαιστοῦ Διαγόρα, ἔλκοντος τὸ γένος ἐκ τῶν Ηρακλειδῶν. Αὕτη, ὑπὸ ἀκαθέκτου περιεργείας προσέτι καὶ αὐτη ἡ ἐμφάνισις τῶν γυναικῶν ἐν τῷ ιερῷ περιβόλῳ. Τὸν νόμον τοῦτο παρείσασε μία μόνη, η Φερενίκη, θυγάτηρ τοῦ Ροδίου παλαιστοῦ Διαγόρα,

καὶ ἀπονήρως. Τὴν δ' ἐπομένην ἡμέραν, μόλις ἔχρυσου τὰς ἀκρωτείας ἡ ροδοδάκτυλος ἡώς, τὸ ποικιλόμορφον ἐκεῖνο πλῆθος κατέκλυζε τὸ στάδιον, ἀνυπομόνως ἀναμένον τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἐπισήμου πομπῆς, ἣτις κατέφθανεν ἐπὶ τέλους, ἡγουμένου τοῦ κήρυκος, δοτις ἐδόξα τὸ «—ἡσυχίαν εἶναι καὶ εὐκοσμίαν» — καὶ τοῦ ἀγωνισθέτου, δοτις, ἐστεφανωμένος, ἔκρατει ράθδον ἀνὰ γείρας. Μετὰ τούτους δὲ εἴποντο οἱ Ἑλλανοδίκαιοι στεφανηφόροι ἐπίσης, ὁ ἀλυτάρχης μετὰ τῶν ἀλυτῶν αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐν τέλει, οἰτινες κατελάμβανον τὰς δι' αὐτοὺς ὥρισμένας θέσεις.

Καὶ κατ' ἄρχας μὲν διήρκουν οἱ ἀγῶνες οὗτοι, ὅν παραλείπομεν τὰς λεπτομερείας, μίαν μόνην ἡμέραν, ἀλλ' αὗτη ταχέως ἀπέθη ἀνεπαρκής, κατὰ δὲ τὸ 472 π. Χ. παραταθέντων τοῦ δρόμου καὶ πεντάθλου μέχρι βαθείας νυκτός, ἀπέθη πλέον πεντάθμερος ἡ διάρκεια.

Αμέσως δὲ μετὰ τὴν ληξίν τῶν ἀθλημάτων, ἀνεκηρύσσετο τὸ δινόμα καὶ ἡ πατρὶς τοῦ Ὀλυμπιονίκου, εὐφημούντος τοῦ πλήθους, μεθ' ὅ, προσερχόμενος οὗτος τῷ βασιλεῖ, ἐλάμβανε τὸ ἐπίζηλον γέρας, θαλλὸν ἐλαίας ἡ δάφνης. Μόλις δ' ἐξελθὼν τοῦ σταδίου, ἀνηρπάζετο ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ συμπολιτῶν, οίτινες ἐν θριάμβῳ, καὶ τὴν ἀρθρίτον αὐτοῦ δόξαν πομπωδῶς ὑμνοῦντες, ἥγον αὐτὸν μέχρι τῆς γενετείρας πόλεως; εἰς ἦν εἰσήρχετο διὰ ρήγματος τῶν τειχῶν, διότι, κατὰ τὸν Πλούταρχον, πόλις, γεννήσασα Ὀλυμπιονίκας, οὐδεμίαν εἶχεν ἀνάγκην ἐπάλξεων, μετέβαινε δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ λευκοῦ τεθρίππου εἰς τὸν ναὸν τῆς πολιούχου θεότητος, ἔνθα ἐψήλλοντο τὰ ἐπινίκια.

Τοιοῦτοι ἐν ὀλιγίστοις οἱ περίπυστοι οὗτοι ἀγῶνες, ἀλλ' ἂν πάντες ἐσέβοντο τὴν κατ' αὐτοὺς ἀνακηρυσσομένην ιερὰν εἰρήνην, πρὶν ἡ ἀκόμη μαρανθῶσιν οἱ τοις θεοῖς καθοσιωθέντες στέφανοι, ἥχει καὶ αὖθις ἡ ἀπαισία τῶν ὅπλων κλαγγῆ, καὶ πανταχοῦ τοῦ ἐλληνικοῦ ἐδάφους ἐξερργνυντο μετά νέας μανίας οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοί.

Διὰ τοῦτο, καίτοι ἀναμφιλέκτως συντελέσαντες εἰς τὴν δι' ἀλληλεπιδράσεως ἐξημέρωσιν τοῦ διλού θήνους, οὐδαμῶς ἀφ' ἑτέρου παρεκάλυσαν οἱ ἀγῶνες τὰς θεσπάτους αὐτοῦ τύχας, καὶ συνεέλιπον μετ' αὐτοῦ. Ἀνετράπησαν δὲ τότε ὑπὸ τῶν ἐπιδρομῶν καὶ τοῦ χρόνου τὰ σεπτὰ τῶν θεῶν ἀγάλματα, κατέρρευσαν εἰς κόνιν οἱ θεσπέσιοι σηκοί τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος, ἀνεσκάφησαν τὸ στάδιον, αἱ στοιχίαι καὶ τὰ βαλανεῖα, καὶ ἡ βαθεία τῶν αἰώνων τέφρα, σωρευθεῖσα λεληθότως, ἀπέκρυψε μετ' οὐ πολὺ πάντα τὸν οἰκεῖον. Ἡ Ἑλλὰς οὐδὲν ἦν πλέον ἡ ἀνάμνησις, διατηρούμενη εἰς τὰς βιβλιοθήκας τῶν

σοφῶν, καὶ εἰς τὰς γεραράς τῆς "Ἀλτεως δρῦς ἔκραζεν ἀπαισίως περὶ μέσας νύκτας ὁ νυκτοπλάνος ὕπος".

## B'

Οὕτω παρῆλθον δισχίλια ἔτη, εἴκοσι μακροὶ αἰώνες ποικιλῆς δράσεως διὰ τοὺς ζῶντας λαούς, στιγμὴ βραχεῖα διὰ τοὺς εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς αἰώνιότητος ὑπνοῦντας. Ἀλλ' ὁ ὑπνος διαφέρει τοῦ θανάτου, καὶ τὰ εὐγενῆ σπέρματα, τὰ εἰς τὰς ἐλληνικὰς ἀρούρας ἐγκαταλειφθέντα, διετήρουν εἰσέτι πᾶσαν αὐτῶν τὴν ικμάδαν. "Οτε δ' ἐπὶ τέλους ἐφθασεν ἡ ὥρα, καθ' ἦν ἡ αὔρα τῆς ἐλευθερίας, διαπνεύσασα τὴν Εὐρώπην, ἀνέένυμασεν αὐτήν, μετὰ μακροὺς σπαραγμούς, εἰς νέον κόσμον, τότε εἶδεν ἡ οἰκουμένη ἀπορος συγκλονούμενην καὶ αὖθις τὴν λησμονηθεῖσαν ἐκείνην παρὰ τὸ Αἰγαίον γῆν, ἔνθα εἶχον συγχρωτισθῆ ἀλλοτε οἱ ἀνθρώποι μετὰ τῶν θεῶν, εἶδε λαὸν εἰλώτων, ἀφ' οὗ ὑπέστη πᾶσας τὰς ἀλγηδόνας μακραίωνος δουλείας, χαλκεύοντα αἴφνις ἐκ τῶν ἀλύσεων αὐτοῦ δπλα, καὶ ἐπιτιθέμενον κατὰ τῶν τυράννων. Καὶ κατῆλθον τότε ἐκ τῶν δρέων οἱ ἀτρόμητοι ἀρματωλοί, καὶ συνετάχθησαν τὰ ἐμπορικὰ βρίκια εἰς στόλους, καὶ μετετράπησαν αἱ λέμβοι εἰς πυρπολικά, καὶ διήρκεσεν ἐπτὰ δλα ἔτη ἡ ἀνισος αὐτῇ πάλη τοῦ Δαιδὸς τὸν Γολιάθ. Καὶ εἶδεν ὁ κόσμος ἐνεδός τὰς ἀγερώχους στρατιὰς κραταιὰς αὐτοκρατορίας τρεπομένας ὑπὸ τῶν στιφῶν τοῦ Καραϊσκάκη καὶ τοῦ Κολοκοτρώνη, εἶδε στόλους πλησιστίους φεύγοντας πρὸ τῶν λέμβων τοῦ Μιαούλη, εἶδε τὸν δαυλὸν τοῦ Κανάρη ἀνατινάσσοντα ναυαρχίδας, καὶ σχεδὸν ἀκον ψιθυρίσας «—εἰσὶν ἀξίοι τῶν προγόνων» — ἐδώρησε τὴν ἐλευθερίαν εἰς μικρὸν μέρος τοῦ νεκραναστάντος γένους.

Ἄλλὰ τὰς πνοὰς τῆς ζειδώρου αὔρας εἶχον αἰσθανθῆ καὶ οἱ θεοὶ τῆς Ὀλυμπίας εἰς τοὺς τάφους αὐτῶν, καὶ ἀνέμενον πλέον ἀνυπόμονοι τῆς παλινορθώσεως τὴν στιγμήν· οὐδὲ ἡργησεν αὐτῇ ἀνατέλλουσα. Μέγας σοφός, ὁ Κούρτιος, τοῦτο εἶχεν ἀνέκαθεν τὸ διακαές δῆναρ, καὶ ταχθεὶς ὑπὸ τῆς μοίρας διδάσκαλος κραταιοῦ πρίγκηπος ἐνέπνευσεν εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς σεπτοὺς αὐτοῦ γονεῖς τὸν ἔρωτα διὰ τὴν κλασικὴν Ἐλάδα, μετὰ τοῦ πόθου δπως διὰ περιφανοῦς τινος ἔργου διατρανώσωσι τὸ φίλτρον τοῦτο.

Οὕτω δὲ μίαν πρώταν, ἀφ' οὗ γεννήθη τὸ θεῖον τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα ἐπὶ τῆς ξανθῆς τῆς Γερμανίας κεφαλῆς, ἡκούσθη παρὰ τὸν Ἀλφείον ὁ διούπος τῆς ἀξίνης, καὶ στρατιὰ

ὅλοκληρος ἐργατῶν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Κουρτίου καὶ τοῦ Dörpfeld, ἤρχισεν ἀνασκάπτουσα τὴν προαιώνιον τέφραν. Καὶ προέκυψαν αὖθις ἐκ τοῦ ἐδάφους τὰ κλεινὰ τεμένη, σωρὸς πλέον μαρμαρίνων συντριμμάτων, καὶ ἀνέστη ὁ Ἐρυθρὸς τοῦ Πραξιτέλους, καταχυάσας τὴν πέριξ φύσιν διὰ τοῦ θεσπεσίου αὐτοῦ μειδιάματος, καὶ ἡ Νίκη τοῦ Παιανίου ἤνοιξεν εὐρέας τὰς ἀκηράτους πτέρυγας πρὸς τὸν ἐλευθερὸν τῆς ἀναγεννηθεῖσας Ἑλλάδος οὐρανόν.

"Απαξ δὲ ἀναφανεῖσας τῆς Ὀλυμπίας, ἦν καταφανῶς πλέον προσεχής καὶ τῶν ἀγώνων ἡ ἀναβίωσις. Οἱ σοφοὶ τῆς ἀρχαιότητος, ὄρῶντες τὴν ποικιληνὴν ἀθλιότητα τὴν λυμανομένην τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ τὸν ἀδηφάργον τοῦ πολέμου Μολὸχ διαρκῶς σπαράσσοντα τὰς σάρκας αὐτοῦ, ἐφαντάζοντο ἐπικειμένην τὴν ἀνοίξιν τοῦ χρυσοῦ αἰώνος, καθ' ὃν οἱ διάφοροι λαοί, ἀδελφοὶ πλέον, μίαν μόνην ἥθελον γνωρίζει εὐγενῆ ἀμιλλαχ, τὴν ὑπὲρ τῆς προοδίου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ὑπὸ τὰ δηματα τοῦ Θεοῦ διεξαγομένην.

"Αλλὰ παρῆλθον δισχίλια ἔτη, καὶ ἀπεδείχθη τότε τὸ φρούδον τῆς κενῆς ταύτης μακαρίας. Διαλυθέντος τοῦ μεσαιωνικοῦ ζόφου, νέος ἐξήνθησε θαυμάσιος πολιτισμός, ὁ ἀνθρωπος ἐξέμαθε τὴν γλώσσαν, εἰς ἥν ἐγράφη τὸ βιβλίον τοῦ σύμπαντος, καθώρισε τοὺς ἀσαλεύτους αὐτοῦ νόμους, διέγραψε τὴν φορὰν τῶν ἀστέρων, καὶ προσέζεται τὸν κεραυνὸν καὶ τὴν ἀστραπὴν εἰς τὸ θριαμβικὸν αὐτοῦ ἀρμα, ὡς ποτε ὁ Φαέθων τοὺς πυρίπονους ἵππους τοῦ Απόλλωνος. Ναί, πάντα ταῦτα ἐποίησε, καὶ δύμας ἀπέμεινε καὶ τότε τὸ αἰμοχαρές θηρίον τοῦ παρελθόντος, καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ιστανται πάνοπλοι ἐν Εὐρώπῃ δέκα ἑκατομμύρια ἀνδρῶν, μεμορφωμένων καὶ χριστιανῶν, ἐν μόνον ἀναμενόντων νεῦμα δπως σπαράξωσιν ἀλλήλους, δίκην τίγρεων, ἀνασκάψωσι τὰς πόλεις, πυρπολήσωσι τὰ χωρία, καὶ σπειρώσων εἰς τοὺς ἀνθοῦντας ἀγροὺς μυριάδας πτωμάτων.

"Οὐδὲν ἀπορον ἐπομένως ἀν αὐταὶ φιλάνθρωποι ιδέαι, αἱ τὴν ἴδρυσιν τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων ἐμπνεύσασαι, κέκτηνται καὶ σήμερον ἐνθουσιώδεις θιασώτας, ἀν ἀπεράσισαν οὗτοι τῶν περικλεῶν ἀγώνων τὴν ἀναβίωσιν, ὑπὸ τῆς ἀληθεύσεως τοῦ θεοῦ οὐδὲν τὸ πάντα ἐθυσίαζον, τὴν πατρίδα. Η Ἀκαδημία καὶ τὸ Αστεροσκοπεῖον τοῦ Σίνα, τὸ Πανεπιστήμιον, τὸ Ζάππειον, τὸ Μουσεῖον τοῦ Στουρνάρη, τὸ Πολυτεγγείον, τὸ Παρθεναγωγείον τοῦ Ἀρσάκη, τὸ Βαρβάκειον, αἱ φυλακαὶ καὶ τὸ θέατρον τοῦ Συγγροῦ, τὸ Νοσοκομεῖον, τὸ Γηροκομεῖον, τὸ Εφηβεῖον, τὸ Βρεφοκομεῖον, ἡ Στρατιωτικὴ καὶ ἡ Ναυτικὴ Σχολή, καὶ πλεῖστα ἀλλα ἴδρυματα εἰσὶ λαμπρὰ τεχνήρια τῆς ὑψίστης ταύτης τῶν ἀρετῶν. Οὐδ' ἐξεδηλώθη αὐτῇ ἦτον περιφανῶς κατὰ τὴν προκειμένην περίπτωσιν, διότι μόλις ἡκουσε τὸ σχετικὸν μήνυμα ὁ Πρόεδρος. τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὄμογενον Κοινότητος Ἀθέρωφ, εἰς ὃν τοσαῦτα ἥδη ὥφειλε τὸ θέθνος, προσήνεγκεν ἐν ἑκατομμύριον, διέρη ταχέως ἐδιπλασιάσθη διαλλων εἰσφορῶν.

"Τούτων δ' ἐπιτευχθέντων, συνεσκέψθη ἡ με-

γάλη ἐπιτροπὴ περὶ τῆς προσφορωτέρας πραγματοποιήσεως. Η ἀρχικὴ ίδεα περὶ τελέσεως καὶ τῶν νέων ἀγώνων ἐν Ὀλυμπίᾳ ταχέως ἐγκατελεῖφθη, διότι ὁ ἔκει χῶρος ἦν ἀνεπαρκῆς καὶ κατεσπαρμένος ἄλλως τε ὑπὸ τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος, οὕτω δὲ κατίσχυσεν ἡ ἀπόφασις περὶ ἀνακαινίσεως τοῦ ἀρχαίου ἐν Ἀθήναις στάδιον, ἐνὸς τῶν εὐρυτέρων καὶ θαυμασιωτέρων οἰκοδομημάτων τῆς γῆς. Τὰ περὶ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Φιλοστράτου ιστορούμενα εἰσὶ πασίγνωστα. Ο πατὴρ τοῦ Ἡρώδου, τοῦ ἐπικληθέντος ἀργύτερον Ἀττικοῦ, εὗρεν ἐπὶ τῶν κτημάτων αὐτοῦ ἀμύθητον θησαυρόν, καὶ ἀνήνεγκε παρευθὺς τὸ γεγονός εἰς τὸν ἐν Ρώμῃ Αὐτοκράτορα, διτις ἀπήντησεν ἀγεράχως διὰ μόνης τῆς λέξεως χρῶ. "Οτε δ' ὁ εὐτυχὴς εὑρέτης ἐπέμεινε λέγων ὅτι τὸ εὑρημα ἦν πάστος ἴδιωτικῆς χρήσεως ὑπέρτερον, καὶ πάλιν ὡς μόνην ἀπάντησιν ἔλαβε τὴν ἐντολὴν καταχρᾶ. Εὐτυχῶς ὁ κληρονομήσας τὸν μυθῶδην τοῦτον ὅλον Ἡρώδης ἦν ἀνὴρ φιλόκαλος καὶ γενναῖος, καὶ πρῶτον μὲν ἔκτισε τὴν περὶ τὴν Κηφισίαν θαυμασίαν ἐπαυλιν., ἦν περιγράφει ὁ Αὔλιος Γέλιος εἰς τὰς Ἀττικὰς αὐτοῦ Νύκτας, μεθ' ὁ προέβη εἰς ποκίλας πρὸς τὴν πόλιν εὐεργεσίας, ἐν αἷς προεξάρχουσιν ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν σωζομένου ἐπὶ Ωδείου, ἔνθα ἐδιδάχθησαν τὰ δράματα τοῦ Εὐριπίδου, καὶ τὸ ἐν λόγῳ παναθηναϊκὸν στάδιον ἐκ Πεντεληνίου μαρμάρου.

Ἐπικειμένης δὲ ἥδη, μετὰ παρέλευσιν δισχιλίων ἐτῶν, τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ σταδίου τούτου, πρῶτον μὲν προέβη ἡ πρὸς τοῦτο καταρτισθεῖσα Ἐπιτροπή, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ διαδόχου τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου, εἰς σπουδαίας διὰ τὴν ἀρχαιολογίαν ἀνασκαφάς, πρὸς καθορισμὸν τοῦ ἀρχαικοῦ σχεδίου. Τούτου δ' ἐπιτευχθέντος καὶ ἀνευρεθέντων ἱκανῶν τῆς ἀρχαίας οἰκοδομῆς λειψάνων, ἀπερ διετηρήθησαν ἀνεπαφῆ, ἥρχισε τὸ μέγα ἔργον, ὅπερ ταχέως ἐκτοτε συντελεῖται. Πλὴν δὲ τούτου ἐκτίσθη ἔξαρτος στίθιος διὰ τοὺς ποδηλάτας, σκοπευτήριον διὰ τοὺς ἀγώνας τῆς βολῆς, νεώσιοις διὰ τοὺς ναυτικούς, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐγένοντο, ὅπως ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ὑποδεχθῇ ἐπαξίως τοὺς πανταχόθεν ἀναμενομένους ξένους αὐτῆς.

Πράγματι δὲ πανταχοῦ τῆς γῆς ἐγέννησαν αἱ εἰδήσεις ἀδόλον ἐνθουσιασμόν, καὶ τὰ ἔθνη τοῦ τε ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου κόσμου ἥρχισαν ἐκθυμῶς παρασκευαζόμενα ὅπως συμμετάσχωσι τῶν ἀγώνων, τὰ ἔθνη πάντα πλὴν ἐνὸς . . . τοῦ Γερμανικοῦ.

Ἀπίστευτον ἀλλ' ἀληθές. Τὸ ἔθνος τὸ κλει-

σθὲν διὰ τῶν γυμναστῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἀθλητῶν, τὸ γεννῆσαν τὸν Jahn, τὸ ὀστερ τι καὶ ἄλλο ἐμφορηθὲν τοῦ πνεύματος τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ, τὸ λαμπρυνθὲν ὑπὸ τοῦ Ross καὶ τοῦ Κουρτίου, τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδεθὲν δι' ἀρχαίων καὶ νέων δεσμῶν, ἀπειχε μόνον, καθ' ἦν ἐποχὴν συνέρρεον ἀντιπρόσωποι παντὸς τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἐπὶ τοῦ κλασικοῦ ἐδάφους τῆς πολιούχου Ἀθηνᾶς, διπλασιαὶς μυράζωσιν εἰς τὴν ἐνσάρκωσιν εὐγενοῦς καὶ μεγάλης ἰδέας. Καὶ τοῦτο διατί; Τῇ ἀληθείᾳ, ἡ ἐξήγησις ἀποδεικνύει δυσχερής, τοσοῦτον μηδαμινὰ φαίνονται τὰ αἰτία.

Φυσικόν ἐστιν ὅρα διτὶ ἡ ἀρνητικὴ αὕτη στάσις, ἡ ἀναξία μεγάλου λαοῦ, καὶ ἀπορρέουσα ἐξ αἰτίων ἀσχέτων πρὸς τὴν φιλοξενοῦσαν Ἑλλάδα, ὅξεως κατεκριθη ὑπὸ τῶν διαπρεπεστέρων τῆς Γερμανίας ἀνδρῶν, οἵτινες προέβησαν εἰς τὴν δέουσαν ἀντενέργειαν. Συνέστη ὅθεν ἐξηκονταμελῆς ἐπιτροπή, ὑπὸ μελῶν τῆς ὑψηλῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῆς Αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας προεδρευομένου, καὶ τοσούτην ἀνέπτυξεν αὕτη πυρετώδη δραστηριότητα, ὥστε κατέληξεν εἰς τὸ ποθητὸν ἀποτέλεσμα.

Καὶ δὴ τὴν πρώιαν τῆς 28 Μαρτίου παρεστησαν οἱ ἐν τῷ σταθμῷ τῆς Ἀγχάλτης εὐρισκόμενοι εἰς χαρμόσυνον θέαμα, τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἐκλεκτοῦ ἀγήματος τῶν ἀρίστων ἐν Γερμανίᾳ γυμναστῶν, παλαιστῶν καὶ δρομέων, οἵτινες ἐστεμμένοι καὶ ἀδοντες ὡς ἀρχαῖοι θεωροὶ κατηύνοντο, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Δρος Γέβχαρδ, εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἀπέβη δὲ ἡ ὁδοιπορία αὕτη ἀληθῶς θριαμβική, διότι τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ γερμανικοῦ ἀθλητισμοῦ ὑπεδέχθησαν λαμπρῶς ἐν Βιένηῃ ἡ ἐκεῖ Ἑλληνικὴ Κοινότης καὶ ἡ Αὐστριακὴ τῶν ἀγώνων Ἐπιτροπή, ἐπίσης δ' ἐορτάσιμος ὑπῆρξεν ἡ ἐν Τεργεστῇ δεξιώσις, ἀλλ' εἰς πάντα ταῦτα τὴν κορωνίδα ἔθηκεν ἡ ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις δυσπερίγραπτος ὑποδοχή.

Τὴν δὲ ἐπαύριον κατέρχετο τῶν ἀγώνων ἡ ἐγκαινίασις διὰ πορπῆς, ἡς ἡγείτο ἡ A. M. ὁ Βασιλεὺς μετὰ τῶν Πριγκήπων, τῶν ἐν τέλει, τῶν ξένων ἀντιπροσώπων, καὶ τῶν πανταχόθεν συρρευσάντων ἀθλητῶν. Εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ σταδίου εἶχε στηθῆ ὁ ἀνδρίας τοῦ νέου Ἡρώδου, τοῦ Ἀβέρωφ, οὐ ἐπῆλθε πρῶτον ἡ ἐπίσημος ἀποκάλυψις, καὶ ἐπηκολούθησεν εἴτα ἡ μεγαλοπρεπής τῶν ἀγώνων ἐκτύλιξις, ὡν τὴν ἀκρανὴν τειτυχίαν καὶ τὰς ποικίλας λεπτομερείας μετέδωκεν ἐτηλέγραφος καὶ ὁ τύπος εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὄριζοντος.

ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ

## ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΣΤΟ ΤΑΙΡΙ

Ἐσύ σαι ἡ Ἀρτιγόνη κι ὁ Οἰδίπονς εἶμ' ἐγώ.

Δῶσε τὸν ἀσπρὸ ώμο σ' ἐνὸς τυφλοῦ τὸ χέοι, πές μου ποῦ τρέχει ρέμα νὰ σκύψω καὶ νὰ πιᾶ, ποῦνε νὰ κάτσω πέτρα καὶ νὰ πλαγιάσω φτέρη.

Τὸ μέτωπό σου λάμπει, Γυναικα ἐσωτική, κι' ὁ μαρασμός μου ἐμπρός σου βλαστάνει ρόδα πλῆθος. Κάτου ἀπ' τὰ θεῖα μαλλιά σου θεία σκέψι κατοικεῖ, ψυχὴ σπαράζει ἀντρίκια μέσ' τ' ἀφροδίσιο στῆθος.

Ἐγώ εἶμ' ἔνας διωγμένος τῶν πόθων βασιλῆς καὶ τὸ τυφλὸ ραβδί μου ποῦ θὰ μὲ πάρῃ δὲ βλέπει. Τὴν προστασία γυνεύω γυναικειας ἀγκαλιᾶς, τὰ χέρια ποῦ ἀνυψώνοντ, τὰ μάτια ποῦ εἶνε σκέπη.

Πάρε με, στήριξέ με! Κι' ὁδήγα με στὸ δρόμο, τὸν ἀτελείωτο δρόμο ποῦ κάτι ἀναζητῶ, πνεῦμα γενναῖο σὲ θέλω γιὰ νά βγω ἀπὸ τὸν τρόμο, ἀπ' τῶν ματιῶν τὸν Ἄδη καὶ στέρεα νὰ πατῶ.

Πάρε με, στήριξέ με καὶ πάμε γιὰ τὴ χώρα, τὴ χώρα ποῦ ἥμουν Ρήγας κι ἀφέντεβα λαούς. Στὴν πέτρινή της τέφρα ζητῶ νὰ κάτσω τώρα καὶ τὴ σιγὴ ν' ἀκούσω ποῦ βγαίνει ἀπ' τοὺς χαμούς.

Πᾶμε καὶ πές μον : Ἐρέψαν στὸ χῶμα τὰ παλάτια  
ποῦ στῦλοι τὸ ἀνυψῶναν ὡραῖοι στὸν οὐρανό ;  
Μπορῶ θυσία νὸν ἀνάψω καινούργια στὰ κομμάτια  
στῆς σκαλιστῆς θυμέλης ποῦ κοίτονται σωρό ;

Πᾶμε κι' ἀκούμπησέ με καὶ μὴ μὲ ἀνασηκώσης.  
Θρόνου συντρίμμια θᾶβρω γιὰ ἐπατικὸ σκαμνὶ<sup>1</sup>  
σὲ κάποια ὑδρία σπασμένη νερὸν θὲ νὰ μοῦ δώσῃς  
ἀπ' τὴν κλαψιάρα βρύσι ποῦ φέει μέσ' τὴν θανή.

Όπου εῦρης ἄνθος κόψε, δπον εῦρης σαύρα — μή !  
μὴ τὴν ἀγγίξῃς. Ήταν ἔναν καιρὸ κι' ἐκείνη  
ποιὸς ξέρει ποιά μον Ἰδέα, ποιὸς ξέρει ποιά μον Ὄρμη.  
Τώρα στὰ χόρτα ρίγη, ψυχὴ στὴν φρίκην δίνει.

Τὸν ἄσπρον ὅμο δῶσε στὸ κονρασμένο χέρι,  
σὲ κάμπο ποῦ ἥλιος φέργει, κάμπο πλατὺν νὰ βγῶ.  
Περπάτει ἀργὰ στὸ κάμμα, περπάτησέ με, ὡς ταῖρι,  
Ἐσύ σαι ἡ Ἀντιγόνη ! Ὁ Οἰδίπονς εἶμ' ἐγώ.

Ζ. Λ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ



## ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ :

### Ο ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ

Πάρε, ἀφέντη, αὐτὴ τὴ σμερτιά. Εἶνε ἀπὸ τὸ  
Μαραθῶνα !

Μὲ αὐτὴν τὴν φράσιν σᾶς ἐσταμάτα εἰς τὸ  
μέσον τῆς ὁδοῦ ἀνὴρ 45 περίπου ἐτῶν, κοντὸς  
μᾶλλον, ἔχων τὴν δυσχέρειαν ναντικοῦ εἰς τὸ  
βάδισμα, μὲ μικρὸν μιξοπόλιον μόστακα, μὲ  
κασκέτον καὶ ἐνδύματα καταφραγμένα ὑπὸ  
μαροῦς καὶ ἀνηλεοῦς χρῆσεως.

Ἡ φωνὴ τὸν δὲν εἶχε τόνον ἴκεσίας, ἀλλὰ μᾶλλον τόνον ἐμπόρου προτείνοντος πρὸς πώλησιν  
ἐμπόρευμα μὲ πραγματικὴν ἀξίαν. Λιότι ὁ Περιπλέτος, ὃς ὀνομάζετο εἰς τὸν δρόμον τῶν Ἀθηνῶν, δὲν ἦτο ἐπαίτης, ἀλλ' ἄνθρωπος ἀξιοπρεπής,  
ὅστις, πτωχὸς ὡν καὶ μὴ γρωτίζων καμμίαν τέχνην, ἐπενόησε μίαν ἐργασίαν, τόσον ἔντυμον ὅσον  
καὶ πρωτότυπον, διὰ νὰ ζῇ ἀξιοπρεπῶς καὶ μὲ τὸν  
ἴδοιτα τὸν προσώπουν του. Καὶ ἀληθῶς ὑδεὶς  
ἔργάτης καὶ οὐδεὶς ἐπιχειρηματίας ἥδοντα νὰ  
κανχηθῇ ὅτι ἔχει τε περισσότερον ίδοιτα ἀπὸ  
αὐτὸν. Λιότι, μεταβαίνων πεζὸς εἰς τὴν Πεντέλην  
καὶ τὸν Μαραθῶνα, ἐκόμιζε κλωνία μυρσίνης  
καὶ ἀλλων θάμνων ἢ δένδρων καὶ τὰ προσέφερε  
ον ἀντὶ μιᾶς δεκάρας. Οὕτω ἐνόμιζεν διὰ ἀπήλλατε  
καὶ τὸν ἐπισκεπτομένους τὰς Ἀθήνας  
ξένους ἀπὸ τὸν οὐπον τὰ ταξιδεύσαι μέχρι  
Μαραθῶνος. Ἀφοῦ εἶχον μίαν ἀνάμνησιν τῆς  
ἐνδόξου πεδιάδος, κλαδίσκον μυριᾶς ἢ θύμου,  
ἥτον ἀνάγκη νὰ ταλαιπωρηθῶσι διὰ νὰ μεταβῶσιν  
ἕως ἔκει ; Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ Περιπλέτος  
ὑπηρέτει καὶ τὴν πατρίδα, διότι διέθετεν  
εὐμενῶς τὸν ξένους ὑπὲρ τοῦ τόπου, εἰς διν  
εὐοισκον τοιαντιας εὐνολίας καὶ τόσον ὑποχρεωτικοὺς καὶ  
ἔφευρετικοὺς ἀνθρώπους.

Πολλάκις μάλιστα, ἐπιδός τῶν φυτικῶν ἐνθυμίων,  
ἐκόμιζε καὶ λίθους τοῦ Μαραθῶνος ἐντὸς  
τοῦ ὑποκαμμίου του, τὸ δόποιν, μὴ περιοριζόμενον  
ὑπὸ γελέκου καὶ κολπούμενον πλατύτατα  
κατὰ τὴν δσφήν, τοῦ ἔχοησίμενεν ὡς δισάκκου.  
Ἀλλὰ καθ' ὅδον ἥγαναζετο νὰ ἔξαντῃ τὴν  
προμήθειαν τῶν ἰστορικῶν πετρῶν ἐναντίον τῶν

σκύλλων καὶ τῶν παιδίων, ἀτινα τὸν κατεδίωκον  
μὲ χλενασικὰς ἐπιφωνήσεις. Ἀπομακρυνόμενος  
δέ, μετὰ τὰ ἐπεισόδια ταῦτα τῶν ὁδοιποριῶν του,  
ἐψυθύριζε μετὰ δικαίας ἀγανακτήσεως :

— Δέκα δραχμαὶς μὲ ἐζημιώσαντε τὰ παλιόσκυλλα ! Τὸ λέω γύρω ; Παραπάνω. Εἶνε λόρδος ποῦ μπορεῖ νὰ δώσῃ μία λίρα ἐγγλέζικη γιὰ ἔνα  
ἀληθινὸ λιθάρι τοῦ Μαραθῶνα.

Λὲν γρωτίζω πᾶς ὑπεδέχοντο τὰς προσφορὰς  
του οἱ ξένοι οἱ ἐντόπιοι δμως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον  
δὲν ἥδονταντο νὰ ἐννοήσουν τὴν ἀξίαν τῶν μυρούων καὶ τῶν θύμων του καί, λαμβάνοντες  
αὐτά, τοῦ τὰ ἔργαταν πατάμοντα. Πιθανῶς δὲ  
διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐφράντιζε νὰ προσφέρῃ πάντοτε  
κλαδίσκους τόσον μικρούς καὶ ἐλαφρούς,  
ῶστε νὰ μὴ δύνανται νὰ τοῦ ἔξοργύζουν τοὺς  
δρυθαλμούς. Ποτὲ δμως δὲν ἐδέχετο μὲ ἀπάθειαν  
τὴν προσβολήν, ἀλλ' ἀπήντα μὲ κείμαρον ὑβρεων,  
τὰς δποίας ἐκ μαροῦς ἔξεως εἶχε πάντοτε ἑτοίμους, ὡς πομπολόγιον. Παραδόξως δμως οἱ  
νβριζόμενοι δὲν ἐθύμωντον καὶ ὅσον αὐτοὶ ἐγέλων,  
τόσον αὐτὸς ὀδγίζετο περισσότερον, ἔως οὐ  
ἥ ἐμφάνισις νέου «ἀφέντη» πατέστελλε τὴν δργήν  
του. Καὶ πλησιάζων δ δυστυχῆς Περιπλέτος  
ἔτειε καὶ πρὸς αὐτὸν τὴν μυρσίνην, διὰ νὰ τὴν  
δεχθῇ πάλιν πατά πρόσωπον καὶ ἀναγκασθῇ νὰ  
ἐπαναλάβῃ τὸ στερεότυπον ὑβρεολόγιον του.

Αἱ σκηναὶ αὗται ἐπροκάλουν συναθροίσεις  
ματαιοσχόλων καὶ ἀγνιοπαίδων περὶ τὸν ἐμπόρον  
τῶν μυρούων, δοτις περιαζόμενος πανταχόθεν,  
κατελαμβάνετο ἐπὶ τέλονς ὑπὸ ἀληθοῦς  
μαρίας. Καὶ ἀφοῦ ἔξηγτει δλοντος τοὺς θησαυρούς τῶν ὑβρεων, ἔφευγε κραυγάζων :

— Ω Ἀθῆνα πρώτη χώρα ! . . .

Ο ἄνθρωπος οὗτος εὐρέθη μίαν ἡμέραν κάτοχος 40 ἢ 50 χιλιάδων δραχμῶν. Ἐκαπομνηούχος συγγενής του, ἀποθανὼν εἰς τὸ ἔξωτερικόν, τοῦ ἀφῆκε τὸ ποσὸν τοῦτο.

Οι πακοί ἄνθρωποι, πλουτοῦντες, γίνονται χειρότεροι, ἀλλ' οἱ ἀγαθοὶ γίνονται ἀγαθώτεροι. Ὁ Περικλέτος ἡτο ἀγαθὸς καὶ ἔγενεν ἀγαθώτερος. Ἀντὶ νὰ μιμηθῇ τὴν σκληρότητα καὶ τὴν γλυσχρότητα ἐκείνων οἵτινες τοῦ ἥρωντο, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς πενίας του, μίαν δεκάραν, ἥθελησε νὰ τοὺς διδάξῃ πῶς πρέπει νὰ ζοῦν καὶ νὰ φέρονται πρὸς τοὺς ἄλλους οἱ ἵπποικοὶ καὶ εὐγενεῖς ἄνθρωποι.

Ως πᾶς ἄνθρωπος, εἶχε καὶ αὐτὸς τὰ δύνεια καὶ τὰ ἱδεώδη του. Καὶ ὑπὸ τὰ δάκη του ἔκρυπτε ψυχὴ γενναίον καὶ μεγαλοπρεποῦς ἄνθρωπον, διοιάτου Ἰωας μεγιστᾶνος ψυχῆς, παραπληνθεῖσα εἰς τὰς κονιορτώδεις δόδοντας τὸν Ἀθηνῶν.

Πρώτη του φροντὶς ὑπῆρξε νὰ μισθώσῃ μίαν ἀμάξαν. Καὶ οἱ δόρμοι οἵτινες τὸν ἔβλεπον μέχρι τοῦδε ταπεινὸν καὶ προπλακιζόμενον, τὸν εἶδον τώρα μὲ ἔκπληξιν διερχόμενον ἐν ὅριαν βραχίων ἀμάξης. Διὰ ν' ἀναγνωρίζεται δ' εὐκόλως, δὲν μετέβαλε καὶ τὸν ἴματισμὸν του ἥργόρασε νέα ἐνδύματα, ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ χρώματος καὶ τοῦ αὐτοῦ τύπου μὲ τὰ παλαιά. Τὸ παλαιὸν κασκέτον διεδέχθη νέον κασμέτον. Μόνον εἰς τὰ ὑποδήματα δὲν ἐτήρησε τὸν παλαιὸν ὁνθμόν, διότι ἐφόρεσε λονστινένια σκαρπίνια, τὰ δύοια μάλιστα ἐπεδείκνυνεν ἐνίστε αὐταρέσκως, θέτων τοὺς πόδας ὑψηλὰ εἰς τὰ πλάγια τῆς ἀμάξης.

Δὲν ἐνόει νὰ πατήσῃ πλέον τὸν ταπεινὸν κονιορτὸν τῆς δόδον καὶ δ' βίος του διήρχετο ἐφ' ἀμάξης. Ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον δὲ καὶ Ἰωας διὰ ν' ἀπολαμβάνη περισσότερον τὴν ἥδονὴν τῆς ἀμαξοδρομίας, εἶχε μισθώσει κατοικίαν καὶ ἀμαξοστάσιον εἰς τὸ Ἡράκλειον.

Διερχόμενος οὕτω τὰς δόδοντας τὸν Ἀθηνῶν καὶ τὸν περικάρων, δὲν ἐπεδείκνυνε μόνον τὰ στίλβοντα σκαρπίνια του, ἀλλὰ καὶ γενναιοδωρίαν ἀληθῶς καταπληκτικήν. Ἐγέρμιζες διὰ περιεφρέστο διὰ νὰ σκορπᾷ χρήματα. Ή ίδιαιτέρα συμπάθειά του ἦσαν οἱ μικροπωληταὶ τῶν δόδῶν καὶ ιδίως οἱ ἀνθοπῶλαι, οὓς ἐθεώρει πρώην συναδέλφους του. Διὰ μίαν ἀνθοδέσμην δέκα λεπτῶν ἔρωπε μὲ ἡγεμονικὴν κίνησιν τάληρον καὶ τὴν ἐσπέραν δταν ἀνεχώρει διὰ τὴν ἔξοχήν του, ἡ ἀμάξα του ἡτο μεταβεβλημένη εἰς ἀνθοκάνιστρον. «Νὰ φάη ἡ φτώχια, βρὲ παιδιά, ἔλεγε. Δὲν εἶμαι γὰρ σὰν κάτι ἄλλους πλονοίους».

Ἄλλ' ἐν γένει ἥργόραζε πᾶν διὰ τὸν ἔβλεπεν εἰς κεῖρας πτωχοῦ ἄνθρωπου. Συνήντα λ. χ. ἔνα κατοικᾶν :

— Τὴν πουλαῖς αὐτὴ τὴν γίδα;  
— Τὴν πουλῶ.  
— Πόσο;

— Τόσο.

— Πάρε.

Ἡ μεγαλοπρεπείᾳ του δὲν ἐγνώριζε τὴν μικρολογίαν τῶν ἐμπορικῶν διαπλαγματεύσεων. Τὸ χρῆμα ἔπιπτεν ἀδιστάκτιος καὶ ἡ κατοίκα προσεδένετο, διότι αὐχμάλωτος δπισθεν τοῦ ὅριαμβεντικοῦ ἀρματος. Μετ' ὀλίγον δὲ πλησίον τῆς κατοίκας προσεδένετο μόσχος. Μίαν ἡμέραν μάλιστα δ' ἀρματηλάτης ἔσυρεν οὕτω διὰ τῶν δόδῶν τῶν Ἀθηνῶν δύον διωροπώλον, δπως ἡτο φροτωμένος.

Ἄλλ' ἐκεὶ ὅπου ἔδιδε μαθήματα ἡγεμονικῆς μεγαλοπρεπείας δ' Περικλέτος ἦσαν τὰ καφενεῖα. Ἡ ἀμάξα ἐσταμάτα, δ' Περικλέτος κατήρχετο, ἐζήτει ποτόν τι καὶ ὁὔπιων εἰς τὸν δίσκον 25 ή 50 δραχμάς, ἔλεγε πρὸς τὸν ὑπηρέτην μὲ φωνὴν δυνατήν, ὥστε νάκονυσθη ἐξ ὀλον τοῦ καφενείου :

— Κέρασέ τους δλοντες καὶ τὰ δέστα δικά σου!

Εἰς τὸ μέγα καφενεῖον Ζαχαράτου ἔπιεν συχνὰ τὸν καφέ του καὶ δ' σκύλλος τοῦ καφενείου, δ' περιφήμος Τριζώνης, δισις ἀλλοτε δὲν τὸν ἄφινε νὰ πλησιάσῃ, τώρα τὸν ὑπεδέχετο σείων τὴν οὐρὰν καὶ ἀναπτηδῶν ἀπὸ χαρὰν τάχα δ' ὑποκριτής. Καὶ ἐκεὶ μίαν ἡμέραν δ' Περικλέτος ἔρωψεν εἰς τὸν δίσκον ἐκαποντάδραχμον ἀναφωνήσας :

— Τράπαρέ τους δλοντες καὶ τὰ δέστα δικά σου!

Ἄλλ' ἐπειδὴ δ' διευθυντής τοῦ καφενείου τοῦ ἐπέστρεψε τὸ ἐκαποντάρικον, περιωρίζετο ἔπιτε τὰ δίδη μόνον εἰς τοὺς ὑπηρέτας γενναῖα φιλοδωρήματα καὶ εἰς τὸν Τριζώνην γλυκίσματα.

Ἐδιδεν, ἔδιδε καὶ εἰς οὐδένα ἥρωεντο· ἐνῷ δὲ ἀφ' ἔνδος ἔδιδεν, ἀφ' ἔτέρον τὸν ἔκλεπτον. Μίαν νύκτα ἀνεχώρησεν εἰς Ἡράκλειον ἔχων προσδεδεμένον εἰς τὴν ἀμάξάν του δόλοκληρον ποίμνιον. Ἄλλ' ὅταν ἔφθασεν εἰς τὴν ἔξοχήν του, δὲν ὑπῆρχε πλέον καμμία γίδα δπισθεν τῆς ἀμάξης. Τὰ σχοινία εἶχον ἀποκοπῆ διὰ μαχαίρας.

Ἄλλ' ἡ ἀνθρωπίνη ἀχαριστία δὲν ἐσκλήρωνε τὴν ψυχὴν τοῦ Περικλέτου. Ἀς φάη ἡ φτώχια! Ὑπῆρχον καὶ ἄνθρωποι οἵτινες τοῦ ἔδιδον συμβούλας, νὰ μὴ τὰ σκορπᾶ ἔτοι τὰ χρήματα, διότι δὲ τελειώσουν γλήγορα καὶ τότε δὲ γελοῦν μαζί του ἐκεῖνοι τοὺς δύοις τώρα πετροβολᾶ μ' ἐκαποντάρικα. Εἰς ἔνα ἐκ τούτων ἀπήντησε μίαν ἡμέραν, ἐνῷ διητυρώντεο πρὸς τὴν ἀμάξην του:

— Δὲν μὲ μέλει. Θέλω νὰ μάθων ἐκεῖνοι πονχοντ τὰ πλούτη νὰ πονοῦν τὴν φτώχια. Θέλω νὰ χαρῶ κ' ἐγὼ τὸν κόσμο ἔτοι ποῦ πιθυμῶ, κ' ὑστερα... ὁ Θεὸς ἔχει!

Ἐγροεῖται διτε εἰς αὐτὸν τὸν δρόμον δὲν ἡδύνατο νάνθεξον ἐπὶ πολὺ τὰ πλούτη τοῦ Περικλέτου. Βαθμηδὸν περιωρίσθησαν αἱ ἡγεμονικαὶ τοῦ γενναιοδωρίαι, ἔπειτα ἐπανσαν καὶ αἱ ἀμαξόδορια, ἔπανσε καὶ νὰ γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ καὶ ἐλημονήθη.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι δὲ πόσος καιρὸς εἶχε παρέλθει, διτε μίαν ἡμέραν, κατερχόμενος τὴν ὁδὸν Ἀγχέσμου, εἶδα ἔνα ἄνθρωπον, δισις μοῦ ἐφάνη ὡς τὸ φάσμα τοῦ ἀλλοτε Περικλέτου, τοῦ Περικλέτου τῶν δρόμων. Ἀπαράλλακτος, μὲ τὰ αὐτὰ παλιόρρουχα, μὲ τὸ ξεθωριασμένον κασκέτον, μὲ τὸ πολλωμένον κατὰ τὴν δοφὺν ὑποκάμισον. Τὰ λονστοίνα εἰς τοὺς πόδας του μόλις διετήρουν ἔχην τινὰ τῆς ἀρχαίας των λάμψεως, ἀλλ' ἀμφιβάλλω διετήρουν δόλοκληρον τὸ πέλμα.

Ἐστέκετο ἐνώπιον μεγάλης τιρὸς οἰκίας, εἰς ἐν τῶν παραθύρων τῆς δποίας ἡτο ἀκονιμβημένος ἀνὴρ ἡλικιωμένος.

— Αφέντη, πάρε αὐτὴ τὴ σμερτιά. Εἶνε ἀπὸ τὸ Μαραθῶνα. Μιὰ δεκάρα μόνον.

Ο ἡλικιωμένος κύριος προσεποιεῖτο διτε δὲν ἥκουνε καὶ δ' Περικλέτος ἐξηκολούθει :

— Εἶνε ἀπὸ τὸ Μαραθῶνα, σοῦ δροκίζομαι. Νά, τώρα ἔφθασα.

Ἐπὶ τέλοντος δ' γέρων ἔκαμε μίαν κίνησιν, διότι δὲν πάρη κανάπι νὰ τὸν καταβρέξῃ, καὶ δ' Περικλέτος δπισθενδρομήσας, ἥρχισε τὸ ὑβρεολόγιον :

— Τὶ ψυχή, μωρέ, θὰ παραδώσῃς στὸ Θεό, γέρο τοιγκούνη, γέρο κλέφτη; Δὲν ντρέπεται νὰ δίδη μόνον εἰς τοὺς ὑπηρέτας γενναῖα φιλοδωρήματα καὶ εἰς τὸν Τριζώνην γλυκίσματα.

Ο γέρων ἐμειδίασεν, ἐνθαρρυνθεῖς δὲ δ' Περικλέτος ἐπλησίασε καὶ ἥρχισε πάλιν τὰς ἰκεσίας :

— Αφέντη, μιὰ δεκάρα νὰ πάρω φωμί... Εγώ δὲν ζητῶ διακονιά. Πάρε αὐτὴ τὴ σμερτιά. Εἶνε ἀπὸ τὸ Μαραθῶνα, σοῦ λέω.

Πάλιν δὲ κείρο τὸ γέροντος ἐκινήθη ἀπειλητική, πάλιν δ' Περικλέτος ὑπεχώρησε, πάλιν ὑβρεολόγιον καὶ ἔπειτα πάλιν παρακλήσεις. Δὲν εἶχα τὴν ὑπομονὴν νὰ ἔδω τὸ τέλος τῆς σκηνῆς. Τὸ βέβαιον εἶνε διτε δ' Περικλέτος εἶχεν ἐπανέλθει εἰς τὴν προτέραν δωρίσην καὶ ἐπειδὴ οἱ ἔχοντες τὰ πλούτη δὲν εἶχον διαρχῆ ἀπὸ τὸ παραδέιγμά του, ἥρχισαν νὰ ἐπανάλαμβάνωνται αἱ παλαιὰ σκηναί. Τώρα μάλιστα εἶχον κ' ἔνα λόγον παραπάνω ἐκεῖνοι οἵτινες τοῦ ἥρωοῦντο τὴν δεκάραν:

— Νὰ χαρῆς, ἀνόητε, ποῦ ἐσκόπησες τὸν ἀρέον τόσα χρήματα καὶ τώρα διακονεύεις!

Ἄλλα καὶ δ' Περικλέτος εἶχεν ἐπίσης ἔνα λόγον παραπάνω. Δὲν εἶχενται ἐλεημοσύνην, ἀλλ' ἀπό-

δοσιν, φρονῶν διτε δὲν ὑπῆρχεν Ἀθηναῖος δισις νὰ μὴν εἶχε πάρει τὸ μεριδιόν του ἀπὸ τὰ χρήματα τὰ δποῖα διεμοίδασεν, ὃς πόλλωνβα.

— Δὲν ζητῶ, μωρέ, ἐλεημοσύνη, ἀλλὰ μιὰ δεκάρα ἀπὸ τὴς χιλιάδες ποῦ σᾶς ἐμοίρασα δλονῶν!

Μίαν ἀλλην ἡμέραν τὸν βλέπω κατερχόμενον μετὰ σπουδῆς διὰ τῆς δόδου Κηφισίας.

— Ποῦ τρέχεις, Περικλέτο;

— Ἐχω δουλειά, μοῦ ἀπαντᾷ χωρὶς νὰ σταμάτησῃ. Βιάζομαι.

Τὸν συλλαμβάνω ἀπὸ τὸν ὄμοιο :

— Τί δουλειά; Θὰ εἴνε πολὺ σπουδαία, γιὰ νὰ τρέχης ἔτοι.

— Ἀφέντη, ποῦ σπαθάνω μεγάλης τιρὸς οἰκίας προσπαθῶν νὰ διαφύγη. Λογαριασμὸ δὲ σοῦ δόσω;

— Να, εἶμαι δημοσιογράφος καὶ πρέπει νὰ μάθω.

— Δοιπόν, ἀφοῦ εἶσαι δημοσιογράφος, ξέρεις ποῦ πάω.

— Δηλαδή;

— Νά, δὲν εἶδες ποῦ ἔγραφαν προχεῖς ἐφημερίδες πῶς ἐμπορος στὸν Περικλέτον διετήρουν δόλοκληρον τὸ πέλμα.

— Εινε ἀπὸ τὸ Μαραθῶνα, σοῦ δροκίζομαι. Νά, τώρα ἔφθασα.

— Άλλα μόλις εἰσῆλθεν εἰς τὸ καφενεῖον, ἥκουση ἀγρία ὑλακὴ καὶ δ' Τριζώνης δρμήσας ἀπέσπασε μίαν λωρίδα ἀπὸ τὰ ράκη του. Συγχρόνως τὸν ἐπλησίασεν εἰς τὸν τόπον τὸ πεζοδόμιον, ἔκρηψε τὴν φράσην :

— Εξω, παλιοζητάνε, ξέω!

— Εμένα, μωρέ, λές ζητιάνο; ἀπήγτα δ' Περικλέτος, εμένα ποῦ...

— Άλλα τελενταία δόλησις, ήτις τὸν έρωψεν εἰς τὸ πεζοδόμιον, ἔκρηψε τὴν φράσην του.

Ο δυστυχῆς Περικλέτος ὑψωσε πρὸς τὸν οὐρανὸν τοὺς δόφαλμοὺς καὶ εἶπε :

— Δὲν ἔχουντε Θεό αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι!

Καὶ ἀπειλαρύνθη σιγά σιγά, κύπτων δισιτητιμένος ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἀνθρωπίνης δηρωμοσύνης.

## ΣΑΝ ΕΛΩΗ, Ο ΔΕΣΠΟΤΗΣ

Εχειροτονήθησαν πλέον οι νέοι 'Επίσκοποι, έδοσαν καὶ τὴν εἰθισμένην τῆς ὑψηλῆς ὑπορεσίας των διαβεβαίωσιν ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως καὶ ἥδη, καταρτίζοντες τὰς χρυσούφαντους στολάς των, ἔτοιμάζονται ν' ἀπέλθωσιν ἔκαστος εἰς τὴν ἀληραθεῖσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν, αἱ ὄποιαι μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας θὰ ὑποδεχθῶσι τοὺς ὥραίους τῆς Ἔκκλησίας Νυμφίους, καὶ μάλιστα αἱ ἀπὸ τριακονταετίας ὅλης χρησύουσαι.

Αἱ ὑπόδοχαι πανταχοῦ θὰ εἰναι ἀνάλογοι τῆς εὔσεβειας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, μεγαλοπρεπεῖς καὶ παραστατικαῖ. Τὰ χωρία, μὲ τὰς ἑρτασίμους στολάς των, θ' ἀναμένωσι πρὸς ὑπόδοχήν των, πλυμένα καὶ κτενισμένα, σὰν παιδία ποῦ τὰ ἐστόλισεν ἡ μητέρα των, πρὸς ὑπόδοχήν τοῦ ἐπανεργομένου ἀπὸ μακρινὸν ταξείδιον πατρός των. Οἱ καδωνες τῶν ναῶν, θλιψμένοι, θαρρεῖς, καὶ πενθοφοροῦντες, τόσα ἔτη, θ' ἀντηχήσωσι χαρμόσυνως εἰς ὅρη καὶ θαλάσσας· καὶ εἰς τοὺς πενιχροὺς ναίσκους, στολισμένους μὲ δάφνας καὶ μύρτους, πάμφωτος θὰ εἰσέλθῃ ἡ ἀρχιερατικὴ συνοδεία, φέρουσα τὴν εὐαγγελικὴν εἰρήνην εἰς τὰς πεινώσας ψυχὰς τῶν Χριστικῶν.

'Αλησμόνητος μένει εἰς τὴν καρδίαν μου ἡ εἰκὼν τῆς χαρᾶς, τὴν ὄποιαν ἔζωγράφιζεν εἰς τὸ ἥσυχον χωρίον μου ἡ ἐμφάνισις κατ' ἔτος τοῦ ἀρχιερέως τῆς Ἐπαρχίας μας, μὲ σειρὰν ὅλην ἐκκλησιαστικῶν τελετῶν πλαισιουμένην. . . .

"Ωρα ἐσπερινοῦ. Οἱ ἥλιος ἔγυρε πλέον πρὸς τὴν δύσιν του, ὅπιστα ἀπὸ τὸ ὄλόπευκον ἐκεῖνο βουνὸν καὶ ὀλιγὴν σκιάζεται εὐαρέστως. Ζέφυρος ἐλαφρός, ἐκ δυσμῶν πνέων, δροσίζει τὰς προκυμαίας τὰς λιθίνας, τὰς ὄποιας, ὅλην τὴν ἥμέραν, εἴχε καταφλογίσει τὸ θερινὸν καῦμα. Η ἐπιφάνεια τοῦ λιμένος, ἀργυρότεφρος, λάμπει ως παμμεγίστη πλάξχαλκοτύπου, ἐν ἡ κατοπτρίζεται ἀνέρελος οὐρανός.

"Η ἀγορὰ κενὴ ἀνθρώπων ἡρεμεῖ, τὰ δὲ μαγαζεῖα καὶ τὰ μικρὰ καρφενδάκια σιωπηλά, ως ἔρημα, κατάκλειστα ἐκτείνονται καθ' ὅλην τὴν παραλίαν, κατὰ γραμμήν, θαρρεῖς καὶ τ' ἀνείλκυσαν ἐκεῖ ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Μόνον ὁ γέρω - Τρικεριώτης, ὁ ἀλιεύς, κουτσά - κουτσά, ως κτυπημένον εἰς τὴν μίαν πτέρυγα πουλίον, ἐμβαίνει εἰς τὴν

ἄλιάδα του, μίαν κυρτόπλευρον καὶ σαθρὰν βαρκίτσαν, κάμνει τὸ πανάκι του, καὶ τραβῶν καὶ τὰ κουπάκια του, ἀπέρχεται νὰ σπιώσῃ τὰ φαροκόφινα, τὰ ὄποια ἔβιθισεν ἀπὸ τῆς πρωίας πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς ἀπέναντι ὄλοπρασίου νησίδος, ὅπου ἀγρεύονται αἱ παχύτεραι σάλπαι, τάσημένια ἐκεῖνα παχουλὰ ὄψαρια, μὲ τὰ χρυσὰ σειρητάκια ως βαθμοῦ σημεῖα. Οἱ χωρικοί, καταγινόμενοι περὶ τὴν συλλογὴν τῶν ὄπωρῶν καὶ περὶ τὸ ἀλώνισμα, εὑρίσκονται ὅλοι εἰς τοὺς ἄγρους. Καὶ μόνον δύο ἀπόμαχοι τῆς θαλάσσης κάθηνται εἰς τὸ ἀκρινὸν ἐκεῖνο καφενεῖον τοῦ μάρμπα - Χαραλαμπάκη. ἀρχαῖοι ὑποκάτω ἀπὸ τὰς σκοτεινὰς τέντας του καὶ τοὺς παχεῖς κισσούς του, παίζοντες πικέτο. 'Αλλ' αἴφνης λέμβος μεγάλη ἐμφανίζεται μακρόθεν, εἰς τὸ βάθος πέραν, μὲ τέσσαρα κωπία, κατευθυνομένη πρὸς τὸ χωρίον. Τὸ ιστίον της εἶναι ἀνοικτόν, ἀλλ' ἀχρηστόν, ως ἐκ τῆς νηνεμίας. Εἰς τὴν πρύμνην, ὅπιστα, τρεῖς ὄμβρελλαι κατάμαυροι, ἀνοικτάι, προφυλάττουσι τοὺς ὄλγιους ἐπιβάτας ἀπὸ τὰς ἀκτίνας τὰς καυστικὰς τῆς δύσεως. Κ' ἐμπρὸς εἰς τὴν πρῷραν μία ἀλλη σκιὰ ἀκίνητος διαγράφεται. Οἱ ἔρεται κωπηλατοῦν ἐν τάξει καὶ ἡ λέμβος γοργῶς προσεγγίζει πρὸς τὸν λιμένα, κανονικῶς πλέουσα. Συγχρόνως ἀπὸ τὴν ἐπάνω γειτονίαν τοῦ χωρίου, ἀπὸ τὰ Λιμνιά, κατέρχεται μετὰ σπουδῆς ὁ ἀρχιεπίσκοπικὸς ἐπίτροπος, ἔνας γέρων μ' ἀκμαίας ἀκόμη τὰς δυνάμεις ἴερεν, καὶ μετ' ὄλγιον ἀντηχοῦσι πανηγυρικῶς καὶ τῶν δύο ναῶν οἱ καδωνες ὅλοι, ως ἐν μεγάλῃ ἑορτῇ εὐήχως κρουόμενοι.

— Βρὲ παιδία, θαρρῶ πῶς μᾶς ἔρχεται ὁ Δεσπότης! λέγει τότε ὁ ἔτερος τῶν ἀπομάχων, χωρὶς νὰ θέλῃ, στρέψας πρὸς τὸν λιμένα, ἀπὸ ἔξι παλαιάν, καὶ ἰδὼν τὴν ὄλοταχῶς προσεγγίζουσαν σκαμπαδίχην, μὲ τὴς ὄμβρελλαις τῆς ἀνοικταῖς.

— Αληθῶς ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἐπαρχίας, ἐκτελῶν τὸ ἐτήσιον αὐτοῦ ταξείδιον, ἔρχετο νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ ποιμνιόν του.

— Καὶ ὅταν ἡ τετράκωπος ἐκείνη σκαμπαδία προσήγγισεν εἰς τὰς βαθυίδας τῆς λιθίνης ἀποβάθρας, ἥδη ἐν αὐτῇ ἀνέμενε σπεύσας ὁ δή-

μαρχος, μαθὼν τὴν εἰδῆσιν παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου, ἔνας γηραλέος κτηματίας, μὲ σκιάδιον πλατύγυρον σιφνέικον, καὶ μὲ μίαν ἀπὸ χειρίσιον πανί γεράνιαν βράκχην, καινουργῆ, ἀρτί ζεδιπλωθεῖσαν ἀπὸ τὰς προσδέσεις τοῦ βαθέως, φορέσας λευκὰς καινουργεῖς κάλτσας καὶ καινουργῆ ἀπὸ κοινὸν δέρμα ύποδήματα, ως τὰ καλογηρικὰ ἐλαφρά, τὰ λεγόμενα τομαρίσια. Πλησίον του ἵσταται ὁ νεαρώτατος ἐκ τῶν συμβούλων, ἐπιδεικνύμενος παντοῦ καὶ πάντοτε, καὶ ἀπὸ τὴν πολλήν του φαίνεται προθυμίαν, σχεδὸν προηγούμενος τοῦ δημάρχου, φημιζόμενος εἰς τὸ χωρίον ὅτι αὐτὸς ἔχει τὸ λύειν καὶ δένειν, μὲ τὸ τολμηρὸν θάρρος του. Καὶ οἱ καδωνες ἔξακολουθοῦσι νὰ σημαίνωσι πανηγυρικῶς, εἰς τὴν σιωπηλὴν ἔως τότε πολίχνην, ἡτις ως ἔρημος ἀπλοῦται εἰς τὴν βραχῶδην ἐκείνην ἀκτήν.

Εἰς τὰ μικρὰ μέρη δὲν εἶναι ἀνάγκη ἀγγελιῶν καὶ ἀγγέλων, ἵνα κυκλοφορήσῃ καὶ μεταδοθῇ μία εἰδῆσις. Οἱ καδωνες οἱ πανηγυρικοὶ σημαίνοντες ἐν ἥμέρᾳ καθημερινῇ, ἔξετέλεσαν τὸ ἔργον τοῦ ἀγγέλου ἀριστα.

Αἱ γυναῖκες, κλεισμέναι ἔως τότε εἰς τοὺς οἰκίσκους των καὶ περὶ τὰ οἰκιακὰ ἔργα καταγίνομεναι ἢ τὰ βρέφη των γαλουχοῦσαι, ἀκούσασι αὐτοὺς ἡχοῦντας εἶπαν:

— 'Ο Δεσπότης ἔρχεται!

Καὶ ἦνοι ξαν πάραυτα τὰ παράθυρα καὶ ἔξηλον ἀλλαῖ, αἱ προθυμότεραι διὰ τὰ ἔξω, εἰς τὸν βράχον ὑψηλά, βλέπουσαι πρὸς τὴν ἀποβάθραν.

Οἱ χωρικοί, οἱ καταγίνομενοι μὲ τὸ ἀλώνισμα, ἀκούσαντες καὶ αὐτοὶ τοὺς καδωνες, ἐνῷ δὲν ἔξημέρωνε καρμία ἑορτή, εἶπαν:

— 'Ο Δεσπότης ἥλθε!

Καὶ δοἱ ἔτυχε νὰ μὴ ἔχουν τότε ἀνὰ χειρας ἐργασίαν ἐπείγουσαν, ἀφήσαντες τ' ἀλώνια πρὸς ωρχν, εἰσῆλθον εἰς τὸ χωρίον καὶ παρετάχθησαν εἰς τὴν ἀγοράν, νὰ ἴδουν τὸν Δεσπότην. "Ωστε διὰ τὸν πλέον ὁ σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος ἀπεβιβάζετο, χαιρετίζομενος ὑπὸ τοῦ νεαροῦ συμβούλου, πρῶτα πρῶτα, προλαβόντος τὸν δύναμιν, ἡ ἀγορά ἥτο γεμάτη κόσμου. Τὰ καφενεδάκια καὶ τὰ μαγαζεῖα δῆλα ἤνοιξαν. 'Ο μπάρμπα Χαραλαμπάκης, δύσαντος πλέον τοῦ ἥλιου, ἐμάζευσε της τέντας του καὶ ἐφάνησαν οἱ χλωροὶ κισσοί του καὶ οἱ καταπράσινοι τοῦ βασιλικοῦ καὶ αἱ ἀγριομολόχαι μὲ τὰ κίτρινα χονδρὰ λουλούδια των, φυτὰ δροσερά, δι' ὧν ὁ φιλόκαλος γέρων συνηῆται, καθέ καλοκαίρι, νὰ στολιζῃ τὸ καφενεδάκι του, καὶ ντουματικὰς ἀκόμη φυτεύων γύρω - γύρω μὲ τὴν ἰδιάζουσαν ἐκείνην εὐωδίαν των.

Οἱ καδωνες καὶ τῶν δύο ναῶν ἐσήμαινον διαρκῶς καὶ ὁ πανηγυρικὸς ἥχος των ἀρμονικῶν συνεχεῖτο μὲ τὰς φωνὰς τῶν γυναικῶν καὶ κορασίων τῆς ἐπάνω γειτονίας:

— 'Ο Δεσπότης! ὁ Δεσπότης!

Οἱ χωρικοί, δπως-δπως, ἀνιπτοι, ἀκτενιστοι, μὲ τὰ καθημερινά των, εἰς γραμμὴν παραταχθέν-

χαρμόσυνον κελάδημα ἐνὸς πετροκότσιφα κηρομύτη, κρεμαμένου ἐν κλωβίφ υπὸ τὴν τένταν, θαρρεῖς κ' ἔχαιρετιζε, τὸ πενθηφοροῦ πτηνόν, τὸν ἐλόθιντα ιεράρχην.

Ποὺ εὑρέθησαν πάραυτα ἐκεῖνα τὰ παιδάκια! Ξυπόλυτα τὰ πλεῖστα. Ξεσκούφωτα. Ἡλιοκαυμένα καὶ θαλασσοφυμένα, ἀπὸ τὸ κολύμβημα, μὲ τὰ λευκὰ ἡ γεράνια ποκαμισάκια των, φουσκωντα τὰς φλοκίσκους ἀπὸ τὸν συμβούλων, ἐπιδεικνύμενος παντοῦ καὶ πάντοτε, καὶ ἀπὸ τὴν πολλήν του φαίνεται προθυμίαν, σχεδὸν προηγούμενος τοῦ δημάρχου, φημιζόμενος εἰς τὸ χωρίον ὅτι αὐτὸς ἔχει τὸ λύειν καὶ δένειν, μὲ τὸ τολμηρὸν θάρρος του. Καὶ οἱ καδωνες ἔξακολουθοῦσι νὰ σημαίνωσι πανηγυρικῶς, εἰς τὴν σιωπηλὴν ἔως τότε πολίχνην, ἡτις ως ἔρημος ἀπλοῦται εἰς τὴν βραχῶδην βωδινήν του χωροφύλακος μάστιγα.

Μετρίου ἀναστήματος, εὐτραφής, καλοπερασμένος γέρων, μὲ τὴν μακρὰν πολιάν του γενιάδα, ἐπακουμδώσαν επὶ κιναοῦ μεταξίνου ζωστικοῦ, ἔξηλθεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, γλυκὺ καὶ χαρμόσυνον βλέπων πρὸς τὴν ἀγαπητήν του πολίχνην.

Πατήσας ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας, πάντων ἀποκλυθέντων καὶ κυπτόντων, ἔστη εὐπρεπῶς ὡς νὰ ἥτο ἐν τῷ χορῷ τοῦ ναοῦ, συνεμάζευσε μὲ τὰς ἀριστεράν του τὸ πλατύγυρον ράσσον του, ἔλαβε τὸν ράσσον του μὲ τὴν ἀσημένιαν λαβήν της καὶ εὐλογήσας μεγαλοπρεπῶς καὶ κύλωπ τοὺς ἔγγυς καὶ τοὺς μακράν, ισταμένους εὐλαβῶς πρὸς τὸν ἥμέραν του καὶ εἰς τὰ παράθυρα καὶ εἰς τὴν ἀγοράν, ἥρχισε μὲ τὸ ἥγεμονικόν του ἐκεῖνο παράστημα, μὲ τὸ θεατρικὸς τρεμουλιαστὸν ἐκεῖνο βάδισμά του, τὸ καμάρωμά του μᾶλλον, νὰ προβαίνῃ πρὸς τὸν καθεδρικὸν τοῦ χωρίου ναού, ἔχων περὶ ἔκυτὸν τοὺς ἴερες ὅλους, καθαρούς, μὲ τὰ κυριακάτικα, συνεσταλμένους, περιφοισμένους σχεδόν, σιωπηλοὺς ως ἐν λιτανείᾳ. 'Ο Παπανικόλας, ἔνας ζωηρός καὶ ἀγαθός ἐφημέριος, προηγεῖτο, βαστάζων μετὰ σεβασμοῦ τὴν πατερίτσαν καὶ «κάμνων τὸν Δεσπότην», ως ἔλεγε κατόπιν εἰς τὸ φιλικόν του ἐκεῖνο μαγαζάκι, κολακευόμενος διὰ τὴν τιμήν, τὴν ὄπιαν ἐδοκίμαζε «μιὰ φορὰ τὸν χρόνον. . . »

Οἱ καδωνες καὶ τῶν δύο ναῶν ἐσήμαινον διαρκῶς καὶ ὁ πανηγυρικὸς ἥχος των ἀρμονικῶν συνεχεῖτο μὲ τὰς φωνὰς τῶν γυναικῶν καὶ κορασίων τῆς ἐπάνω γειτονίας:

τες, ἀπὸ τῆς ἀποβάθρας μέχρι τοῦ ναοῦ, ἀπεκαλύπτοντο κατὰ τὴν διάβασίν του, δεχόμενοι τὴν εὐλογίαν του.

Βραδειὰ σεληνοφώτιστος. Ἐφεγγοβόλουν ἀπὸ τὰ φῶτα τῶν λαμπῶν τὰ μεγάλα παράθυρα τοῦ μεσαίου πατώματος ἐκείνης τῆς παλαιᾶς λιθοκτίστου καὶ ἀρχοντικῆς οἰκίας, ἐν ἥ ἐφιλοξενεῖτο πάντοτε, παρεπιδημῶν ἐν τῷ χωρίῳ, ὁ ἀρχιεπίσκοπος. Ἡτο ἀκατοίκητος δόλον τὸ ἔτος, κατάκλειστος καὶ σκοτεινή, μὲ τοὺς ἀσθεστοκτίστους πυργοειδεῖς τοίχους της, τρόμος τῶν παιδίων τὴν νύκτα, τὰ ὅποια τὴν ἐπίστευον ὡς στοιχειωμένην. Οὐδεὶς ἄλλος ποτὲ κατέκησεν ἐν αὐτῇ.

Θαρρεῖς καὶ ὁ κτίωρ αὐτῆς τὴν ἔκτισεν ἐπίτηδες διὰ τὸν Δεσπότην, μόλις ἀποπερατώσας αὐτήν, χειροτονηθεὶς ἴερεὺς καὶ ἐφημερεύων ἐν τινὶ χωρίῳ. Τὸ ἐπάνω αὐτῆς πάτωμα ἦτο ἀτελείωτον, μὲ τὰ ἱερὰ ἀκόμη τῶν μαστόρων. Τὸ κάτω δρμαὶ μὲ πολλὴν φιλοκαλίαν περιπομένον, μ' αἴθουσας καὶ μὲ δωμάτια καὶ μ' ἔνα παμμέγιστον μαρμάρινον ἔξωστην. Εὔρυχωρος κατοικία, ἥτις μίαν φορὰν τὸ ἔτος ἔπρεπε νὰ ἀνοίξῃ τὰ παράθυρά της, νὰ ξεσκονισθῇ, ν' ἀερισθῇ, νὰ στολισθῇ, νὰ φωτισθῇ, νὰ δεχθῇ τὸν ἀρχιερέα καὶ τὴν συνοδείαν του, ἀποτελουμένην ἀπὸ ἔνα κοσμικὸν ὑπηρέτην μὲ μακρὰν κόμην καὶ σκοῦφον καλογηρικόν, προσόντα μέλλοντος κληρικοῦ, ἀπὸ ἔνα ἰεροδιάκονον σπανὸν καὶ γηραλέον, ἄλλα μὲ ὥραίαν φωνήν, ὡς πτερομαδημένην καρδερίναν, καὶ ἀπὸ ἔνα ἀρχιμανδρίτην τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ πρωτοψάλτην.

Ἐδὼ, εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν μὲ τὰ μαρμάρενια μπαλκόνια οἰκίαν, ἥθελον προσέλθεις οἱ χωρικοὶ ν' ἀσπασθῶσι τὴν δεξιὰν τοῦ ἀρχιερέως, νὰ εἰπωσι τὰ παράπονά των, ν' ἀκούσωσι τὴν συμβουλήν του, νὰ λάθωσι τὴν εὐλογίαν του.

Ἀνδρόγυνα ἐν φαινομένῃ εἰρήνῃ, ἔκει ἐλάμβανον τὸ τελειωτικὸν διαζύγιον. Διεζευγμένοι ἄλλοι, ἔκει εἰρήνευον καὶ ἐφιλοισῦντο. Συνοικέσσια παράνομα διελύοντο καὶ ἄλλα οἰκονομικῶν εὐλογοῦντο. Ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ἐκ παραδόσεως, τρέφων ἀπόλυτον εὐλάθειαν πρὸς τὸν Δεσπότην, ἐνώπιον τῆς Α. Σεβασμιότητος, μέσα εἰς τὰς μεγάλας ἐκείνας ἀρχοντικάς αἰθουσας οἱ ἴερεῖς τοῦ χωρίου, οἱ ἐφημέριοι, ὥτε ἐκθέσωσιν, ἔνας-ένας, τὰ παράπονά των, τὰ ὅποια ἔχουσιν ὁ ἔνας κατὰ τοῦ ἄλλου. Θὰ ἐξομολογηθῶσιν εἰς τὴν κρυφὴν ἐκείνην καὶ σκοτεινὴν καμαρίτσαν, χωρὶς φόβον νὰ τοὺς ἀκούσῃ καμμία παπαδιά, ὡς συνέθαινεν ἵσως διεφιλοξενεῖτο ὁ ἀρχιερέυς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐπιτρόπου του.

Ο Διάκος, ὁ σπανὸς ἐκεῖνος καὶ γηραλέος, εἶχεν ὀλοκλήρους ἡμέρας νὰ διηγήσται κατόπιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, πρὸς τὸ προσωπικόν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τὸ πολυάριθμον, περιγράφων μεγαλοπρεπῶς τοὺς μεγάλους ἐκείνους ὄφους καὶ τοὺς ἄλλους νωποὺς ἴχθυς, καὶ τοὺς ἀστακούς, οἵτινες ζωντανοὶ ἐκομίζοντο πρὸς τὸν Ἀρχιερέα, δῶρα τοῦ δημάρχου, δῶρα τῶν προσχόντων, τῶν ἴερέων προσφοράς, ἐδέσματα ἀρωματισμένα μὲ τὸ ἀμιγέστερον λιώδιον τῶν ἐλληνικῶν θαλασσῶν, ἀτιναὶ ἰδιαιτέρως νομίζεις ἔτρεφαν διὰ τὸν σεβασμιώτατον αἱ ἰχθυοβρίθεις τῆς νῆσου ἄκται. Ο ἀρχιμανδρίτης ἐκεῖνος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, μὲ τὴν

ἀφορισμῶν. Κλαπέντα πράγματα εἰς τὸν Δεσπότην κρυφὰ θὰ καταθέσῃ, μετανοήσας ἢ φοβηθεῖς, ἵνα κρυφὰ ὁ Δεσπότης ἀποδώσῃ αὐτὰ εἰς τὸν κύριόν των. Μνημόσυνα καὶ ἀνακοινωθεῖσαν λειψάνων, λειτουργίαι καὶ ἀγρυπνίαι ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῶν κεκοινημένων, δῆλα, εἰς τὸν ἀρχιερέα ἀνατίθενται:

— Σάν έλθη ὁ Δεσπότης!

Ἄκομη καὶ τὸν ἀσπλαγχνὸν τοκογλύφον, μὲ τὸν Δεσπότην του ὁ χωρικὸς θὰ φοβερίσῃ;

— Σάν έλθη ὁ Δεσπότης!

Ἡ πενθερὰ πάλιν, ἡ τλήμων, ἡ ἔχουσα σπουδίας ἀφορμὰς κατὰ τοῦ γαμβροῦ της, εἰς τὸν Δεσπότην ἀναθέτει τὴν ἐκδίκησιν:

— Σάν έλθη ὁ Δεσπότης!

Ἐκείνη ἡ πτωγὴ γραία, ὃποια καμμίαν προστασίαν δὲν ἔχει εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, βλέπουσα τὸν ἀρπαγα τὸν ἐκείνον γείτονα, ποῦ τῆς ἀρπάζει τὴν ἐλαίαν της, διότι ἦτο τάχα ἐπάνω εἰς τὸ σύνορον, ὃποια τῆς κόπτει τὴν συκῆν, διότι τοῦ ἐσκίαζε δῆθεν τὴν ἔμπειλον, φυεῖσα μέσα εἰς τὸ σύνορον, ποῦ τῆς κρημνίζει τὴν σκάλαν τοῦ σπιτιοῦ της τοῦ πτωχικοῦ, διότι τοῦ ἔκποτε τὸν δρόμον καὶ τοῦ ἔκλεισε τάχα τὴν εἰσόδον, ἡ πτωχή, ὃποια δὲν ἔχει ἐδῶ εἰς τὸν κόσμον καμμίαν προστασίαν, οὔτε ἐνώπιον τοῦ δημάρχου, οὔτε ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου, παραμυθεῖται λέγουσα:

— Σάν έλθη ὁ Δεσπότης!

Ἐνώπιον τῆς Α. Σεβασμιότητος, μέσα εἰς τὰς μεγάλας ἐκείνας ἀρχοντικάς αἰθουσας οἱ ἴερεῖς τοῦ χωρίου, οἱ ἐφημέριοι, ὥτε ἐκθέσωσιν, ἔνας-ένας, τὰ παράπονά των, τὰ ὅποια ἔχουσιν ὁ ἔνας κατὰ τοῦ ἄλλου. Θὰ ἐξομολογηθῶσιν εἰς τὴν κρυφὴν ἐκείνην καὶ σκοτεινὴν καμαρίτσαν, χωρὶς φόβον νὰ τοὺς ἀκούσῃ καμμία παπαδιά, ὡς συνέθαινεν ἵσως διεφιλοξενεῖτο ὁ ἀρχιερέυς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐπιτρόπου του.

Ο Διάκος, ὁ σπανὸς ἐκεῖνος καὶ γηραλέος, εἶχεν ὀλοκλήρους ἡμέρας νὰ διηγήσται κατόπιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, πρὸς τὸ προσωπικόν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τὸ πολυάριθμον, περιγράφων μεγαλοπρεπῶς τοὺς μεγάλους ἐκείνους ὄφους καὶ τοὺς ἄλλους νωπούς ἴχθυς, καὶ τοὺς ἀστακούς, οἵτινες ζωντανοὶ ἐκομίζοντο πρὸς τὸν Ἀρχιερέα, δῶρα τοῦ δημάρχου, δῶρα τῶν προσχόντων, τῶν ἴερέων προσφοράς, ἐδέσματα ἀρωματισμένα μὲ τὸ ἀμιγέστερον λιώδιον τῶν ἐλληνικῶν θαλασσῶν, ἀτιναὶ ἰδιαιτέρως νομίζεις ἔτρεφαν διὰ τὸν σεβασμιώτατον αἱ ἰχθυοβρίθεις τῆς νῆσου ἄκται. Ο ἀρχιμανδρίτης ἐκεῖνος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, μὲ τὴν

πρέξαν πάντοτε εἰς τὰ δύο του δάκτυλα τῆς δεξιᾶς, ως εἰς σημεῖον Σταυροῦ, δὲν ἡμιποροῦσε νὰ προφυλάξῃ τὸν λάρυγγά του, ποῦ ἐλακτάριζεν ὁ καῦμένος ἐμπρὸς εἰς τὴν εὐώδιαν τοῦ μοσχήτου οἴνου, ὃπου ὅλος ἔκτισθεν ἔλαμπεν ἀπὸ τὴν διάγυειαν, θαρρεῖς καὶ ἦτο φῶς ἡλίου κλειστὸν μέσα εἰς κρυσταλλίνας φιάλας.

Καὶ πόσα φρυγητά, πάλιν πόσα κουλούρια καὶ

πόσα ἐδέσματα ἐκλεκτὰ ἔξερχονται μυστικὰ τὴν νύκτα, ἀφοῦ εἰσῆλθον φανερά, ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν οἰκίαν, ὃποια φιλοξενεῖται ὁ Δεσπότης, νὰ μοιρασθῶσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς τοῦ χωρίου ἀπὸ τὸν ἀστυφύλακα, διστις γνωρίζει αὐτούς. Διότι οἱ πτωχοὶ τῶν χωρίων δὲν εἶναι ὡς οἱ τῶν πόλεων γνωστοί. Εἶνε δόλοι ἀγριωστοί. Κρυμμένοι μέσα εἰς τὰς καλύβας των, ζῶντες μὲ λάχανα τοῦ ἀγροῦ, ἵνα μὴ σημειωθῶσι μὲ τὴν ἐπαίσχυντον σφραγίδα τῆς ἐπαίτειας . . .

— Σάν έλθη ὁ Δεσπότης!

Λέγει καὶ ἡ νεόνυμφος ἐκείνη πρὸς τὴν μητέρα της, διορθοῦσα τὰ νυμφικά της, τὰ ὅποια ὅλιγον συνεπτύχθησαν, νὰ τα φορέσῃ ἀτσάκιστα πάλιν, ὡς νεόρραπτα, διτανάς τὸν χωρίον ὁ ἀρχιερέυς μὲ ἀνεξίτηλα ὅλόχρυσα χρώματα ἐχχράχθη μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του, τὴν ἡμέραν ὃποια ἐχειροτόνησεν ἔνα ἴερεά, εἰς ἀντικατάστασιν ἀποθανότος ἐφημερίου. "Εχει λαμπάδας, ἔχει βιβλία ἐκκλησιαστικά, ἔχει κ' ἔνα παλαιὸν καὶ ἀχροτόνον ἐπιτραχήλιον, ποῦ τοῦ ἔχαρισε μιὰ μέρα ὁ Παπαχαραλαμπίτης μὲ μίαν ἐλαφράν μπατούσαν, τὴν συνήθη θωπείαν του, καὶ μὲ μίαν εὐχήν του:

— Νὰ βρὲ Μιχαλάκη. Εσύ θὰ γείνης παπᾶς, μιὰ μέρα!

"Έχει ἔκει κ' ἔνα λιβανιστερὸν ὁ μικρὸς παῖς καὶ φάλλει καὶ λιβανίζει. Καὶ οἱ γονεῖς του μετ' εὐφροσύνης τὸν ἀκούουσιν ἀπέξω:

— Κέλευσον . . . Κέλευσατε . . . Κέλευσον Δεσποτά ἀγιε, τὸν νῦν προσφερόμενόν σοι . . .

Καὶ διτανάς τοῦ ἀκούοντος τοῦ ἐκείνην εὐφροσύνην, διτανάς τοῦ πολυελαῖους διληπότης τοῦ ἀρχιερέα ὅλόχρυσον, ἰερούργοντα μὲ τόσους ἴερεῖς. Θ' ἀκούσῃ φαλμωδίαν, διότι οἱ τακτικώτεροι ἀρχιερεῖς παραλαμβάνουσι μεθ' ἑαυτῶν καὶ τοὺς πρωτοψάλτας των. Θὰ ἰδῃ τοὺς πολυελαῖους διληπότης τοῦ ἀρχιερέα τὸν ἀρχαπέδην ὃντα μὲ τόσους ἴερεῖς. Θ' ἀκούσῃ φαλμωδίαν, διότι οἱ τακτικώτεροι ἀρχιερεῖς παραλαμβάνουσι μεθ' ἑαυτῶν καὶ τοὺς πρωτοψάλτας των. Θὰ τελεσθῇ, θὰ τελεσθῇ μιὰ μόνη λειτουργία, ἡ οἵτινης συνήθως εἰς τὰ χωρία εἶναι τόσον πενιχρά, παρέχουσα τὴν εἰκόνα μεγαλοκτηματίου πτωχεύσαντος... Θ' ἀκούσῃ τέλος τὸ κήρυγμα τοῦ ἀρχιερέως ἀπλούν καὶ ὀφέλιμον καὶ λαβών τὸ ἀντιδώρον καὶ ἀσπασθεῖς τὴν χεῖρα τοῦ Δεσπότη, ὁ καῦμένος ὁ χωρικός, θὰ στενάξῃ βαθέως ἀπὸ

μέσα ἀπὸ τὴν καρδιάν του, ἀγαλλόμενος : — Σήμερα, βρὲ παιδιά, κατάλαβα πῶς εἴμαι χριστιανός! . . .

"Όλον τὸν χειμῶνα κατόπιν θὰ διηγήσαι, ἡ κόρη, ἡ ὁποία κλεισμένη τὰς ἄλλας ἑορτάς, μόνον διτανάς τοῦ πολυελαῖους διληπότης ὑπῆργε μὲ τὴν μητέρα της εἰς τὴν Ἐκκλησίαν :

"Ο σάκκος του, μάνια μου, ὁ σάκκος του... φίνο μάλαρι! Νὰ εἶχα ἔνα κομμάτι νὰ βάλω στὰ προμάνικα τοῦ μπαμπουκλιού μου. . ." Αμὴν κορώνα του πάλιν! . . . τί σου ἔλεγεν ἡ κορώνα του! Φίνο βενετσιάνικο φλουρί. "Ολη ἀπὸ χρυσάφι καὶ ἀπὸ τιρτίρι. Καὶ τί διαμαντόπετρες ἡταν ἐκείναις! . . .

Καὶ ὁ μικρὸς ἐκείνος οὐδέ τοῦ χωρικού, διπού μὲ γεννήθη, θαρρεῖς, μὲ τὸν ἀσθετικὸν μονομανίαν, οὔτε παῖζει, οὔτε βλασφημεῖ, ὡς τὸν ἄλλα παιδία. "Αλλὰ κλεισμένος εἰς τὴν καμπάρισαν ἐκείνην, μόλις ἔλθη ἀπὸ τὸ σχολεῖον, ἐν ἐγρηγόρσει ὅνειρευεται τοῦ Μιλιτάδου τὸ τρόπαιον, ἀναπολῶν τὴν ὄλοχρυσον ἐκείνην εἰκόνα τοῦ Δεσπότη, ἡτὶς μὲ ἀνεξίτηλα ὅλόχρυσα χρώματα ἐχχράχθη μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του, τὴν ἡμέραν ὃποια ἐχειροτόνησεν ἔνα ἴερεά, εἰς ἀντικατάστασιν ἀποθανόντος ἐφημερίου. "Εχει λαμπάδας, ἔχει βιβλία ἐκκλησιαστικά, ἔχει κ'

# ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

ΥΠΟ ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΩΡΕΑ

## ΦΙΛΟΣ ΚΑΙ ΦΙΛΩΝ

I

Μιὰ φορὰ κ' ἔνα καιρὸ δὲ Πάπας ἐβάφτισε δυὸ ἀρσενικὰ παιδιὰ τὴν ἴδια τὴν ἡμέρα. Τὰ παιδιὰ αὐτὰ τὰ είχαν τάξει οἱ ἀρχόντοι οἱ γονεῖς τους νὰ τὰ φέρουν στὴ Ρώμην καὶ τἀφέραν. Ὁ Πάπας τὸ ἔνα τὸ ἔβγαλε Φίλο καὶ τὸ ἄλλο Φίλωνα, καὶ ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸ μυστήριο ἐπρόσταξε νὰ τοῦ φέρουν δυὸ κοῦπες ρύλινες, ἀπαράλλακτες τὴ μὰ μὲ τὴν ἄλλη, καὶ τῆς ἔχαρισε στὰ παιδιά, λέγοντάς τους:

— Πάρτε αὐτὸ τὸ χάρισμα, γιὰ μαρτυριάτικο πῶς σᾶς ἐβάφτισα τὴν ἴδια τὴν ἡμέρα, στὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγίου Πέτρου.

‘Ο Φίλος καὶ ὁ Φίλων μοιάζανε τόσο πολὺ, ποῦ θάλεγε κανένας πῶς ἡσαν δίδυμα ἀδέρφια. ‘Υστερα ἀγαπηθήκανε τόσο πολὺ ποῦ δὲν ἤθελε νὰ φάῃ χωρὶς τὸν ἄλλον καὶ πλαιγιάζανε στὸ ἴδιο κρεββᾶτι. Μολοντοῦτο ἥρθε ἡ ὥρα νὰ χωρισθοῦν, γιατὶ οἱ γονεῖς τους ἐτραβήγανε καθένας στὸν τόπο του. Ὁ χωρισμὸς αὐτός, μὲ ὅλην τὴν ἐπιθυμιὰ ποῦ είχαν νὰ ξαναϊδωθοῦν, ἐβάστηξε πολλὰ χρόνια, ἔχαλτίας ἀπὸ ἔνα σωρὸ περιστατικά, ποῦ δὲν ξέρω τώρα ποιὸ νὰ πάσω καὶ ποιὸ νάφήσω, γιὰ νὰ σᾶς τὰ πᾶ.

Μιὰ νύχτα ὁ κόρμης ὁ Φίλων, ποῦ ἦταν πολὺ ἀνήσυχος γιὰ τὸν σύντροφό του (εἶχε μάθει πῶς οἱ προδότες τὸν είχαν διώξει ἀπὸ τὸ φέον δὲ τοῦ) εὐρέθηκε κοντὰ στὸ Παρίσι, σ' ἔναν ἔρημο δρόμο. Ἐκεῖ κοντὰ ἥτον ἔνα χάνι, ἐμπῆκε μέσα, καὶ ἀφοῦ ἔφαγε καὶ ἔπιε μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἵπποτες ποῦ τὸν ἀκολουθοῦσαν, τοὺς εἶπε νὰ πᾶνε νὰ ἡσυχάσουν. Αὐτὸν δὲν τὸν ἐκολλοῦσε ὅπνος, ἡ ἔννοια τοῦ χαμένου συντρόφου του τὸν ἐτρωγε σὰ σκουλῆκι. Ἐβγήκε ἀπὸ τὸ χάνι, ἐκάθισε σὲ μὰ πεζοῦλα μπροστά στὸ δρόμο καὶ ἀρχισε νὰ συλλογίζεται, λυπημένος. Ὁ οὐρανὸς ἥτον μαῦρος πίσσα, ὅλη τὴ γῆ ὀλόγυρα τὴν ἐσκέπαζεν ἡ μαυρίλα, καὶ ὁ Φίλων, βυθισμένος στὸν πόνο του, ἀκουσε τὸν ἀνεμο ποῦ βογγοῦσε στὰ κλαδιά καὶ βογγοῦσε κι' αὐτὸς μαζί του, ζητῶντας παρηγορὰ στὸν καῦμό του. Ἐξαφνα τὸ φεγγάρι φανερώθηκε καὶ ἡ λάμψι του ἔπεσε σὲ μὰ πηγή ποῦ ἀνάβρυζε ἀντικρύ του. Ὁ Φίλων ἐσηκώθηκε, πῆγε κοντὰ στὴν πηγή, ἐσκυψε καὶ γέρισε τὴν κοῦπά του κρύο νερό. ‘Οταν ἔσβυσε τὴ δίψα του, τὸ παράπονο τὸν ἔξαναπήρε πάλι δυνατώτερο, γιατὶ ἡ κοῦπα αὐτὴ ποῦ ἔφερνε στὰ χείλη του τοῦ ἔθυμοζε τόσα ἀγαπημένα πράγματα, ἥταν ἡ κοῦπα ποῦ τοῦ χάρισε ὁ Πάπας τὴν ἡμέρα ποῦ τὸν βάφτισε καὶ εἶχε δώσει τὴν ἴδια καὶ ἀπαράλλαχτη κοῦπα στὸν Φίλο, τὸν σύντροφό του.

Τὴν ὥρα ἐκείνην ἔνας ἐρημίτης ἐπέρασε μπροστά του. Ὁ Φίλων τοῦ ἔκανε ἔνα χάρισμα καὶ τοῦ εἶπε:

— Παρακάλα τὸ Χριστὸ καὶ τοὺς ἀγίους μαρτύρους γιὰ μένα, νὰ δώσῃ ὁ Θεός νὰ βρῇ ὁ Φίλων τὸν σύντροφό του τὸν Φίλο.

‘Υστερα πῆγε καὶ ἔπνιησε τοὺς ἵπποτες του, γιατὶ ἤθελε νὰ φθάσῃ στὸ Παρίσι πρὶν ξημερώσῃ.



Ο ἐρημίτης ἐγράβηξε τὸ δρόμο του καὶ καθώς ἐπήγαινεν ἀντάμωσε κάποιον, ποὺ οὐ εἶπε :

— Μήπως ξέρεις, πατέρα μου, ποῦ βρίσκεται ὁ Φίλων, ὁ γυιὸς τοῦ κόμητος τῆς Ωβέρηνς;

— Παλληκάρι μου, είπεν ὁ Ἐρημίτης, γιατί μὲ περιπατεῖεις; 'Εσύ δὲν είσαι ὁ Φίλων; Δὲν μοῦ μίλησες ἐσύ ἐδώ και λίγη ὥρα; Δὲν μούκαμες αὐτὸ τὸ χάρισμα και μοῦ είπες ἡ παρακαλέσω τὸ Θεὸ νάνταιμώσης τὸν σύντροφό σου, τὸν Φίλο.

— Μή σοῦ κακοφαίνεται, εἴπεν ὁ ἄλλος. Δὲν εἶμαι ἐκεῖνος ποῦ νομίζεις. Ἐγώ εἶμαι Φίλος, ποῦ γυρεύω τὸν Φίλωνα.

Γοῦδωκε λίγα χρήματα και του εἶπε νὰ παρακαλῇ τὸν Χριστὸν νάνταιμώσῃ τὸν Φίλωνα.

— Τράβα ἵστα κατὰ τὸ Παρίσι, εἶπεν ὁ Ἐρημίτης, καὶ πιστεύω πῶς θάνταριώσῃς ἐκεῖνον  
οὐ γητᾶς.

‘Ο Φίλος καὶ οἱ ἀνθρωποί του ἐτράβησαν ἕνα λοξό δρόμο καὶ τὴν ὥρα ποῦ ζημέρωνε θάσανε στις ὄχθις τοῦ Σηκουάνα. Ἐκεῖ, ἐπάνω στὸ ἀνθισμένο λιβάδι, εἰδανε περικούς καβαλλάρηδες ποῦ ἐτρωγαν καὶ ἔπιναν. Ἀμα τοὺς ἀπείκασαν οἱ καβαλλάρηδες ἐπήδησαν τάλογά τους, σὰν νὰ τοὺς πῆραν γιὰ ἔχθροὺς καὶ ἐτοιμάσθηκαν νὰ χτυπήθοινε. Ὁ Φίλος καὶ οἱ δικοὶ του πάλι ἔσυραν τὰ σπαθιά, θαρρῶντας πῶς οἱ ἄλλοι θὰ τοὺς χτυπήσουν ρῶτοι. Καθὼς πηγαίνανε τὰ πράγματα ἔλεγες πῶς τὸ αἷμα θὰ χυθῇ ποτάρι. Ὁ Θεός μως ὁ Πλαντοδύναμος, ποῦ ζέρει τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ βάζει πάντα τὸ χέρι ου μὲ τοὺς καλούς, ἔβαλε τὸ χέρι του καὶ τούτη τὴ φορὰ καὶ τοὺς σταμάτησε, τὴν ὥρα ου πήγαιναν νὰ χτυπήθοιν.

Καὶ ὁ Φίλος ἔβαλε μιὰ φωνή:

— Ποιοι είσαστε έσεις, ήπότες, ποῦ θέλετε νὰ χτυπήσετε τὸν Φίλο, τὸν έξόριστο;

Μόλις ἀκουσε τὴν φωνὴν αὐτὴν ὁ Φίλων ποῦ ἤτανε ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἄλλων ἵπποτῶν, γνώρισε τὸ Φίλο, τὸν σύντροφό του.

— Γλυκέ μου, καλέ μου σύντροφε, φώναξε, έγώ είμαι ο Φίλων, ο γυιός του κόμητος Όβερονης. Δύο χρόνια πᾶντε τώρα ποῦ σε ζητῶ καὶ δὲν σε βρίσκω.

Επελέγειν καὶ οἱ δύο, ἀγκαλιαστήκανε, φιληθήκανε καὶ δοξάσανε τὸν Θεό, ποὺ  
ρήκε ὁ ἔνας τὸν ἄλλον. Ὡρκίσθηκαν ὑστερα νὰ μένουν πιστοὶ αἰώνια ἀναμεταξύ τους,  
ιώνια φίλοι κι' ἀδελφοποιοί καὶ δώσανε τὸν ὅρκο ἀπάνω στὸ σπαθί του Φίλωνος, ποὺ  
ίχε κρεμασμένο ἀπὸ τὴ λαβή του ἔνα φυλακτὸ μὲ ἄγια λειψανα. Ἀποκεῖ δῆλοι μαζύ  
οαθήγανε στὸ Παλάτι τοῦ Βασιληᾶ τῆς Γαλλίας. Ὁ Βασιληᾶς τοὺς δέχτηκε μὲ δόξες  
αι τιμές. Αὐτοὶ πάλι τὸν ἐδουλέψανε πιστὰ καὶ σὲ μιὰ μάχη πιάσανε αἰχμάλωτο, μέσα  
τὸ δάσος τοῦ Σαιν Κλού, τὸν ἔχθρὸν τοῦ Βασιληᾶ, τὸν κόμητα Ρομπώ. Ὁ Βασιληᾶς  
ότε ἔδωκε ἔνα μεγάλο ἀξιώμα στὸν Φίλωνα, καὶ στὸ Φίλο ἔδωκε γυναικα τὴν ἔμορφη  
ιυβία, κόμησσα τοῦ Βλαίνη. Ὅτερα ἀπὸ λίγο καιρὸ ὁ Φίλος ἔφυγε μὲ τὴ γυναικά του  
αι πήγε στὰ ὑποστατικά, ποὺ τοῦ ἔχάρισε ὁ Βασιληᾶς.

Ο Φίλων ἔμεινε στὸ Παλάτι τοῦ Βασιληᾶ δοξασμένος καὶ τιμημένος. Σιγὰ-σιγὰ μως ὁ Φίλων καὶ ἡ κόρη τοῦ Βασιληᾶ ἀγαπηθήκανε καὶ σὲ λίγο<sup>το</sup> οἱ ψυχές τους ἔγιναν να. "Ἐνας κόμης ὅμως ποῦ ἡταν κακός καὶ διαστρεμμένος καὶ ἐζήλευε τὸν Φίλωνα, Χαρδρὲ τὸν ἔλεγαν), ἐμυρίσθηκε μὲ τὸν καιρὸν τὸ μυστικό τους. Καὶ μίαν ἡμέραν ποῦ Φίλων ἔφερε τὸ νερὸν στὸ Βασιληᾶ, νὰ νίψῃ τὰ χέρια του, ὁ Χαρδρὲ ἐπετάχθηκε ξαφνα καὶ είπε :

— Μήν πάρης νερό, Βασιληᾶ, απὸ τὰ χέρια αὐτούνοῦ τοῦ κακοῦ ἀνθρώπου. Αὕτος ίνε ἄξιος νὰ μαρτυρήσῃ τὰ σκληρότερα μαρτύρια, γιατὶ ἀτιμάζει τὸ σῷ σου.

Ἐτὰ λόγια αὐτὰ ὁ Φίλων ἔμεινε ξερός. Ο καλὸς ὄμως ὁ Βασιληᾶς τοῦ εἶπε:

— Σήκω, Φίλων, καὶ μὴ φοβᾶσαι καθόλου καὶ ἀπολογήσου γιὰ τὴν κατηγορία πού οὖν κάνει.

Ο Φίλων συνέφερε ἀπό τὴν ταραχή του καὶ εἶπε στὸ Βασιληᾶ·

— Αφέντη Βασιληᾶ μου, ὁ Χαρδρὲ λέει ψέματα σὰν κακός προδότης ποῦ εἰνε· Δῶσέ μου τὴν ἀδειανά τοῦ ἀποκριθῶ μὲ τὸ ξύφος στὰ χέρια.

Ο Βασιληᾶς ἔδωκε τὴν ἀδειανά καὶ ὠρίσθηκε ἡ ἡμέρα τῆς μονομαχίας.

Ο Φίλων ὡστόσο μέσα του ἦταν ἀπελπισμένος, γιατὶ ἤξευρε πῶς τοῦ ἔπρεπε ἡ κατηγορία ποῦ τοῦκανε ὁ ἔχθρος του κ' ἐσυλλογιζότανε πῶς ὁ Θεός δὲν θὰ τοῦδινε τὴν νίκην, ἀφ' οὗ πήγαινε νὰ χτυπηθῇ ἔχοντας αὐτὸς τὸ ἄδικο. Καὶ δὲν ἐφοβόταν τόσο γιὰ τὸ τέλος ποῦ τοῦ ἦταν γραφτό, ὅσο γιὰ τὴν ντροπὴ ποῦ περίμενε τὴν κόρη του Βασιληᾶ, τὴν Πολυαγάπημένη του.

"Ετσι λοιπόν, μὲ τὴν ψυχὴν φαρμακευμένη ἀπὸ τοὺς θλιβεροὺς στεναγμούς, ἐπῆρε τὸ δρόμο σὰ χάμενος καὶ βγῆκε ὅξω ἀπὸ τὴν πολιτεία. Ἔκει πέρα ἔδωκε ὁ Θεός καὶ ἀντάμωσε τὸν σύντροφό του, τὸ Φίλο ποῦ ἔσαναγύριζε στὸ παλάτι. Τοῦ εἶπε τὸν πόνο του καὶ ἐκεῖνος τοῦ ἀποκρίθηκε·

— "Ελα νάλλαζώμε ροῦχα. Ἐσὺ πήγαινε ἔδω κοντὰ στὸ λόγγο καὶ κρύψου καλά. Ἐγὼ θὰ πάω στὸ Παλάτι νὰ χτυπηθῶ μὲ τὸν ἔχθρό σου, θὰ νομίσουν δλοι πῶς εἰσαι σὺ καὶ κανεὶς δὲν θὰ μᾶς καταλάβῃ, γιατὶ εἴμαστε ἀπαράλλαχτοι ὁ ἔνας μὲ τὸν ἄλλον.

"Ετσι ἔγινε καὶ ὁ Φίλος ἐνίκησε τὸν Χαρδρὲ καὶ τοῦκοψε τὸ κεφάλι. Ο Φίλων τότε γύρισε στὸ Παλάτι καὶ ὁ Βασιληᾶς τοῦδωκε γυναῖκα τὴν κόρη του τὴν Βαλισσάνδα, τοῦδωκε καὶ προικιὰ ἀσῆμι καὶ χρυσάφι καὶ τὸν πύργο τοῦ Βιβιέ. Ἔκει πήγανε κ' ἔζησαν χαρούμενοι κ' εύτυχισμένοι. Ο Φίλων ὅμως τὸ εἶχε μαράζι στὴν καρδιὰ ποῦ ἔλειπε μακρύά ὁ σύντροφός του.

## II

Μιὰ ζεστὴ αὐγούστιατική ἡμέρα οἱ ὑπηρέτες τοῦ Φίλωνος ἔστρωναν τὸ τραπέζι μέσα στὸ περιβόλι τοῦ κτήματος, κάτω ἀπὸ τὰ φουντωτὰ δένδρα. "Οταν ἐτοιμάσθηκε τὸ τραπέζι, ὁ Ἐρρίκος ὁ ὑπηρέτης πήγε καὶ φώναξε τὸν ἀφέντη του.

— Αφέντη, τὸ τραπέζι εἶνε ἔτοιμο. Κοπιᾶστε νὰ φάτε.

— Καλὴ μου, εἶπεν ὁ Φίλων στὴν Βαλισσάνδα, πᾶμε νὰ καθίσωμε.

Ἐκάθισαν, ἔφαγαν καὶ ἤπιαν τὰ καλὰ φαγιὰ καὶ τὰ παληὰ κρασιά. Δίπλα τους εἶχαν τὰ δυό τους τάγόρια, ὥμορφα καὶ χαρούμενα, μὲ τὰ κατάχρυσα μαλλιά τους. Τὸ ἔνα ἦταν τεσσάρων χρονῶν καὶ τὸ ἄλλο τριῶν.

Ἡ Βαλισσάνδα καὶ τὰ παιδιά ἔπιναν μὲ τάρχοντικὰ χρυσοπότηρα τὰ στολισμένα μὲ διαμάντια καὶ ρουμπίνια· ὁ Φίλων ὅμως ἔπινε μὲ τὴν κούπα, ποῦ τοῦχε χαρίσει ὁ Πάππας, καὶ κάθε φορὰ ποῦ τὴν ἔβαζε στὰ χεῖλη του, ἀναστέναζε.

— Άλλοιμονο! Ποῦ νὰ βρίσκεσαι τώρα, Φίλε, ἀγαπημένε μου σύντροφε! Τόσα χρόνια πέρασαν καὶ κανένας δὲν ἔρει νὰ μοῦ πῇ ἀν̄ γῆς ἢ πέθανες.

Καλέ μου ἀφέντη, τί ἔχεις καὶ σεκλετίζεσαι; τοῦλεγε ἡ Βαλισσάνδα. Ὁ σύντροφός σου γῆ εύτυχισμένος, μὲ τὴν γυναικά του, τὴν ώμορφη Λυθία.

— Η Λυθία εἶνε κακή καὶ σκληρότατη γυναικά.

— Καλέ μου ἀφέντη, γιατὶ μιλᾶς ἔτσι;

— Πατέρα, εἶπε τότε τὸ μεγαλείτερο τὸ παιδί, σάκουω πάντα καὶ λές γιὰ τὸ σύντροφό σου τὸ Φίλο. Γιατὶ δὲν ἔρχεται ὁ καῦμένος; Πῶς ἥθελα νὰ τὸν ἴδω καὶ νὰ τὸν φιλήσω.

*Μετάφραση Π. Ν.β.*

\*Επειτα τὸ τέλος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΩΡΕΑΣ

## Η ΚΑΤΑΧΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΣΚΕΨΕΩΣ

### ΚΑΙ Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ

Τὸ νεώτερον μυθιστόρημα συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ διαδοθῇ ὡς ἐπιδημία ἡ ψυχολογικὴ ἀνάλυσις. Οἱ συγγραφεῖς διηγούμενοι τὴν ψυχὴν τῶν ἡρώων καὶ ἡρωίδων τῶν παριστάνοντι τοὺς περιστούρους ἔξ αὐτῶν ὡς ἔχοντας τὴν ιδιότητα τῆς αὐτοπαρατηρήσεως, ὡς ἀποτελουμένους ἀπὸ δύο ψυχάς, μίαν αἰσθανομένην καὶ μίαν ἀντιλαμβανομένην ἔαυτὴν ὅτι αἰσθάνεται, μίαν σκεπτομένην καὶ μίαν παρατηροῦσαν ἔαυτὴν ὅτι σκέπτεται. Τὴν νόσον ταύτην τῆς ἀναλύσεως, τοῦ «ψυχολογικοῦ ἀναμηρυκασμοῦ» ὅπως τὴν ἀπεκάλεσε κακοίος, τῆς «gravitation sur soi» ὅπως τὴν ἔχαρακτήρισεν ἄλλος, περιγράφει ἀπαραμίλλως ὁ Μωπασσάν χαράσσων τὴν προσωπογραφίαν τοῦ νεώτερου συγγραφέως.

«Ἐν αὐτῷ, λέγει, δὲν ὑπάρχει πλέον κανὲν συναίσθημα ἀπλοῦν. Ὁ, τι βλέπει, αἱ χαραί, αἱ τέρψεις του, αἱ λύπαι του, αἱ ἀπελπισίαι του καθίστανται ἀμέσως ἀντικείμενα παρατηρήσεως. Ἄναλυει, παρὰ τὴν θελησίν του, χωρὶς σκοπόν, τὰς καρδίας, τὰ πρόσωπα, τὰς χειρονομίας, τοὺς τόνους τῆς φωνῆς. Εὔθὺς ὡς εἶδεν, δι τοῦ καὶ ἔν εἶδεν, ἔχει ἀνάγκην τοῦ διατί. Δὲν ἔχει καρμίαν αὐθόρυμην κίνησιν τῆς ψυχῆς, καμμίαν κραυγήν, κανὲν φίλημα, ἀδίαστα καὶ ἀνεξέταστα, καμμίαν τῶν στιγματῶν ἐκείνων πράξεων, τὰς ὅποιας κάρμομεν διότι πρέπει νὰ τὰς καμμωμέν, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὶ συμβαίνει, χωρὶς νὰ σκεφθῇ, νὰ ἐννοήσῃ, νὰ ἔξακριθῇ τὶ συνέβη παρακαλεύεται ἀπὸ τὴν ἀνάλυσιν ὁμοιάζει πρὸς τὸ ἄνθρηση. Ἡ ἀνάλυσης ἔξαφανίζει τὴν τέρψιν, διότι συγκεντρώνουσα ἐφ' ἡμῶν τὴν προσοχὴν μᾶς δεικνύει πόσον ἐφήμερος καὶ εὔθραυστος εἶνε ἐν τῇ ζωῇ· πόσον ἀνάξια λόγου εἶνε πολλάκις τὰ αἴτια τὰ παράγοντα αὐτήν, πόσον εἶνε δύσκολον νὰ τὴν συγκρατήσωμεν καὶ νὰ τὴν ἀπολαύσωμεν ἐπὶ μακρόν.

«Ἡ ἀνάλυσης ἔξαφανίζει τὴν τέρψιν καὶ δι' ἄλλον ἀκόμη λόγον. «Μερικαὶ ἡδοναῖ, λέγει εἰς ψυχολόγος, καὶ ίδιας αἱ ἀθραί τέρψεις, φαίνονται ἔχουσαι τὴν αἰδῶ των καὶ ἐπιζητοῦσαι

τὸ μυστήριον. Πᾶν ἀδιάκριτον βλέμμα τὰς τα-  
ράττει καὶ τὰς θαμβώνει, ὡς βεβήλωσις ὁμοία-  
ζουν πρὸς τὸν "Ἐρωτα τὸν φεύγοντα ἐνώπιον τοῦ  
πυρσοῦ τῆς ὑπὲρ τὸ δέον περιέργου Ψυχῆς". Ὁ  
δὲ Ἀμιέλ, ἐκεῖνος δοτις περισσότερον ἔθεσαν οὐ-  
τῷ τὴν νόσον ταύτην, γράφει κάπου τοῦ θιλιθε-  
ροῦ καὶ ἀπελπιστικοῦ ἡμερολογίου του: «Ἐκεῖνος  
δοτις δημοκρίνησε τὰ μυστικὰ γράμματα τῆς  
Ζωῆς καὶ ἀνέγνωσε τὰς λέξεις της, ρίπτεται  
πλέον ἔξω τῆς κινήσεως τῆς Ζωῆς: ἔξηλθε τοῦ  
κόσμου τῶν ζώντων, εἶναι κατ' οὐσίαν νεκρός.  
Μήπως τοῦτο ἄρα γε ἐσήμανεν ἡ ἀρχαία πίστις  
δοτις ἡ ἀνύψωσις τοῦ πέπλου τῆς "Ισιδος" ἡ ἡ παρα-  
τήρησις τοῦ θεοῦ κατὰ πρόσωπον ἐπέφερε τὸν  
ἔξαρανισμὸν τοῦ παρατόλμου θυητοῦ;»

Διὰ νὰ ἔξαριθωσιμεν τὸ συμπέρασμα τοῦτο  
ἀρκει νὰ ἔξετάσωμεν τινας ἐκ τῶν κυριωτέρων  
συγκινήσεων μας. Τί ἀπογίνεται ἡ καλαισθητικὴ  
συγκινήσις, δταν μὴ ἀρκούμενοι νὰ θαυμάζωμεν,  
θέλωμεν νὰ αἰτιολογήσωμεν τὸν θαυμασμὸν μας,  
νὰ διακρίνωμεν ὅλα τὰ σύναισθήματα τὰ ὅποια  
γεννᾶ ἐντὸς τῆς ψυχῆς, ν' ἀποκαλύψωμεν τὸ  
διατὶ καὶ τὸ πῶς; Ἡ συγκίνησις αὕτη συγκρα-  
τουμένη ἐν τῇ ὄρμῃ της, χάνει τὴν δύναμιν της,  
χαλαροῦται, ἔξαφανίζεται. Ἐν τῇ φλογερῷ ἐπι-  
θυμίᾳ μας νὰ ἴδωμεν καθαρὰν τὴν οὐσίαν τοῦ  
πράγματος, παραμελοῦμεν τὸ ὡραῖον καὶ ζητοῦ-  
μεν τὸ ἀληθές, ἀλλὰ τὸ κάλλος ζηλοτυποῦν  
διότι δὲν τὸ ἀγαπῶμεν δι' ἔαυτό, ἀπομακρύνεται  
καὶ φεύγει.

Οὐδ' αὐτὴ ἡ θίκη εὐχαρίστησις, ἡ ἀγνοτέρα  
καὶ ὑψηλοτέρα ὅλων, ἀνέβισταται εἰς τὴν διαβρω-  
τικὴν αὐτὴν ἐνέργειαν τῆς σκέψεως, ἥτις τὴν  
ἀποσυνθέτει ἀκαταπαύστως. Διότι ποία πρᾶξις,  
ἐνώπιον τοῦ διαρκῶς ἀγρύπνου καὶ ἐπ' αὐτῆς  
προστηλωμένου ὄφθαλμοῦ τῆς συνειδήσεως, δύνα-  
ται νὰ φανῇ τελεία, ἀπολλαγμένη παντὸς ἐγω-  
στικοῦ ἐλατηρίου, ἀνεξάρτητος οἰουδήποτε εὔτε-  
λοῦς δεσμοῦ; Εἴνε γνωστὸν ποίαν δψιν λαμβάνουν  
αἱ πρᾶξις μας καὶ αἱ προθέσεις μας, δταν ἔξε-  
ρευνῶνται ὑπὸ τῆς ἀμειλίκτου βολίδος τῆς ἀνα-  
λύσεως. Αἱ ἀγαθαὶ μεταβάλλονται εἰς κακάς, αἱ  
διαυγέστεραι θολοῦνται, ἐπὶ τῶν στιλπνοτέρων  
ἐπικολλᾶται τὸ θάμβωμα τῆς ἴδιοτελείας.

Ἡ τοιαύτη μέριμνα τοῦ ἔγω ἡμῶν καθιστᾷ  
ἀδύνατα ὅλα τὰ σύναισθήματα τὰ ἀπαιτούντα  
αὐθόρμητον κίνησιν τῆς ψυχῆς, γενναιοφροσύνην,  
ἐνίστε λήθην αὐτῆς τῆς προσωπικότητός μας.  
Στενεύομεν τὸν ὄριζοντα τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας:  
ψυλαχίζομεν τὴν ζωὴν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἀντιλή-  
ψει· ἀντὶ ν' ἀφήσωμεν ἐλεύθερον τὸ πτηνὸν εἰς  
τὸν ἀναπεπταμένον ὄριζοντα τὸ κλείομεν ἐντὸς

τοῦ κλωδοῦ καὶ αἰματώνει τὰς πτέρυγάς του εἰς  
τὰ σύρματα τῆς εἰρκτῆς του.

Ἡ ἀνάλυσις δὲν ἀπαμβλύνει μόνον τὸ συναι-  
σθημα, ἀλλὰ τὸ διαστρέφει καὶ τὸ παραμορφώ-  
νει. Ἀνίκανοι νὰ ἐνθουσιασθῶμεν καὶ νὰ θαυμά-  
σωμεν, ὄρμωμεν εἰς τὴν δριμείαν καὶ διαλυτικὴν  
κριτικήν· ἀνίκανοι ν' ἀγαπήσωμεν, μισοῦμεν. Τὰ  
καλλίτερα καὶ φυσικότερα τῶν συναισθημάτων  
μας διαστρεβλώνονται εἰς τὰς χειράς τοῦ δαίμο-  
νος τῆς ἀναλύσεως. «Ο παρατηρῶν πολὺ τὸν  
ἔαυτόν του, γράφει ὁ Ἀμιέλ, γίνεται δειλός. Φο-  
βεῖται τὰ συναισθήματά του, δὲν τολμᾷ νὰ  
ἀφεθῇ εἰς αὐτά, τολμᾷ ὀλιγώτερον νὰ τὰ δείξῃ,  
συγκρατεῖ τὴν ἔκφρασίν των καὶ τὴν καταστρέ-  
φει....» Εμὲ ὁ φόδος μήπως παρασυρθῶ, καὶ ἡ πρὸς  
ἔμὲ αὐτὸν δυσπιστία μὲ καταδίώκουν μέχρι τῶν  
τρυφερωτέρων συγκινήσεών μου». Οὕτω λοιπὸν  
αἱ εὐγενέστεραι ὄρμαι τῆς ψυχῆς καταστέλλονται  
ἀπὸ ἀσθενικήν τινα ἐντροπήν. «Αλλοτε τὴν ἐν-  
τροπὴν ἀυτὴν ἀντικαθιστᾷ ὁ ἀμειλίκτος ἔλεγχος,  
ὁ ἔξετάζων τὴν ψυχήν μας μέχρι τῶν βαθυτέρων  
πτυχῶν της, ὁ κρίνων καὶ ἐπικρίνων τὰς προθέ-  
σεις μας, καὶ ὅτε μὲν ἐπιδοκιμάζων ὅτε δὲ ἀπο-  
δοκιμάζων αὐτάς: θύματα τῆς τοιαύτης ἀναλύ-  
σεως εἶναι αἱ διστακτικαὶ καὶ λεπτολόγοι: καὶ  
ἔξονυχιστικαὶ ἐκεῖναι ψυχαί, τῶν ὁποίων ἡ ἀκρα  
εὐαίσθησία ταράττεται διὰ τὸ τίποτε, καὶ αἱ  
ὅποιαι εἰν τῇ διαρκεῖ πρὸς ἔαυτάς πάλη εἶνε  
ἀνίκανοι νὰ αἰσθανθοῦν πλέον καθαρὰν καὶ  
διαρκῆ χαράν.

Ἡ κατάχρησις τῆς ψυχολογικῆς ἀναλύσεως  
ἐπιδρᾷ ὀλεθρίως καὶ ἐπὶ τῆς λύπτης μας. «Οπως  
μαραίνει τὰς τέρφεις μας, οὕτω ξηραίνει καὶ τὴν  
πηγὴν τῆς λύπτης τὴν ζωογόνον, διότι ὑπάρχουν  
ἐνίστε δάκρυα δροσίζοντα τὴν ὕπαρξιν, ὡς ἡ δρό-  
σος τὰ ἀνθη. «Ομοίαζω μὲ τὴν πέτραν τάφου,  
ἔγραφεν ὁ Φλωμπέρ μετὰ τὸν θάνατον τῆς ἀδελ-  
φῆς του. «Οσον διαχυτικὸν καὶ ὑπερχειλίζοντα  
αἰσθάνομαι ἔαυτὸν εἰς τὰς φαντασιώδεις λύπας,  
τόσον αἱ ἀληθεῖς μένουν ξηραὶ καὶ τραχεῖαι ἐν  
τῇ καρδίᾳ μου· ἀποκρυστάλλονται ἐφ' ὅσον  
ἐπέρχονται». Εἴνε πολλοὶ οἱ τοιοῦτοι ἀσθενεῖς,  
καὶ εἰς τὰς μᾶλλον κρισίμους ὥρας τῆς ζωῆς  
των ἀδυνατοῦντες νὰ παραδοθοῦν ἐλευθέρως εἰς  
τὴν θλιψίν των, βασανίζομενοι ὑπὸ τῆς ἀσθε-  
νικῆς μονομανίας τῆς αὐτοπαρατηρήσεως, καὶ  
ἐντρεπόμενοι. διότι βλέπουν ἔαυτοὺς ἀνικάνους νὰ  
κλαύσουν. Τούνατίον, αἱ συνθλίθουσαι τὴν ὑπαρ-  
ξιν λύπαι πολλαπλασιάζονται, καὶ εἶναι ἐπόμε-  
νον, ἀφ' οὐ σταματῶμεν τὸν φυσικὸν ροῦν τῆς

πνευματικῆς ζωῆς καὶ ἐμποδίζομεν τὴν φυσικὴν  
καὶ συναισθηματικὴν ἐνέργειαν νὰ φθάσουν εἰς τὸ  
τέρμα, εἰς τὸ ὄποιον τείνουν. Αἱ δύναμηραι συγκι-  
νήσεις καθίστανται ὀξύτεραι, διότι ἡ ἀνακίνησις  
τοῦ πόνου διπλασιάζει αὐτόν. Ὁμοιάζομεν πρὸς  
τὸν ἀσθενῆ δοτις ἐρεθίζει τὸ τραῦμά του καὶ μό-  
λις δταν αἰματώσῃ τὸ ἀφίνει. «Ἐχομεν ἀνάγκην  
συγκινήσεων, ἀκαταπάυστων συγκινήσεων, καὶ  
ἐπειδὴ δὲν τὰς ζητοῦμεν πλέον ἀπὸ τὴν ἐνεργὸν  
ζωῆν, τὴν ἐκχυνομένην πρὸς τὰ ἔξω, τὰς ζη-  
τοῦμεν ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν ζωῆν, μὴ συλλογι-  
ζόμενοι δτι αἱ συγκινήσεις αὗται εἶναι συνήθως  
όδυνηραι. Ἐντεῦθεν «ἡ ἡδονὴ τῆς ὁδύνης», περὶ  
τῆς ὁποίας ὄμιλοιν οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ φιλόσοφοι.  
«Παρατηρῶ, γράφει ὁ Γκονκούρ, δτι ἡ παρατή-  
ρησις ἀντὶ ν' ἀπαμβλύνῃ τὴν εὐαίσθησίαν μου, τὴν  
ἔκκαμψην ὀξυτέραν, περισσότερον εὐερθίστον. Διὰ  
τῆς ὑπερβολικῆς μελέτης τοῦ ἔαυτοῦ μας, γινό-  
μεθα εἰδός γδαρμένων θίκων καὶ αἰσθηματικῶν,  
καὶ πληγωνόμεθα καὶ εἰς τὴν ἐλαχίστην ἐπαφήν,  
καὶ αἰμάσσομεν». Τέλος ἡ κατάχρησις τῆς ἀνα-  
λύσεως αὐξάνει καὶ δικινούζει τὴν ὁδύνη, ἐμπο-  
δίζουσα τὴν λήθην, διότι δὲν ἔχομεν πρὸς ὄφθαλ-  
μῶν μόνον τὰς στιγματίας λύπας, ἀλλ' ὅλας,  
παρελθούσας καὶ ἐνεστώσας, συγκεντρουμένας εἰς  
τὴν συνειδήσιν σας.

«Ἡ ἀνάλυσις εἶναι πρὸ πάντων ὀλεθρία εἰς τὴν  
θέλησιν· παρακωλύουσα καὶ βραδύνουσα ὀλονὲν  
τὴν ἐνέργειαν χαλαρώνει τὰ ἐλατήρια τῆς θελή-  
σεως. «Ἡ θλιβερὰ μανία τῆς ἀναλύσεως μ' ἔξαν-  
τλεῖ» ἔγραφεν ὁ Φλωμπέρ. «Ἡ ἀνάλυσις, ώμο-  
λόγει ὁ Ἀμιέλ, μ' ἔξεμηδένισεν.... ἡ ἀναλύσις  
φονεύει τὴν αὐτοβούλιαν· ὁ κόκκος τοῦ σίτου  
δταν ἀλεσθῇ δὲν εἰμπορεῖ πλέον νὰ φυτρώσῃ καὶ  
νὰ βλαστήσῃ!...».

Τὴν νόσον ταύτην τῆς ἀναλύσεως, ἀπὸ τὴν  
όποιαν εἶναι κορεσμένη ἡ σύγχρονος ἀτμοσφαίρα,  
ἐπιτείνουν, τὰ φιλολογικὰ ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ  
ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἔερενταται μέχρι τοῦ βαθυτέ-  
ρων τὰς τοιαύτης ἀναλύσεως, δίδει τὴν ἔξης συμβούλην· «Νὰ  
ἔξεγείρης καὶ νὰ καλλιεργήσῃς ἐντός σου τὰς δύο  
αὐτὰς ἐνέργειας, σκέψεις της ζωῆς καὶ της θέλη-  
σης».



## Η ΝΕΩΤΕΡΑ ΑΝΤΙΛΗΨΙΣ

### ΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΚΑΛΛΟΥΣ

Της γυναικός τὸ σῶμα εἰν' ἔνα ποιῆμα,  
τὸ δποῖον ἔγραψε Κύνος ὁ Θεός  
εἰς τὸ μέγα λεπτώμα τῆς φύσεως,  
ὅτε τὸν παρώρμησε τὸ Πνεῦμα.

Heine.

Ύπο τὸν τίτλον Τὸ κάλλος τοῦ γυναικείου σώματος ὁ ιατρὸς C. A. Stratz ἐδημοσίευσε περικαλλὲς καὶ πολυτελὲς βιβλίον, πλουσίως καλλιτεχνικῶς εἰκονογραφημένον. Τὸ βιβλίον τοῦτο, τὸ ὅποιον ὁ συγγραφεὺς ἀφιερώνει «εἰς τὰς μητέρας, εἰς τοὺς ιατροὺς καὶ εἰς τοὺς καλλιτέχνας», εἶναι ιατρικὸν ἀλλὰ πρὸ πάντων φιλοσοφικὸν καὶ αἰσθητικόν, ἀνακινεῖ δὲ πολλὰς ιδέας, ἀντρέπον πολλὰ προλήψεις καὶ διανοϊγον νέους δριζοντας ἀντιλήψεως καὶ σκέψεως. Μετὰ τὸ εἰσαγωγικὸν κεφάλαιον, τὸ ὅποιον δημοσιεύουν σήμερον τὰ «Παναθήναια», θέλομεν δημοσιεύσης προσεχῶς καὶ ἀλλα μετὰ τῶν θαυμασίων εἰκόνων τοῦ πρωτοτύπου.

**Ο** νεώτερος Εὐρωπαῖος δὲν ἔχει σχεδόν καμμίκην ιδέαν περὶ τοῦ ζωντανοῦ γυναικείου σώματος. Βλέπει μόνον τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας, εἰς ἐπισήμους δὲ ὑποδοχὰς καὶ τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς ὄμοις. Μονομερῆς καὶ ἀτελῆς εἶναι η παρατήρησις του ἐπὶ τοῦ γυναικείου σώματος, καὶ αὐτὴ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον οὐχὶ νηφάλιος καὶ ἀδιατάραχτος· διότι η ἀγάπη καθιστᾷ τὸν ἀνθρώπον τυφλόν.

Περὶ τῆς μορφῆς καὶ τῶν χειρῶν δύναται, δπως δήποτε, νὰ σχηματίσῃ αὐτοτελὴ γυνώμην, ἀλλ' δ, τι γνωρίζει περὶ τοῦ λοιποῦ σώματος προέρχεται ἀπὸ γενικᾶς ἀναμνήσεις καλλιτεχνικῶν παραστάσεων τῆς γυναικός. Διὰ τοῦτο τὸ περὶ γυναικείου κάλλους ιδανικὸν τοῦ νεωτέρου εὐρωπαίου στηρίζεται κατὰ τὸ πλείστον ἐπὶ τῶν ἐντυπώσεων τὰς ὅποιας παρέχει η τέχνη. Εξαίρεσιν τοῦ κανόνος τούτου ἀποτελοῦν ὁ καλλιτέχνης καὶ ὁ ιατρός.

Τὴν ἔμεσον ἐντύπωσιν, τὴν ὅποιαν προξενεῖ η πρώτη θέα γυναικείου σώματος ἐπὶ τοῦ θεατοῦ περιέγραψε, μὲ ἀπαράμιλλον ψυχολογίαν, ὁ μέγας Γκαίτε, εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῶν ἐξ Ἐλετίας ἐπιστολῶν του.

«Ἡ αἰφνιδία ἐκ τοῦ γυμνοῦ ἐντύπωσις ἦτο

φρικίασις, λέγει· ἔπειτα δὲ ἀναφωνεῖ: «Ἄχ, φίλε μου, δὲν συμβαίνει ἄρα γε τὸ ἔδιον μὲ τὰς γυνώμας μας, τὰς προλήψεις μας, τοὺς θερμούς, τοὺς νόμους καὶ τὰς ἰδιοτροπίας μας; Δὲν τρομάζομεν ἐὰν ἐν τῶν ξένων, τῶν ἀναρμόστων, τῶν ἀναληθῶν περιβλημάτων ἀποσπασθῇ αἰφνης καὶ οἰονδήποτε μέρος τῆς ἀληθοῦς φύσεως μας φυνῆ γυμνὸν πρὸ ἡμῶν; ἀνατριχιάζομεν, ἐντρεπόμεθα.

«Πρέπει νὰ σοῦ τὸ ὄμολογόνω, δὲν ἡμπόρεσα νὰ ἀντιληφθῶ καλὰ καλὰ τὸ θαυμάσιον σῶμα, δὲτε κατέπεσε καὶ τὸ τελευταῖον κάλυμμα. Τί βλέπομεν εἰς τὰς γυναικίας; Ποικιλία γυναικίες μᾶς ἀρέσκουν, καὶ πός συγχέομεν ὅλα τὰ πράγματα; «Ἐν μικρὸν ὑπόδημα προβάλλει κομψόν καὶ ἀναφωνοῦμεν: Τί ωραίο ποδαράκι! Εἰς λεπτός στηθόδεσμος ἔχει χάριν τινά, καὶ ἐκθειάζομεν τὴν ωραίαν μέσην. Σοῦ περιγράφω τὰς σκένεις μου, διότι δὲν δύναμαι νὰ σοῦ παραστήσω μὲ λέξεις τὴν σειρὰν τῶν θελκτικωτάτων εἰκόνων, τὰς ὅποιας μὲ σεμνότητα καὶ κοσμιότητα μοῦ ἔδειξεν η ωραία κόρη. Ολαι αἱ κινήσεις διεδέχοντο ἀλλήλας τόσον φυσικαί, καὶ δύμως ἐφαίνοντο τόσον μελετημέναι. Γοητευτικὴ ἦτο δὲ ἀπεγυμνοῦτο, ωραία, ἔξαισίως ωραία δὲτε κατέπεσε τὸ τελευταῖον ἔνδυμα. Εστάθη, δπως θὰ εἴχε σταθῆ η Ἀθηνᾶ πρὸ τοῦ Πάριδος.»

Τὸ συναίσθημα τοῦτο τῆς φρικιάσεως, τὸ ὅποιον τόσον ὄρθως τονίζει ὁ Γκαίτε, κράμα φόβου ἐκ τοῦ ἀσυνήθους θεάματος καὶ ἔξεγέρσεως τινος, αἰσθάνεται καὶ ὁ ιατρὸς ἐνώπιον τῆς πρώτης πελάτιδός του, καὶ ὁ καλλιτέχνης πρὸ τοῦ πρώτου γυναικείου προτύπου του. Εξαφανίζεται δ' αὐτὸν εὐθὺς ὡς ὁ καλλιτέχνης ἵδη μόνον τὸ ωραίον, ὁ ιατρὸς μόνον τὸ ἀνθρώπινον, καὶ ἀποσέννυται ταχέως διὰ τῆς συνηθείας τῆς θέας

γυμνόν, ἀλλ' ἔρυθριᾳ ἀν φωραθῆ φευδόμενον. Κόρη καλῶς ἀνατραφεῖσα δὲν θὰ ἔρυθριάσῃ ἵσως εὔκόλως διὰ φεῦδος, θὰ ἔρυθριάσῃ δύμως πάντως ἢν γυμνωθῇ μέρος τοῦ σώματός της. Η λεγομένη μόρφωσις μετέφερε τὸ συναίσθημα τῆς αἰδοῦς ἀπὸ τῆς ψυχῆς εἰς τὸ σῶμα.

Θεωρῶ περιττὸν ν' ἀναφέρω καὶ ἀλλα παραδείγματα εἰς ἐπίρρωσιν τῆς γνώμης μου, δικαιούματι δὲ νὰ συμπεράνω διτε τὸ συναίσθημα μας τῆς αἰδοῦς εἶναι ἔμφυτον, ἐν τῷ τούναντίον τὸ συναίσθημα τῆς κοσμιότητος ἔξαρταται ἐντελῶς ἐκ τῶν ἥθων καὶ ἔθιμων τῶν ἐπικρατούντων περὶ ἡμᾶς.

Οἱ ἐν Εὐρώπῃ καταδικάζομεν ἀσυνειδήτως τὸ γυμνὸν εἰς τὴν φύσιν, ἀλλ' εἰς τὴν τέχνην θεωροῦμεν τὴν παράστασιν αὐτοῦ ἐπιτρεπομένην καὶ ἔχομεν αὐτὸν διακρῶς πρὸ ὄφθαλμῶν. Διὰ τοῦτο, ἀγνοοῦντες τὴν φύσιν, κρίνομεν τὸ κάλλος τοῦ γυναικείου σώματος μὲ τὸν κανόνα τὸν ὄποιον παρελάθομεν ἀπὸ τὰ ἔογχα τῆς τέχνης. Αλλ' ἐδῶ πάλιν δὲν λαμβάνομεν διόλου ὑπ' ὅψιν διτε ἀντίληψις τῆς γυναικός ἐν τῇ τέχνῃ ὑπόκειται εἰς συρμόν τινα, εἰς παράδοσιν, ἡτις δὲν ἔχει καμμίκην σχέσιν μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ κάλλους καὶ δὲν δύναται νὰ μετενεχθῇ ἀνεξετάστως εἰς τὴν ζωήν.

Κρίνομεν τὴν Ἀφροδίτην τῆς Μήλου ωραίαν δπως εἶναι. Αλλ' ἐδῶ ἐνεδύνετο κατὰ τὸν σημερινὸν συρμόν, θὰ εύρισκομεν τὸ παράστημα αὐτῆς φρικώδεις, διότι ὑπὸ τὰ ἔνδυματα θὰ ηγάπανεν ἔπαισθητῶς ἀκόμη τὸ πλάτος τοῦ σώματος.

Ἐὰν κρίνωμεν ωραίας ἀφ' ἔνος μὲν τὴν Ἀφροδίτην τῆς Μήλου ἀφ' ἔτέρου δὲ λεπτοφυΐα κυρίαν ἐνεδεδυμένην, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τούτου, διτε δλαι αἱ λιγναὶ γυναικεῖς γυμναὶ εἶναι ἀσχημοὶ, διότι δὲν ἔχουν τὴν τελειότητα τῆς Ἀφροδίτης.

Αλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι τὸ ἀληθές, δπως ἐπιβεβαιοῦ καὶ ἡ πειρά. Ἐντεῦθεν ἔξαγομεν ἀλλο συμπέρασμα, διτε ὁ καθ' δλας τὰς λεπτοφυέις γυναιρίων τὴν Ἀφροδίτην τῆς Μήλου δὲν δύναται οὐδὲ δικαιοῦται νὰ ἔξαγαγῃ οἰονδήποτε συμπέρασμα περὶ τοῦ σώματος ζωντανῆς ἐνεδεδυμένης γυναικίος.

Καὶ ἐν ἀλλο ἀκόμη λαμβάνομεν, ἐν ἀγνοίᾳ μας, ἀρχαῖοις Ἑλληνικούς συρμοὺς ὡς μέτρον πρὸς κρίσιν νεωτέρων καλλιτεχνικῶν ἔργων καὶ τῆς ζωῆς ἀκόμη, δπου αὐτη ἐμφανίζεται εἰς

«Ἐν παράδειγμα. Εἰς τὴν Βαταβίαν, δπου δλαι αἱ κυρίαι πειριβάλλουσι τοὺς γυμνοὺς πόδας των διὰ μικρῶν χρυσοκεντήτων τῶν περιστάσεων. Κόρη εύρωπαία ἔρυθριᾳ ἀνατραφεῖσα διὰ τὸν νυκτικὸν χιτῶνα της, ἀλλὰ δεικνύεται ἔξωμος εἰς κάθε χορόν. Κυρία μὲ μέλαιναν περιβόλην ἐν μέσῳ ἐσθήτων χοροῦ, κύριος μ' ἐνδυμασίαν περιπάτου ἐν μέσῳ φράκων αἰσθάνονται πολλὴν στενοχωρίαν καὶ δυσχερέσκειαν.

Εἰς τὴν Βαταβίαν, δπου δλαι αἱ κυρίαι πειριβάλλουσι τοὺς γυμνοὺς πόδας των διὰ μικρῶν χρυσοκεντήτων τῶν περιστάσεων. Κόρη εύρωπαία ἔρυθριᾳ ἀνατραφεῖσα διὰ τὸν νυκτικὸν χιτῶνα της, ἀλλὰ δεικνύεται ἔξωμος εἰς κάθε χορόν. Κυρία μὲ μέλαιναν περιβόλην ἐν μέσῳ ἐσθήτων χοροῦ, κύριος μ' ἐνδυμασίαν περιπάτου ἐν μέσῳ φράκων αἰσθάνονται πολλὴν στενοχωρίαν καὶ δυσχερέσκειαν.

Ἐν παράδειγμα. Εἰς τὴν Βαταβίαν, δπου δλαι αἱ κυρίαι πειριβάλλουσι τοὺς γυμνοὺς πόδας των διὰ μικρῶν χρυσοκεντήτων τῶν περιστάσεων. Κόρη εύρωπαία ἔρυθριᾳ ἀνατραφεῖσα διὰ τὸν νυκτικὸν χιτῶνα της, ἀλλὰ δεικνύεται ἔξωμος εἰς κάθε χορόν. Κυρία μὲ μέλαιναν περιβόλην ἐν μέσῳ ἐσθήτων χοροῦ, κύριος μ' ἐνδυμασίαν περιπάτου ἐν μέσῳ φράκων αἰσθάνονται πολλὴν στενοχωρίαν καὶ δυσχερέσκειαν.

Ἐν παράδειγμα. Εἰς τὴν Βαταβίαν, δπου δλαι αἱ κυρίαι πειριβάλλουσι τοὺς γυμνοὺς πόδας των διὰ μικρῶν χρυσοκεντήτων τῶν περιστάσεων. Κόρη εύρωπαία ἔρυθριᾳ ἀνατραφεῖσα διὰ τὸν νυκτικὸν χιτῶνα της, ἀλλὰ δεικνύεται ἔξωμος εἰς κάθε χορόν. Κυρία μὲ μέλαιναν περιβόλην ἐν μέσῳ ἐσθήτων χοροῦ, κύριος μ' ἐνδυμασίαν περιπάτου ἐν μέσῳ φράκων αἰσθάνονται πολλὴν στενοχωρίαν καὶ δυσχερέσκειαν.

Ἐν παράδειγμα. Εἰς τὴν Βαταβίαν, δπου δλαι αἱ κυρίαι πειριβάλλουσι τοὺς γυμνοὺς πόδας των διὰ μικρῶν χρυσοκεντήτων τῶν περιστάσεων. Κόρη εύρωπαία ἔρυθριᾳ ἀνατραφεῖσα διὰ τὸν νυκτικὸν χιτῶνα της, ἀλλὰ δεικνύεται ἔξωμος εἰς κάθε χορόν. Κυρία μὲ μέλαιναν περιβόλην ἐν μέσῳ ἐσθήτων χοροῦ, κύριος μ' ἐνδυμασίαν περιπάτου ἐν μέσῳ φράκων αἰσθάνονται πολλὴν στενοχωρίαν καὶ δυσχερέσκειαν.

Ἐν παράδειγμα. Εἰς τὴν Βαταβίαν, δπου δλαι αἱ κυρίαι πειριβάλλουσι τοὺς γυμνοὺς πόδας των διὰ μικρῶν χρυσοκεντήτων τῶν περιστάσεων. Κόρη εύρωπαία ἔρυθριᾳ ἀνατραφεῖσα διὰ τὸν νυκτικὸν χιτῶνα της, ἀλλὰ δεικνύεται ἔξωμος εἰς κάθε χορόν. Κυρία μὲ μέλαιναν περιβόλην ἐν μέσῳ ἐσθήτων χοροῦ, κύριος μ' ἐνδυμασίαν περιπάτου ἐν μέσῳ φράκων αἰσθάνονται πολλὴν στενοχωρίαν καὶ δυσχερέσκειαν.

Ἐν παράδειγμα. Εἰς τὴν Βαταβίαν, δπου δλαι αἱ κυρίαι πειριβάλλουσι τοὺς γυμνοὺς πόδας των διὰ μικρῶν χρυσοκεντήτων τῶν περιστάσεων. Κόρη εύρωπαία ἔρυθριᾳ ἀνατραφεῖσα διὰ τὸν νυκτικὸν χιτῶνα της, ἀλλὰ δεικνύεται ἔξωμος εἰς κάθε χορόν. Κυρία μὲ μέλαιναν περιβόλην ἐν μέσῳ ἐσθήτων χοροῦ, κύριος μ' ἐνδυμασίαν περιπάτου ἐν μέσῳ φράκων αἰσθάνονται πολλὴν στενοχωρίαν καὶ δυσχερέσκειαν.

Ἐν παράδειγμα. Εἰς τὴν Βαταβίαν, δπου δλαι αἱ κυρίαι πειριβάλλουσι τοὺς γυμνοὺς πόδας των διὰ μικρῶν χρυσοκεντήτων τῶν περιστάσεων. Κόρη εύρωπαία ἔρυθριᾳ ἀνατραφεῖσα διὰ τὸν νυκτικὸν χιτῶνα της, ἀλλὰ δεικνύεται ἔξωμος εἰς κάθε χορόν. Κυρία μὲ μέλαιναν περιβόλην ἐν μέσῳ ἐσθήτων χοροῦ, κύριος μ' ἐνδυμασίαν περιπάτου ἐν μέσῳ φράκων αἰσθάνονται πολλὴν στενοχωρίαν καὶ δυσχερέσκειαν.

Ἐν παράδειγμα. Εἰς τὴν Βαταβίαν, δπου δλαι αἱ κυρίαι πειριβάλλουσι τοὺς γυμνοὺς πόδας των διὰ μικρῶν χρυσοκεντήτων τῶν περιστάσεων. Κόρη εύρωπαία ἔρυθριᾳ ἀνατραφεῖσα διὰ τὸν νυκτικὸν χιτῶνα της, ἀλλὰ δεικνύεται ἔξωμος εἰς κάθε χορόν. Κυρία μὲ μέλαιναν περιβόλην ἐν μέσῳ ἐσθήτων χοροῦ, κύριος μ' ἐνδυμασίαν περιπάτου ἐν μέσῳ φράκων αἰσθάνονται πολλὴν στενοχωρίαν καὶ δυσχερέσκειαν.

Ἐν παράδειγμα. Εἰς τὴν Βαταβίαν, δπου δλαι αἱ κυρίαι πειριβάλλουσι τοὺς γυμνοὺς πόδας των διὰ μικρῶν χρυσοκεντήτων τῶν περιστάσεων. Κόρη εύρωπαία ἔρυθριᾳ ἀνατραφεῖσα διὰ τὸν νυκτικὸν χιτῶνα της, ἀλλὰ δεικνύεται ἔξω

ἄλλαι μορφαὶ εἶνε ἡ ἐντελῶς γενειοφόροι ἡ ἀγένειοι. Οὔτε οἱ Ἑλληνες οὔτε οἱ Ρωμαῖοι συνειθίζοντα μυστακοφορῶσιν, εἰς δὲ τὰ μυημονευθέντα γλυπτικὰ ἔργα διὰ τοῦ μύστακος χαρακτηρίζεται: ίσα ἵσα ὁ βάρβαρος. Ἐν φὸδε παρ' ἡμίν χιλιάδες μυστάκων συναντῶνται καθ' ἐκάστην εἰς τὸν καθημερινὸν βίον, εἰς τὴν τέχνην ἐλλείπουν ἐντελῶς, ἐκτὸς μόνον εἰς τὰς προσωπογράφιας τῶν προτομῶν ἡ τῶν ἀνδριάντων· ἡ θέα μύστακος εἰς γυμνὸν σώμα μᾶς ἐμποιεῖ παράδοξον ἐντύπωσιν, εἰς τὸ πνεῦμά μας ἐπέρχεται ἡ ιδέα οὐγῆς τοῦ ἐκ φύσεως γυμνοῦ, ἀλλὰ τοῦ ἀπογυμνωθέντος ἐκ τῶν ἐνδυμάτων σώματος, τοῦτο δὲ διότι οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἔτερον μύστακας.

Τὰ λεχθέντα ἀναφέρονται μόνον εἰς τὴν μορφήν πολὺ δύσκολώτερον εἶνε ἀκόμη ν' ἀποφανθῆ κανεὶς περὶ τοῦ κάλλους τῶν χρωμάτων, διότι ἡ τοιαύτη κρίσις ἔχει δλῶς διόλου ὑποκειμενικὸν χαρακτῆρα, ὡς γνωρίζουν δοσοὶ ἔχουν ιδέαν τινὰ τῆς χρωματολογίας καὶ τῆς λειτουργίας τοῦ ἀνθρωπίνου ὄφθαλμοῦ· τοῦτο κάλλιον παντὸς ἀλλού γνωρίζουν αἱ γυναικες, αἵτινες διὰ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀρμοζόντων χρωμάτων τῆς περιβολῆς αὐξάνουν ὅρμεμφύτως τὰ θέλγητρά των ἡ ἀποκρύπτουν τὰ ἐλαττώματά των. Ἀκόμη δὲ δύσκολώτερον εἶνε ν' ἀναλύσωμεν τὸ κάλλος τῶν κινήσεων, διότι αἱ περισσότεραι ἀποκρύπτονται ὑπὸ τοῦ ἐνδύματος.

Αλλὰ καὶ αὐτὸς τὸ ὄλγον, τὸ ὅποιον βλέ-

πομεν καθ' ἐκάστην ἐκ τοῦ γυναικείου σώματος, οἱ περισσότεροι δὲν τὸ παρατηροῦν μὲ τὴν ἀπαιτούμενην προσοχήν, διότι δὲν εἶνε συνειθισμένον τὸ βλέμμα των. Ἄς ἀναπολήσωμεν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μορφῆς, τοὺς ὄφθαλμούς, τὰς χειράς ἀπόντων προσώπων, τὰ ὅποια συναντῶμεν καθ' ἐκάστην. Οἱ πλειστοι εἴξησαν δὲν δύνανται ν' ἀνεύρουν εἰς τὴν μνήμην των τὸ χρῶμα τῆς κόμης καὶ τῶν ὄφθαλμῶν, τὸ σχῆμα τῆς ρίνδος καὶ τοῦ στόματος, ἐκτὸς ἀν δι' οἰονδήποτε λόγου ἐνεποίησαν εἰς ημᾶς βαθεῖαν ἐντύπωσιν.

Τὰ ὡτα, τὰ ὅποια συντελοῦν πολὺ εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς μορφῆς, παρατηροῦνται συνήθως πολὺ ἀπιπολαίως· περὶ τοῦ σχήματος τῆς χειρὸς ἀναφέρει ὁ Μαντεγκάτσα διτὶ καὶ ζωγράφοι ἀκόμη ἀγνοοῦν ἀν δεύτερος δάκτυλός των εἶνε μεγαλείτερος τοῦ τετάρτου.

Ἐν γένει λοιπὸν αἱ περὶ τῆς κεφαλῆς, τοῦ προσώπου καὶ τῆς χειρὸς κρίσεις μᾶς εἶνε ἀπιπολαῖοι, μολονότι καθ' ἐκάστην βλέπομεν πληθὺν τῶν μερῶν τούτων τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος· περὶ τῶν λοιπῶν μερῶν μόνον ἡσκημένος παρατηρητὴς δύναται νὰ ἔξαγαγῃ συμπεράσματά τινα ἐκ τοῦ βαθίσματος καὶ τῆς στάσεως· ἐν τούτοις ὡς ἐπὶ τὸ πλειστὸν ἀρκούμεθα εἰς ἀδρίστον ἀντίληψιν, ἀπορρέουσαν ἀπὸ τὴν ως ἐπὶ τὸ πλειστὸν ἀπιπόλαιον παρατήρησιν τῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων.

#### K. A. ΣΤΡΑΤΣ



## ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.

Τὰς ημέρας αὐτάς, κατὰ τὰς ὥποιας κάμνει ἀνατολικὴν θερμότητα εἰς τὴν Γαλλίαν, δὲν ἀναγινώσκομεν πλέον βιβλία. Ἡ θερμότης εἶνε διεγερτικὴ εἰς τινὰς φύσεις, ἀλλ' οὐχ! διεγερτικὴ πρὸς ἀνάγκασιν. Μεθ' δὲν τὸν ἥλιον, ἐξερχόμεθα, καὶ μάλιστα κατὰ μῆκος τῶν κονιορτωδῶν δρόμων, ἐπὶ τῶν φοβερῶν ἐκείνων ἀμαξῶν, αἱ ὥποιας κάμνουν περισσότερον θόρυβον παρὰ μία ἀτμάμαξα ἢ ἀμαξοστοιχία ὀλόκληρος. Εἶνε μακράν ὁ καιρός, κατὰ τὸν ὥποιον οἱ φιλόσπουδοι νέοι ἐπήγαινον πεζοὶ περίπατον, κρατοῦντες βιβλίον ὑπὸ τὴν μασχάλην. Τὸ ποδήλατον ἀντικατέστησε τοῦ λοιποῦ τὰ λογοτεχνικὰ ἔργα εἰς τὴν ἀγωγὴν τῶν νέων. Νὰ πηγαίνῃ κανεὶς πολὺ γρήγορα χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ποῦ πηγαίνει. αὐτὸς εἶνε εἰς τὸ ἔκτης τὸ ιδεώδες.

Ἐν τούτοις γράφονται ἀκόμη βιβλία καὶ εύρισκονται ἀκόμη ἐκδόται, οἵτινες συγκατατίθενται νὰ τὰ δημοσιεύουν. Συμβαίνει μάλιστα τὰ βιβλία ταῦτα ν' ἀγοράζωνται, ὡς περιεργα πράγματα, ἀναντιρρήτως, ὑπὸ τινος καθυστέρησαντος ἀντιπροσώπου τῆς ἀνθρωπότητος τῆς χθές, ὑπὸ τινος ἀνθρώπου, διτὶς πρὸς τὸν ἀνθρώπους τῆς σήμερον εὑρίσκεται εἰς οἷς οὐκαν σχέσιν ὁ μαστόδους πρὸς τὸν ἐλέφαντα, ὁ ἴπταμενος δράκων πρὸς τὸν ταξιδεύοντα γέρανον.

Μεταξὺ τῶν ἐσχάτων δημοσιεύθεντων βιβλίων, μερικὰ μοῦ ἐφάνησαν πολὺ ἐνδιαφέροντα. Ἐν πρώτοις ἐν βιβλίον φιλολογικῆς κριτικῆς: Μορφαὶ καὶ χαρακτῆρες τοῦ Ἐρείκου δὲ Regnier. Εἶνε μελέται ἡ σκιαγραφίαι, εἰς τὰς ὥποιας βλέπομεν ἀπεικονίζομένας τινὰς τῶν διαπρεπεστέρων μορφῶν τῆς συγγρόνου γαλλικῆς λογοτεχνίας. Ἰδού ὁ Σατωβριάνδος, ὁ διάδικαλος τοῦ αἰώνος, τοῦ ὥποιον ἡ τεραστία ἐπιδρασίς καὶ σήμερον ἀκόμη εἶνε ἐπαιθητή, μετὰ ἐκατὸν ἔτη! Ὁλοὶ οἱ Ἑλληνες γνωρίζουν τὰς σελίδας, εἰς τὰς ὥποιας ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Οδοιπορικοῦ ἀπὸ Παρισίων εἰς Ιερουσαλήμ» «ἔζωγράφησε τὴν Ελλάδα ἐρειπωμένην, λησμονημένην, σκλαβωμένην». Ὁ Σατωβριάνδος δὲν εἶδε τόπες πῦρ ὑπὸ τὴν τέφραν· ἀλλὰ βραδύτερον δτε ἐξερράγη ἡ ἐπανάστασις μετεχειρίσθη δλην τὴν ἐπιρροήν του ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως.

«Πρόκειται νὰ μάθωμεν, ἔγραψε τῷ 1826,

ἀν δὲ Σπάρτη καὶ αἱ Ἀθῆναι θ' ἀναγεννήθοῦν, ἡ ἀν δὲ μείνουν θαμμέναι εἰς τὴν κόνιν των. Ἀλλοί μονον εἰς τὸν αἰώνα τὸν παθητικὸν μάρτυρα τοιούτου ήρωικοῦ ἀγῶνος! Τὸ σφάλμα τοῦτο, ἡ μᾶλλον τὸ ἔγκλημα τοῦτο, θὰ ἐπακολουθήσῃ σκληροτάτη τιμωρία».

Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐπήρχετο τὸ Ναυαρίνον.

Ο Σατωβριάνδος δὲν ὑπῆρξε μέγας πολιτικὸς ὡς ὑπῆρξε μέγας συγγραφεὺς· ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ἀκόμη δὲν ὑπῆρξε μέτριος, παρὰ δὲ τὸν πλήρη ἀπογοητεύσεως σκεπτικισμόν, διτὶς ἀπετέλει τὴν βάσιν τῆς φύσεώς του, ὑπῆρξε πάντοτε γενναιόφρων, πάντοτε φιλελεύθερος.

Ἡ προσωπογραφία, τὴν ὥποιαν ἔχαραξεν ὁ de Regnier. Θὰ φανῇ ὀλίγον τι συνοπτική. Τὰ χαρακτηριστικὰ μόλις ὑπόδηλοῦνται, ἀλλ' εἶνε εἰς τὴν θέσιν των· τὸ δὲ σύνολον εἶνε ἀκριβές.

Εἰς τὸν Μισσελὲ καὶ τὸν Ἀλφρέ δὲ Βιτηνή ἔξετάθη μὲ περισσότεραν στοργήν. «Ἐγράψεν ἀληθεῖς καὶ πλήρεις μελέτας, τὰς ὥποιας ἀναγινώσκει κανεὶς μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν καὶ πολλὴν ὡφέλειαν. Τὰ κεφάλαια εἰς τὰς ὥποιας γίνεται λόγος περὶ τοῦ Βίκτωρος Οὐργώ καὶ τοῦ Στεφάνου Μαλλαρμὲ εἶνε ἐπίσης ἐκ τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερόντων. Τὰ ἀλλὰ πρόσωπα τῆς πινακοθήκης ταῦτης ἐλήφθησαν ἐκ τῆς φαντασίας ἡ τῆς ιστορίας δόσον καὶ ἐκ τῆς λογοτεχνίας. Τὸ σύνολον ἀποτελεῖ ἐξαίρετον βιβλίον, ἔχον τὸ μέρος τελειον καὶ πλήρες ὄρθων ἰδεῶν.

Δὲν πρέπει νὰ ζητήσωμεν κριτικὴν ἀπὸ τὸν Francis Jammes. Εἶνε ποιητὴς καὶ μόνον ποιητής. Καὶ δταν ἀκόμη γράφη πεζὰ ὁ ποιητὴς ὁμιλεῖ. Φαίνεται τοῦτο εἰς τὸ μικρόν, πολὺ μικρὸν μυθιστόρημα, τὸ ὥποιον δημοσιεύει, ὑπὸ τίτλον σχεδὸν τόσον μακρὸν δσον αὐτὸς τοῦτο τὸ βιβλίον: «Ἀλμᾶς δ' Ἐπερέμον, ἡ ιστορία μᾶς περιπαθοῦς κόρης». Η περιπαθής αὕτη κόρη κατοικεῖ εἰς ἔνα πύργον, μόνη μὲ τὸν θείον της,— δστις εἶνε γέρων καὶ ἀσθενής,— καὶ πλήττει. Δὲν βλέπει κανένα καὶ εἰχεν ἀνάγκην θορύβου καὶ κινήσεως· εἶχε πρὸ πάντων ἀνάγκην ἔρωτος. Διότι ἡ καρδία ἡτο πολὺ τρυφερὰ καὶ ὡσκρή πολὺ ἀσθενής. Ἐπειδὴ πλησίον ἐκεὶ δὲν εύρισκε-

ται κανεὶς νέος τῆς τάξεως της, ἀγαπᾷ ἔνα βοσκόν, δπως εἰς τὰ παραμύθια. Περιφέρεται μαζὶ του εἰς τὸ βουνόν· τρώγουν ἀγρίους καρποὺς καὶ ἀνταλλάσσουν φιλήματα· τοῦτο φαίνεται τόσον εὐχάριστον εἰς τὴν περιπαθή κόρην, ὥστε ὥθει τὴν περιπέτειαν μέχρι τέλους καὶ μίαν ἡμέραν γίνεται ἑρωμένη τοῦ βοσκοῦ. 'Αλλ' ὁ βοσκὸς αὐτὸς εἶνε συγχρόνως καὶ ὀδηγὸς εἰς τὸ βουνόν· ὀδηγεῖ τοὺς Ἀγγλους εἰς τὰ ἐπικινδυνα μέρη, καὶ μίαν ἡμέραν πίπτει εἰς ἔνα κρημνόν. 'Η ιστορία ἔπειρε πολὺ πάνη ἐδῶ, διότι ἡ συνέχεια εἶναι πραγματικῶς ὀλίγον ἐνδιαφέρουσα. Τέλος ὁ συγγραφεὺς ἡθελήσει νὰ μείνῃ ἔγκυος ἡ νεᾶνις.

'Ο θεός της ἀποθνήσκει ἐπίστης ἡμέρας τινὰς μετὰ τὸν βοσκόν. 'Ιδοὺ αὐτὴ μόνη εἰς τὸν κόσμον, καθ' ἣν στιγμὴν μέλλει νὰ γείνη μήτηρ. Τότε, γέρων τις κύριος, φίλος τῆς οἰκογενείας, τῇ δίδει τὴν ἑέης παράδοξον συμβουλήν: «Μὴν κρύπτεσαι, παιδί μου· μὴν ἐντρέπεσαι· εἰπὲ εἰς δόλον τὸν κόσμον διτὶ ὑπήρξατε· ἡ ἑρωμένη ἐνδὲ μικροῦ βοσκοῦ τῶν βουνῶν». — «Ομιλεῖτε σὰν τὸν Θεόν!» ἀποκρίνεται ἡ Ἀλματίς. Καὶ τίποτε πλέον· διότι ὁ γηραιός κύριος ἀποθνήσκει ἐπίστης ἔξαφνα. "Όλα τὰ πρόσωπα τοῦ Francis Jammes ἀποθνήσκουν τοιουτοτρόπως, χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν τὸ διατί, ὅπόταν τοῦτο ἀρέσκη εἰς τὸν συγγραφέα. 'Η ιστορία δὲν ἔχει κανὲν συμπέρασμα. Εἶναι θελκτικῶς μωρὰ καὶ ἀνέφικτος. Εἶναι μωρὰ ὅπως ἡ ιστορία τῆς Δάφνιδος καὶ τῆς Χλόης καὶ ἐνίστη σχεδὸν τόσον κομψή. 'Ἐν συνόλῳ δὲν εἶναι παραμύθι· εἶναι τοπίον εἰς τὸ ὄποιον περιδιαβάζουν δύο νέοι πλήρεις ἔρωτος, εἰς μικρὸς βοσκὸς ἔρωτύλος, καὶ μία νεᾶνις περιπαθής.

Συγχρόνως ὁ Francis Jammes ἐδημοσίευσε νέαν συλλογὴν στίχων Τὸ πένθος τῶν Ἡρακλέων, ἡ ὁποία περιλαμβάνει θελκτικὰς ἐλεγείας, προσευχὰς γλυκυτάτας, ποιήματα διαλογικά. 'Η ποίησις, τὸ συναίσθημα, αὐτὰ εἶναι ἡ ἀληθής περιοχὴ τοῦ Francis Jammes. Εἶναι ὁ ποιητὴς τῆς τρυφερότητος, τῶν δακρύων, τοῦ ὀνειροπόλου ἔρωτος. Μοῦ φαίνεται μάλιστα διτὶ εἶναι καθ' ὑπερβολήν, διότι χύνονται δάκρυα καθ' δῆλην τὴν ἔκτασιν τῶν θελκτικῶν τούτων ἐλεγείων.

\* \* \*  
Αν ὁ ποιητὴς δὲν εἶχε πολὺ τάλαντον—καὶ ὅλη γην εἰρωνείαν προσέτι—ἡ ἀνάγνωσις τῶν ποιημάτων αὐτῶν θὰ καθίστατο ἐνίστε πολὺ δυσάρεστος.

Πρέπει ν' ἀναφέρω ἐπίσης—καὶ εἶναι μετὰ τῶν ποιημάτων τοῦ Jammes καὶ τοῦ Σαμαίνη ἡ ώραιοτέρα συλλογὴ ποιημάτων τοῦ ἔτους τούτου—καὶ τὸν Σπορέα τῆς τέφρας τοῦ Καρόλου Γκερέν. 'Ιδοὺ μερικοὶ στίχοι εἰς τὸν ὄποιον ἀνακλεῖ ἐν τοπίον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος:

Le vent pousse en chantant ma fenêtre entr'ouverte  
J'écoute. Je regarde. Au loin, sur la mer verte  
Une voile du soir met sa clarté de lys.  
Et j'évoque l'Hellade heureuse de Lais  
L'extrême automne, un port d'azur où les platanes  
Ont l'éclat du chignon roussi des courtisanes.  
Inquiets de jeunesse ou graves de savoir,  
Les poètes vont, pleins du dieu qui leur fait voir,  
Au sein du bondissant troupeau des vagues bleues,  
Des Sirènes, la lyre en main, cambrier leurs queues.  
Parmi les cris aigus des vendees de fruits  
Le tambourin s'accorde à la flûte de buis.  
La fôle bruit comme un essaim qui se pose.  
Une enfant blonde aux dents blanches mord une rose  
Et rit, les yeux au ciel et les pieds dans le flot...

'Ολίγας μόνον λέξεις θὰ εἴπω περὶ τοῦ Charriot d'or τοῦ Ἀλέρτου Σαμαίνη. 'Ο τόμος οὗτος περιέχει τοὺς πρώτους στίχους τοῦ ποιητοῦ, τοὺς στίχους τῆς νεότητός του, καὶ τοὺς τελευταίους, ἐκείνους τοὺς ὄποιοις ἔγραψε κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τῆς ζωῆς του. Οἱ στίχοι τῆς νεότητος ἔχουν αὐστηρὸν κάλλος, οἱ στίχοι τῶν τελευταίων ἡμερῶν κάλλος συγκεκινημένον. Προτιμῶ τοὺς πρώτους. Εἶναι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ τόμου ὑπὸ τὸν τίτλον Τριαντάφυλλα εἰς τὸ ποτῆρον καὶ Ἐλεγεία. Μόνον ἐν ἀπόσπασμα θὰ παραθέσω παρομοιάζει τὴν ἀνθρωπότητα πρὸς τὸν γέροντα τυφλὸν βισιλέα, τὸν ὄποιον ὀδηγεῖ ἡ Ἀντιγόνη:

Et rien n'est plus sacré que le vieux roi sans yeux  
Qui vient à nous du fond des temps mystérieux  
Dont l'âme peut souffrir encore et s'en étonne,  
Et que soutient toujours la divine Antigone.

Δηλαδὴ ἡ Ἐλπίς. Τὸ βιβλίον τοῦτο τῶν στίχων εἶναι ἐκ τῶν ωραιοτέρων, τὰ ὁποῖα ἐδημοσίευθησαν πρὸ πολλοῦ, ἀπὸ τοῦ Βερλαίνη ἵσως. "Οσοι ἀγαποῦν τὴν γαλλικὴν ποίησιν τὸ ἀνέγνωσαν ἡδη.

REMY DE GOURMONT

## ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ:

Άναλεντα, ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου. Τόμος πρῶτος: Διηγήματα, κοινωνικαὶ εἰκόνες καὶ μελέται. Τόμος δεύτερος: Κρίσεις, ἀναμνήσεις καὶ ἐντυπώσεις.

Φύλλα «ἀπὸ τοσούτου χρόνου ἀνεμοφόρητα καὶ περιπλάνητα», τὰ πεζογραφήματα τοῦ διαπρεποῦς λογίου φιλοξενοῦνται σήμερον ὑπὸ τὴν «ὑψίδομον στέγην φιλομούσου χορηγοῦ»,— καὶ ίδού ἐπὶ τῆς τραπέζης μου «πρὸς ἀνάγνωσιν» δύο ὄγκωδεις, αὐστηροὶ καὶ σοβαρώτατοι τόμοι τῆς Μαρασλίου Βιβλιοθήκης... "Α, μὰ τὴν ἀλήθειαν, δὲν εἶναι πάντοτε εὐχάριστος ἡ θέσις τοῦ βιβλιογράφου! Φαντασθῆτε τὸ θερμόμετρον νὰ σημείωνῃ τριανταεπτὰ πυρίνους βαθμούς, καὶ ὁ δυστυχὴς αὐτὸς νὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ διεξέλθῃ ἀπνευστὴ ὄκτακοσίας ὀλοκλήρους (ἀριθ. 800) σελίδας, εἰς μέγα 16ον. ἡ εἶναι μικρὸν 8ον, ὅπως ἀγαπᾶτε!... Εύτυχως, ἡ ἐπιθεώρησις τῶν περιεχομένων μ' ἔξηγαγεν ἀμέσως ἐκ τῆς ἀμυγχανίας: 'Απ' ὅλα δύσα συμπερέλαβεν εἰς τοὺς δύο τόμους τῶν »Αναλέκτων» ὁ κ. "Αγγελός Βλάχος, παλαιὰ ἡ νέα, σημαντικὰ ἡ ἀσήμαντα, μόνον τρία ἡ τέσσαρα ἀρθρα μοῦ ἡσαν ἀγνωστα. Καὶ τοῦτο, νομίζω, θὰ συνέβῃ εἰς δόλους τοὺς ἔχοντας καποιαν ἡλικίαν, καὶ παλαιόθεν ἀγαπῶντας νὰ παρακολουθοῦν τὴν λογοτεχνίαν μας· διότι ἀναντιρρήτως ὁ κ. Βλάχος ὑπῆρξεν ἐκ τῶν μᾶλλον ἀγαπητέρων λογίων. Οὕτω, μετ' ὀλίγων στιγμῶν ἀνάγνωσιν καὶ μετ' ὀλιγωτέρων φιλολογέτροις εὐχάριστον καὶ ἀναπόλησιν, ἡμην εἰς θέσιν νὰ λογοδοτήσω περὶ τῶν νεοφανῶν τόμων, ὡς ἔαν τους εἰχ' ἀναγνώσθη ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους.

Τὸ πριπλῆν ίδιότητα μᾶς παρουσάζεται διὰ τῶν »Αναλέκτων» ὁ συγγραφεὺς: ὡς διηγήματογράφος, ὡς χρονογράφος καὶ ὡς κριτικός. Τὰ δρία κατὰ βάθος δὲν εἶναι καὶ πολὺ χωρισμένα. 'Υπάρχουν διηγήματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἵσως σπουδαιότερα χρονογραφημάτων, καὶ μερικαὶ κριτικαὶ μελέται εἶναι ἀπλούστατα χρονογραφήματα. 'Αδιάφορον: τὸ διάδημα φαίνεται τριπλοῦν ὡς τιάρα, καὶ τριπλῆ χωρὶς ἡ ἐπιφύλαξις καὶ ἡ ἀμφιβολία... περὶ τοῦ ἀλανθάστου.

Τὰ διηγήματα τοῦ κ. Βλάχου εἶναι ὡςεπιτοπλεῖστον σατυρικὰ καὶ κάπως μεθυγραφικά. 'Εν-

Καὶ ἂν ἐπέμενα νάνεύρω τὰ δρμοῖα εἰς τὴν φιλολογίαν μας, θὰ ἔξεσκάλιζα μερικὰς παιδαριώδεις ἀπομημήσεις ἀγνώστων καὶ ἀποτυχημένων συγγραφέων, τους ὅποιους δὲν ἀναφέρω: Ὡς πρὸς τοῦτο—καὶ δὲν εἶναι μικρόν,—ό. κ. Βλάχος εἰμπορεῖ νὰ καυχᾶται, περισσότερον παρὰ διὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ Σαΐξπηρου.

Ἐν τούτοις, ὁ χρονογράφος εἶνε ἐν τῷ συνόλῳ ἀσυγκρίτως ἀνώτερος τοῦ διηγηματογράφου. Ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῇ κανεὶς τὰς ἀληθῶς ὡραίας ἔκεινας «'Αθηναϊκάς 'Επιστολάς», τὰς ὅποιας ὑπὸ τὸ φευδώνυμον Σοφία ἐδημοσίευσε πρὸ εἰκοσαετίας εἰς τὴν «'Εστίαν», καὶ αἱ ὅποιαι τότε μὲν ἔρροφωντο ἀπλήστως, σήμερον δέ, μολονότι παρῆλθον τόσα ἔτη, μετὰ τῆς αὐτῆς σχεδὸν εὐχαριστήσεως ἀναγινώσκονται. Νομίζω μάλιστα ὅτι αἱ 'Επιστολαὶ αὐταὶ ἐσημείωσαν εἰς τὴν νεοελληνικὴν χρονογραφίαν ἔνα πρῶτον σταθμὸν σημαντικώτατον. Αἱ «Πινακίδες» τῆς «'Εφημερίδος», διάσημοι καὶ αὐταὶ, ἀνεφάνησαν ἀργότερα. Νομίζω ἀκόμη, ὅτι μὲ τὰς «Πινακίδες» τοῦ κ. Ἀννίνου, αἱ «'Επιστολαὶ» τοῦ κ. Βλάχου συμμερίζονται τὴν τιμήν, ὅτι διήνοιξαν νέους ὄπωςδήποτε δρίζοντας εἰς τὴν δημοσιογραφίαν, καὶ ὅτι διὰ τῆς ἴσχυρᾶς καὶ ἀναντιρρήτου αὐτῶν ἐπιδράσεως, ἐμόρφωσαν τὴν χορείαν τῶν νέων χρονογράφων, οἱ ὅποιοι ἀνέπερέησαν σήμερον τοὺς διδασκάλους, εἰς τοῦτο μὰ τὴν ἀληθείαν δὲν πταίουν οἱ διδάσκαλοι... Πρέπει νάποδιδώμεν τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι. Δὲν σημαίνει τίποτε ἀν προτιμᾶ κανεὶς σήμερον ἐν χρονογράφημα τοῦ Παπαντωνίου, τοῦ Νιρβάνα, τοῦ 'Επισκοποπούλου, τοῦ Κονδυλάκη, τοῦ Κακλαμάνου, τοῦ Πώπτη τοῦ Λυκούδη, ἀφ' οὐ· μάλιστα ἡ νωπότης, ἡ δροσερότης εἶνε τὸ μεγαλήτερον τοῦ εἰδούς προτέρημα. Οὔτε ὅτι δύνατὸν νὰ ἔγραψε πρὸ εἰκοσαετίας ὁ κ. Βλάχος,—παράλογος ἡ ἀξιωσίς!—μὲ τὰς ἰδέας, μὲ τὰς βλέψεις καὶ μὲ τὸ ὑφος τῶν σημερινῶν. Ἀρκεῖ ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν του ἔγραψε διαιρορετικὰ καὶ καλλιέργα ἀπὸ τὸν συγχρόνους του ἡ τὸν ὄλιγον προγενεστέρους του, δηλαδὴ ὅτι ἐκαίνοτομησε καὶ αὐτὸς τούλαχιστον ὅσον καίνοτομοιν οἱ ἴδιοι μας. Καὶ ἵσως εἶνε αὐτὸς ὁ μόνος λόγος, διὰ τὸν ὅποιον τὰ τελευταῖα χρονογραφήματα τοῦ κ. Βλάχου, —τὰ ἄρθρα τῆς «'Εφημερίδος τῶν Συζητήσεων» παραδείγματος χάριν, ἡ ἡ περιγραφὴ τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων εἰς τὴν «Νέαν Ήμέραν», —καὶ ἀπολύτως μαρτυροῦντα κάποιαι κούρασιν καὶ παραχμήν, φάνονται ἀκόμη πλέον παρημακότα καὶ παλαιά, διὰ τῆς συγκρίσεως.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ προσθέσω, ὅτι ἡ κυρία ἰδέα, ἡ ὅποια διήκει διὰ τῶν χρονογραφημάτων τοῦ

κ. Βλάχου, εἶνε ωςεπιτοπλεῖστον αὐτὴ ἡ διήκονυσα καὶ διὰ τῶν Διηγημάτων του. Μὲ τὴν διαφορὰν μόνον, ὅτι ἡμπόρεσε νὰ δώσῃ γενικῶς εἰς τὰ πρῶτα ωραιοτέραν μορφήν,—καὶ φυσικὰ τοῦτο ἡτο εύκολωτερον,—ἰδοὺ δὲ καὶ ἄλλος λόγος, διὰ τὸν ὅποιον ὁ χρονογράφος μᾶς φαίνεται ἀνώτερος τοῦ διηγηματογράφου.

Ἄς ἔλθωμεν τόρα εἰς τὸν κριτικόν. «Ἀν δὲν ἀπατῶμαι, ὁ τίτλος αὐτὸς ἐπισκιάζει δόλους τοὺς ἄλλους—καὶ δὲν ἔχει ὀλίγους!—τοῦ κ. Βλάχου. Κριτικὸς ὄνομάζεται παντοῦ καὶ πάντοτε, καὶ τοιοῦτος μόνον θεωρεῖται. Ἡ γνώμη του περὶ τέχνης, περὶ φιλολογίας, περὶ θεάτρου, περὶ γλώσσης, περὶ παντὸς καλλιτεχνικοῦ ζητήματος, ἀκούεται μετὰ προσοχῆς, καὶ ὑπὲρ ἔκεινων ἀκόμη, οἱ ὅποιοι ἀμφισθητοῦν, τὸ κῦρος της. Καὶ ὡς κριτικὸς ἐμπνέει εἰς τοὺς ἀπλουστέρους,—μπά! καὶ εἰς τοὺς συνθετωτέρους κάποτε,—τὸν ἀπεριγραπτὸν ἔκεινον φόβον, ὁ ὅποιος μεταβάλλεται εἰς χαρὰν ἀνέκφραστον, δόσκις ἀπὸ τὰ χεῖλη του ἔξελθη καὶ ὁ παραμικρότερος ἔπαινος,—πρᾶγμα ἄλλως τε σπανιώτατον· διότι ἔγὼ τούλαχιστον, ὁ ὅποιος ἐπὶ ἔτη εἶχα τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀπλαυσιν νὰ συναναστρέψωμαι τὸν κ. Βλάχον, οὐδέποτε τὸν ἕκουσα νὰ ἔπαινησῃ νεώτερον κανένα, καὶ ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς μόνον τὸν Βερναρδάκην καὶ τοὺς δύο Βυζαντίους. Τρέφει βαθυτάτην περιφρόνησιν πρὸς πάντα νέον καὶ πρὸς πάντα νεωτερισμόν· τίποτε, μὰ τίποτε σύγχρονον δὲν τοῦ ἀρέσει· μορφάζει αἰωνίως· καὶ εἶνε τόσον δύσκολος καὶ πρὸς ἀπλῆν ἀκόμη ἀνογήν, ὥστε θὰ ἔλεγε τις ὅτι εἶνε οὐτοπιστής, ἐπιζητῶν παντοῦ τὴν ἀκραν τελειότητα. Δὲν εἰξεύω ἀν ἡ παροιμιῶδης ἀυτὴ δύσκολία συνέτεινεν εἰς τὸ νὰ ἐδραιωθῇ ἡ φήμη του ως κριτικοῦ. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι καὶ οἱ τοῦχοι τοῦ γραφείου του εἶνε σκεπασμένοι ἔως ἐπάνω μὲ μίαν πλουσίαν βιβλιοθήκην, ἡ δψις τῆς ὅποιας ἐμπνέει μεγάλον σεβασμόν... Ὁπωςδήποτε τὰ ἔργα, ἐπὶ τὴν βάσει τῶν ὅποιων δύναται νὰ ἔγειρῃ ἀξιωσίες ἐπὶ τοῦ τίτλου, συμπεριελήφθησαν σχεδὸν δῆλα εἰς τὰ «'Ανάλεκτα», καὶ τα ἔχομεν πρόγειρα. Εἶναι δὲ ταῦτα μελέται περὶ τῶν Ἐλλήνων ποιητῶν Παναγιώτου καὶ Ἀλεξάνδρου Σούτσου, Καρασούτσα, Τερτσέτη καὶ Ζαλοκώστα, περὶ τοῦ Ζολᾶ καὶ τῆς «φυσιογραφικῆς» σχολῆς, περὶ τῆς "Άδα Νέγρη, περὶ τοῦ Χάσιν, περὶ ἐλληνικοῦ δραματικοῦ Θεάτρου, ως καὶ ἄλλαι τινὲς δευτερεύουσαι. Αἱ σπουδαιότεραι ἔξι αὐτῶν ἀπηγγέλθησαν ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ «Παρνασσοῦ», ἐκεῖ δὲ συνήθη καὶ ἡ διάσημος πρὸς τὸν Ροΐδην μονομαχία, ἡ ὅποια ἐσημείωσε μίαν ἐποχήν. Εἰς τὰς μελέτας ταῦτας ἐγκλείεται

ὅλον τὸ αἰσθητικὸν οὕτως εἰπεῖν σύστημα τοῦ κ. Βλάχου, αἱ ιδέαι του περὶ ποιήσεως καὶ περὶ γλώσσης, καὶ ως ἐφαρμογή, αἱ γνῶμαι του περὶ τῶν συγχρόνων Ἐλλήνων ποιητῶν. Ἄν εἶνε μετὰ γλαφυρότητος καὶ εὐφύιας, ἀν δχι καὶ πρωτοτυπίας διατυπωμέναι, —καὶ μερικαι εἶνε, πρὸ πάντων ἡ περὶ Τερτσέτην μελέτη, —ἄς μας ἐπιτραπῇ νὰ μή το ἔξετάσωμεν πολὺ. Προκειμένου περὶ κριτικῶν ἄρθρων μᾶς ἐγδιαφέρει μόνον ἡ ἰδέα, καὶ δχι ποσῶς ἡ μορφή. Ἄν τὰ ἄρθρα τοῦ κ. Ροΐδου —τοῦ δεινοῦ ἀντιπάλου,— ὑπερέβαλλον τὰ τοῦ κ. Βλάχου μόνον κατὰ τὴν εὐφύιαν καὶ τὴν χάριν, τίποτε δὲν θὰ εἴχε νὰ καταΐσθῃ ἐκ τούτου οὐτοίοις.

Τὸ ἔργον τοῦ κριτικοῦ κρίνεται ἀσφαλέστερον ἐκ τῶν ὑστέρων· εἶνε δὲ ἡδη ἀρκετὰ παλαιόν τὸ τοῦ κ. Βλάχου, ὥστε νὰ δύναται νὰ ὑποθηκῇ, —εὐτυχῶς, —εἰς ἔξετασιν ἀντικειμενικήν καὶ ιστορικήν.

Ἄν ἡ κριτικὴ εἶνε πάλι, ἀγών καὶ οὕτως εἰπεῖν ἐκστρατείᾳ· ἀν ἀποβλέπῃ εἰς μίαν νίκην τελικήν, εἰς μίαν κατίσχυσιν ἰδεῶν, εἰς μίαν τροπὴν διὰ φωτισμοῦ· ἀν εἶνε τρφόντι «δῆκε φωτεινή, τὴν ἀληθῆ τριβον ἀποκαλύπτουσα». ἀν ἡ ἐπιτυχία της τέλος μετρήται· διὰ τῆς ἐπιδράσεως, διὰ τοῦ ἀποτελέσματος,—οφείλομεν νὰ εἰπωμεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτι ὁ κ. Βλάχος ἀπέτυχεν ως κριτικός. Δὲν ἔξετάζω ἀν ἀπέκτησε φήμην, οὔτε ἀν τρέμουν σήμερον τὴν γνώμην του καὶ τὴν δυσκολίαν του οἱ πολλοί. Εξετάζω μόνον κατὰ πόσον τὸν ἕκουσε, κατὰ πόσον ἐπείσθη καὶ τὸν ἕκολούθηκην καὶ τὸν διερμηνέων τὴν θεωρίαν της τέλος μετρήται· διὰ τῆς ἐπιδράσεως, διὰ τοῦ ἀποτελέσματος,—οφείλομεν νὰ εἰπωμεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτι ὁ κ. Βλάχος ἀπέτυχεν ως κριτικός. Δὲν ἔξετάζω ἀν ἀπέκτησε φήμην, οὔτε διότι δέν τὸν ἔθελησεν ἡ ψυχὴ τοῦ θέμους, διότι δέν τὸν διερμηνέων οὔτε νὰ τὴν ἐννοήσῃ οὔτε νὰ τὴν ἐπηρεάσῃ.

Ἄντο δὲν εἴπη καὶ εἰς τὸ μέλλον ἡ ιστορία; Δὲν εἰξεύω. Ἄν ἔλθῃ πάλιν ἐποχή, κατὰ τὴν οποίαν διεσπέσιον κύμα, τὸ διότιον ἐγενήθη καὶ ἔξωγκωθή κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν, καὶ τὸ διότιον ἀδύνατον νὰ μὴ καταλήξῃ εἰς ἀφροστεφάνωμα, διὰ νὰ ἐνθυμηθῶ τὴν ὡραίαν ἔκφρασιν τοῦ κ. Χρηστομάνου. Ἐ! ἡ ιστορία σήμερον λέγει ὅτι ὁ κ. Βλάχος προσεπάθησε νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν τὸ ἀφροστεφάνωμα, ἀλλὰ δέν τὸ κατώρθωσε, διότι δέν τὸν ἔθελησεν ἡ ψυχὴ τοῦ θέμους, διότι δέν τὸν διερμηνέσθεν· νὰ τὴν ἐννοήσῃ οὔτε νὰ τὴν ἐπηρεάσῃ. Αὐτὸ δὲν εἴπη καὶ εἰς τὸ μέλλον ἡ ιστορία; Δὲν εἰξεύω. Ἄν ἔλθῃ πάλιν ἐποχή, κατὰ τὴν οποίαν διεσπέσιον θὰ πιστεύεται δχι· διότι πᾶν τὸ ωραίον εἶνε ἐθνικόν, ἀλλ’ διότι πᾶν τὸ ἐθνικόν εἶνε ωραίον· —ἀν ἔλθῃ ἐποχή, κατὰ τὴν οποίαν θὰ κηρύσσεται, διότι τότε μόνον ἡ δημοτικὴ μᾶς γλώσσα ἔχει κάποιαν ἀξίαν, διότι περιορίζεται δχι μόνον εἰς τοὺς τύπους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ λεξιλόγιον τοῦ χωρικοῦ· —ἀν ἔλθῃ ἐποχή, καθ’ ἦν τὰ ἐκλεκτὰ πνεύματα δέν θάτενίζουν πρὸς τὸν Σολωμόν, τὸν χυδαίον στιχοπλόκον, ἀλλὰ πρὸς τὸν Σούτσον, —τότε καὶ ὁ κ. Βλάχος, ως κριτικός, θὰ ἔχῃ ὅπαδούς. Πρὸς τὸ παρὸν δέν ἔχει κανένα, καὶ εἶνε ποιητής, οὔτε δέν θάτενίζουν πρὸς τὸν Σολωμόν, τὸν χυδαίον στιχοπλόκον, —ἀλλ’ απέμεινεν ἔρημος ἀπὸ νέους. Οἱ παλαιοί, οἱ ὅποιοι τὴν ἔχαραξαν ἡ τὴν ἕκολούθησαν, καὶ τοὺς διάσημους προσεπάθησε νάνακαλέσῃ εἰς τὴν ζωὴν ὁ



**ΦΩΝΗ ΕΝ ΡΑΜΑΙ.** Τὰ βρέφον τὰ δόποια ως ἀγκάλη ἀγαθῆς παραμάννας ἐδέχθη ἄλλοτε ἢ στρογγύλην βρεφοδόχος τοῦ Βρεφοκομείου, κάμνουν ἥλιοθεραπείαν μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, καθ' ἥν ἐποχὴν εἰς τὰ διατρέχοντα τὸ διάστημα τοῦτο ἄλογα τῶν κάρδων σκεπτόμεθα νὰ φορέσωμεν ψάθινα καπέλλα. Πόσον περίεργοι εἶναι οἱ πόλεμοι εἰς τὴν Ἑλλάδα! Δύο δῆμοι, δὲ Ἀθηναῖον καὶ δὲ Πειραιῶς, πολεμοῦν κτυπούμενοι μὲ βρέφον. Εἴναι ὑπῆρχε καμψία βρεφοδόψεντική μηχανὴ Μαξίμ, θὺ τὴν μετεχειρίζοντο διὰ νὰ ἐκδενδονίζουν περισσότερα δὲ εἰς κατὰ τοῦ ἄλλου, ἄλλα δυστυχῶς κανεῖς ἐφευρέτης δὲν ἥσχολθην εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῆς μάχης τῶν δύο δήμων. Περιορίζονται καὶ οἱ δύο εἰς τὸ βραδύτερον ἐκδενδονιστικὸν μέσον, τὴν ἀμαξαν. Τόσον εἶναι ἡ ἀσπλαγχνία, ὥστε οὔτε διδηρόδρομος ἔχοπιμοποιήθη διὰ νὰ γίνῃ συντομωτέρα ἡ τραγῳδία τῶν νηπίων. Καὶ ἔξακολουθεῖ τὸ κινητὸν ἐμπόριον τῶν βρεφῶν, μεγαλειτέρας προσοχῆς τῶν δόποιων θὰ ἐτύγχανον καπέλλα ἀποστελλόμενα ἀπὸ Ἀθηναϊκοῦ εἰς Πειραιϊκὸν πιλοπωλεῖον, ἢ τράγοι εἰπὲ τοῦ κάρρου τῶν σφαγείων.

Ο δῆμος Ἀθηναῖον λέγει εἰς τὸν γείτονά του:

— Παράγεις πολλὰ βρέφον. Νὰ πληρώσῃ!

Ο δῆμος Πειραιῶς ἀπαντᾷ:

— Παράγω πολὺ δλίγα. Είμαι ἡθικώτατος!

Εἶνε κωμειδύλλιον; Εἶνε. Δὲν εἶναι καὶ δρᾶμα; Περισσότερον δρᾶμα. Αἱδιτὶ τὰ θύματα ἀπειλονώθησαν. Εἰς φακίρος τὰ βλέπει καὶ οὐμένα εἰς τὸν ἥλιον ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου καὶ παρέρχεται — ἡ κοινωνία ἡ δόποια τὰ ἐγέννησεν — ἄλλος φακίρος τὰ βλέπει καὶ στρέφει τὰ νῶτα — ἡ πολιτεία ἡ δόποια ἀνέλαβε νὰ τὰ κάμη πολίτας της καὶ στρατιώτας της. Τὸ ζῆτημα ἐκρίθη οἰκογενειακὸν μεταξὺ τῶν δύο δήμων, καὶ οὐδεὶς ἐπεμβαίνει εἰς τὰ οἰκογενειακά.

\* \* \*

**Ο ΣΑΡΚΑΣΤΗΣ.** Δὲν θίγω τὸ ποιητικὸν ἔργον τοῦ Λασκαράτου. Άλλα καττάξατε γύρῳ σας καὶ εἰπέτε μου ἀν βλέπετε πλέον κανένα μαχητήν, ως ἐκεῖνον. Ποῦ εἶναι πλέον αὐτοὶ οἱ σαρκασταὶ καὶ οἱ δαγκασταὶ, οἱ ὑπεράνω τοῦ

σαρκασμοῦ τῶν μεγάλοι πολεμισταί, οἱ δοῦλοι ἐπάλαιοι μὲ τοὺς δδόντας καὶ οὐδέποτε ἐπιπτον. "Ολοι ἔξηφανίσθησαν, ὁ Καρύδης εἰς ἓν δωμάτιον τοῦ νοσοκομείου, τοῦ δόποιου τὴν θύραν ἐκρουστὸν διάθαντος καὶ οἱ δανεισταὶ, ὁ Λασκαράτος εἰς τὸ γῆρας καὶ εἰς τὸν θάνατον. Εἴτε ἔξυλοκοποῦντο, εἴτε ἔξωρίζοντο, εἴτε ἀφωρίζοντο, οἱ ἀδάμαστοι αὐτοὶ οὐδέποτε ἐπεσαν. Ἐκτύπουν τὴν ἐποχὴν των, τὴν κοινωνίαν των, τὸ πρᾶγμα. Τίποτε ἀφηρημένον δὲν τοὺς ἀπτοχόλισε. Τοπικώτατοι. Μέδα εἰς τὴν πατρίδα των, ὅπως δὲ Ἀριστοφάνης. Μέδα εἰς τὸ κέλυφός των. Μέδα εἰς τὸ Ληξοῦρι του κατ' ἀρχὰς δὲ Λασκαράτος, ἐπειτα εἰς τὴν Κεφαλλωνίαν του, ἐπειτα ὅχι πέραν αὐτῆς. Έκριμνιζον ὅτι ἔβλεπον ἐμπρός τοῦ φλιοῦ τῆς θύρας των. Καὶ — ἀπλούστατα — ἥδαν γίγαντες.

Σήμερον διὰ τὴν γενεάν μας, η σάτυρα ἔχει ἐν μειδιάμα μόνον.

Καὶ δημος ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τόδον μεγάλους χαυλιόδοντας!

\*

**ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΜΑΚΑΡΟΝΟΛΟΓΙΑ.** Εἶνε τόσον εὔκολον νὰ μὴ γράψῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ μεταφράξῃ κανεῖς... "Οταν ἀκούω ἐπὶ σκηνῆς ἔργον μεταφρασμένον εἰς τὴν ἐλληνικήν, ἀκούω τὴν ὑπηρέτριάν μου προσπαθοῦσαν νὰ δημιύσῃ εἰς καθαρεύουσαν. Βυθίζομαι εἰς ἓν λουτρὸν ψεύδους. Βλέπω ὅτι τὸ σπίτι μας ἀπέχει ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἀπόστασιν, νὰ δόποια φέρει τὸν ίλιγγον. Ἀποινημονεύω μερικὰς φράσεις ἀπὸ δλας τὰς ἐλληνικὰς μεταφράσεις τὰς δειτουργούσας αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ως μηχανὴ μακαρονοποιείων ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

— «Ἐν τῷ ἐπανιδεῖν!

— Θέλετε μοι γράψει, ἀγαπητὲ Γεώργιε, μίαν ἐπιστολὴν μόλις μάθητέ τι;

— Αδυνατῶ νὰ διαγνῶσω τὰ κρυπτόμενα ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν αἰσθήματα....

— «Ἄς περιπατήσωμεν ὁμοῦ. Ποῦ νὰ ὑπάγωμεν; Ἐν τῷ θεάτρῳ θὰ εἶναι πλῆξις....».

Αὕτα λέγονται εἰς οἰκογενειακὰ δράματα καὶ εἰς κωμῳδίας φεῦ! Καὶ αὐτοὶ οἱ δγκόλιθοι τῶν δοτικῶν καὶ τῶν παστωμένων φράσεων κάμνουν τὰ ἔργα τόσον δυσκίνητα, λιπαρά καὶ προκοιλιῶντα, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀνθέξῃ ἡθοποιὸς καὶ θεατῆς εἰς αὐτὸν τὸ γλωσσικὸν ψεύδος, εἰς αὐτὸν τὸν στραγγαλισμὸν τῆς ζωῆς τῶν σπιτιών, τὴν δόποιαν οἱ μεταφρασταὶ περιτύλισσουν ἐντὸς τῶν κιτρινισμένων φύλων τῆς γραμματικῆς τοῦ Δραΐκη. Δὲν ὑπάρχει ἀπολύτρωσις;

**ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ**

Αἱ Ἄθηναι κατέχουν, εἰς μίαν γωνίαν στεγω-έπαλαιον μὲ τοὺς δδόντας καὶ οὐδέποτε ἐπιπτον. "Ολοι ἔξηφανίσθησαν, ὁ Καρύδης εἰς ἓν δωμάτιον τοῦ νοσοκομείου, τοῦ δόποιου τὴν θύραν ἐκρουστὸν διάθαντος καὶ οἱ δανεισταὶ, ὁ Λασκαράτος εἰς τὸ γῆρας καὶ εἰς τὸν θάνατον. Εἴτε ἔξυλοκοποῦντο, εἴτε ἔξωρίζοντο, εἴτε ἀφωρίζοντο, οἱ ἀδάμαστοι αὐτοὶ οὐδέποτε ἐπεσαν. Ἐκτύπουν τὴν ἐποχὴν των, τὴν κοινωνίαν των, τὸ πρᾶγμα. Τίποτε ἀφηρημένον δὲν τούς ἀπτοχόλισε. Τοπικώτατοι. Μέδα εἰς τὸ κέλυφός των. Μέδα εἰς τὸ Ληξοῦρι του κατ' ἀρχὰς δὲ Λασκαράτος, ἐπειτα εἰς τὴν Κεφαλλωνίαν του, ἐπειτα ὅχι πέραν αὐτῆς. Έκριμνιζον ὅτι ἔβλεπον ἐμπρός τοῦ φλιοῦ τῆς θύρας των. Καὶ — ἀπλούστατα — ἥδαν γίγαντες.

Αἱ Ἄθηναι κατέχουν, εἰς μίαν γωνίαν στεγω-

**ΕΑΜΑΤΑ ΧΩΡΙΣ ΦΟΡΕΜΑ.** Θὰ καταντήσωμεν οὐδέτερον ἔδαφος ἀσυλίας, ἵνα εἶδος Ἐλευθερίας ἢ Βελγίου, διὰ τοὺς ἔνοντας θιάσους οἱ δόποιοι φονεύουσι τὴν δεμνότηταν. Πλωπάζομεν νὰ καταντήσωμεν. Ἰδού δὲ τὴν πτέρυγα πρόστιμας προστασίας ὑπὲρ τοὺς κομψοὺς κόρδακας τῆς Γαλλικῆς ὑπερέττας τοῦ Φαλήρου. Ο βασιλεὺς τοῦ Αυρῆλη, κοκκοτογραφία παριστανομένη, ψαλλομένη, κινουμένη εἰς τὸ θέατρον τοῦ Φαλήρου καὶ εἰς βάθος ἑνὸς βασιλέως, διὰ τὸν βασιλέα τοῦ Αυρῆλη, κοκκοτογραφία παριστανομένη, ψαλλομένη, κινουμένη εἰς τὸ θέατρον τοῦ Φαλήρου καὶ εἰς βάθος ἑνὸς βασιλέως.

Βεβαιωθῆτε ὅτι ὑπάρχει καὶ ἐγρήθυμα καλαισθησίας, αὐτὸς δὲ εἶναι ὁ ἄγνωστος Ψ, ὁ καταζητούμενος καὶ — ἀλλοίμονος — μὴ εὑρισκόμενος εἰς τὸ ἀκροατήριον τοῦ Φαληρικοῦ θεάτρου.

— Αστυνομίαν ἔχομεν. Αστυνατρικὴν ἔχομεν. Αστυκριτικὴν πότε;

γεία τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας Κοντομηχάλου, μόλις δὲ πέρωσιν ἐλύθη ὁ ἀφορισμὸς οὗτος, τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας Δοῦλα.

Χαρακτηρισμὸν ἔκτενὴ τοῦ Ἀνδρέου Λασκαράτου μετὰ τῆς εἰκόνος του θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ προσεγγὲς φύλλον τῶν «Παναθηναίων».

**Α**ΠΟ ΤΑ «Στιχουργήματα διάφορα» του Λασκαράρατου, τὰ ὅποια ἔξεδόθησαν «έπιμελείᾳ καὶ ἐνεργείᾳ φιλομούσων τινῶν νέων» ἐν Κεφαλληνίᾳ τῷ 1872 καὶ ἀτινα κατήντησαν δυσεύρετα, ἀποσπῶμεν τὰ κατωτέρω δύο ποιήματα:

*Eis Λονδίνον, τὰ 1851.*

Είχονα ἀγαπητὴ τῆς γυναικός μου  
Τύρω φέλα κάνεισθ' εἰς τὴν συντροφιά μου  
Κατοίκα πάντα μέσα 'ετήν καρδιά μου  
Καὶ φύλα με ὥχ τσή πλάνεσες τοῦ κόσμου

Ἐσύ γιὰ μὲ Προστάτης "Αγγελός μου  
Αμεμπτα φύλας τὰ πατήματά μου  
Καὶ προτοῦ σκοτισθοῦν τὰ λογικά μου  
Πρόλαβε, τρέξε σύ, καὶ λάμψε ἐμπρός μου.

Ναί, τὸ φῶς σου ξυπνάει τὴν ἀρετή μου  
Καὶ πιστόνε σ' ἐσένα μὲ βασταίνει  
Γιατὶ τόσο σ' αἰσθάνομαι δική μου,

Τόσο μὲ τὴ ψυχὴ μου ζυμωμένη,  
Ποῦ δὲν εἰξεύρω πλέον 'σ τὴ διαλογή μου  
Πῶς νὰ σὲ πῶ, γυναικά μου ἡ ψυχὴ μου.

**Συχαρισματα εις γενέθλια γαιδάρου.**

Νὰ σου ἀξαίνουνε τ' αὔτιά του  
Καὶ νὰν τὰ συγνοτσουλώνῃ,  
Νὰ χοντραίνῃ, νὰ ψηλώνῃ  
‘Ος καθὼς ἐπίθιμος.

Νὰ σου ζήσῃ. 'Ο θειός νὰ κάμνη  
Νὰ σου ζήσῃ ὁ γαϊδαρός σου,  
Νὰν τὸν ἔγγις πάντα θύμπρός σου  
Ως καθώς ἐπιθυμάς.

Νὰ σου ζήσῃ ὁ γάιδαρός σου  
Καὶ νὰ ζήσῃς κ' ἡ ἀφεντιά σου,  
Νὰν τὸν ἔχης 'σ τὴ δουλειά σου  
Ως καθὼς ἐπιθυμεῖς.

Kai ällo.

Νάγ' καλορρίζικο τὸ νηὸν γαῖδουρὶ<sup>1</sup>  
Καὶ τοῦ εὔχομαι δόσ δύναται ἀθρωπεῖο  
Μὰ ὅχι οὐ τὴν ντόπια, γιατὶ τότε δὰ  
Εἶνε καλέτερα νῶνε γαῖδουρὶ.

**ΑΙΓΑΙΟ.** Ό x. Remy de Gourmont, ὁ διαχριτιμένος Γάλλος μυθιστοριογράφος και ποιητής και χρονογράφος, δύστις τιμῆς και τα «Παναθήναια

διὰ τῆς συνεργασίας του, εἶνε ἔκ τῶν ἀνεξαρτήτων καὶ εὐθαρσῶν συγγραφέων, οἵτινες συνασπισθέντες περὶ τὸν «Γαλάτην Ἐρμῆν», τὴν «Λευκὴν Ἐπιθεώρησιν», τὴν «Plume» καὶ ἄλλα περιοδικά ἡγωνίζονται τὸν εὐγενῆ ἡγῶνα κατὰ τῆς κοινοτοπίας καὶ τῆς νωθρῆς ἔξεως εἰς τὰ γράμματα καὶ τάς τέχνας· τολμηροὶ ἀλλ᾽ ὅχι θρασεῖς, ἔχοντες ἴσχυράν αἰσθητικήν καὶ φιλοσοφικήν μόρφωσιν καὶ ὅχι κωδωνίζοντες ὃς λεβητες κενοί, δὲν πολυεσθόνται τὰς κτηθείσας φήμας, ούδε ἀποκαλύπτονται πρὸ τῆς ἐπιτύχιας· δὲν ἀναγνωρίζουν τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἁξίας ἐνὸς συγγραφέως ὑπὸ τοῦ κοινοῦ, διὰ τοῦτο ἀδιαφοροῦν ἐντελῶς περὶ αὐτοῦ, ἔχοντες πρὸ ὄφθαλμῶν μόνον τοὺς ὀλίγους, τοὺς ἐπιλέκτους· καὶ τὸ κοινόν, ἐνοεῖται, τοῖς τὸ ἀνταπόδι-δει, πολὺ δὲ λίγον ἀγοράζον τὰ ἔργα των, τῶν ὅποιων αἱ ἔκδοσεις δὲν φθάνουν πάντοτε τὴν δευτέραν.

‘Ο κ. Remy de Gourmont, δόστις ἀπορρέει ἐκ τοῦ Βολταίρου μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ Ρουσσώ καὶ τοῦ Σατωρίσιανδου, διακρίνεται διὰ τὴν ὥραιάν ἀπλότητα τοῦ ψυχούς του καὶ τὴν παράδοξον καὶ βαθεῖαν λογικήν του· ἴδιας ἀπαράμιλλος είνε εἰς τὴν διάλυσιν καὶ ἀποσύνθεσιν τοῦ συνειρμοῦ τῶν ἰδεών, εἰς τὸν ἀμειλικτὸν κατακεμπατισμὸν τῶν συμπλεγμάτων τοῦ ἡθικοῦ, πνευματικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου· ἢ ἀποσυνθετική του ἐργασία δύοιάζει πολὺ πρὸς τὸν σκητικὸν ἐμπειρισμὸν τοῦ Δαβίδ Γιούμ (Hume) κατὰ τὸν ΙΗ' αἰώνα, χαρακτηριστικώτατον δὲ αὐτῆς δεῖγμα παρέχει ἡ περὶ Dissociation des Idées μελέτη του.

Ἐν τούτοις εἰς τὴν Αιγαίον, τὸ διαλογικὸν μυθιστόρημα τὸ ὅποιον ἔξεδωκε πρό τινος, δὲν βλέπουμεν τὴν τόλμην τὴν ἀνατρέπουσαν τοὺς ἀποστεωθέντας διὰ τῆς ἔξεως συνδυασμούς τῶν ἰδεῖν, ὁ συγγραφεὺς ἐμμένει εἰς τὴν ἑραϊκὴν κοσμογονίαν, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι τὴν ἀντιληψιν τῆς Γραφῆς ηρύθρης διὰ τῆς μελέτης τῶν Ἀποκρύφων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τῶν Χρονικῶν τοῦ Ταμπαρᾶ, τοῦ Ταλμούδου καὶ ἄλλων ἑραϊκῆς ἐμπνεύσεως σκοτεινών βιβλίων· ἡ πρωτοτυπία λοιπὸν τοῦ ἔργου ἔγκειται οὐχὶ εἰς τὸ σύνολον, οὐχὶ εἰς νέαν τινὰ διατύπωσιν τῆς γενέσεως τῶν ὄντων καὶ τοῦ λόγου τῆς ὑπάρχενσις των, ἀλλὰ εἰς τὰ μέρη· διὰ τοῦτο εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ὁ κ. Remy de Gourmont εἴνει συγγραφεὺς ὡραίων σελίδων μᾶλλον τῆς ὥραιου βιβλίου· χωρία τινὰ ἔχουν τὴν ἀπέριττον λιτότητα κεφαλαίων τῆς ἱερᾶς Ἰστορίας, ἄλλα δὲ ἐνθυμίζουν ἀναγράσσεις, αἰγνιδίων ἀφυπνιζούμενας ἐν τῇ συνειδήσει μας.

Παραδίγματος χάριν, καθ' ἥν στιγμὴν ὁ Γεροβᾶ  
μελετᾷ νὰ πλάσῃ τὴν Εὔαν ἐκ τοῦ κοιμωμένου· Ἀδάμ,  
σκέπτεται ποιὸν μέρος νὰ ἔκλεξῃ (σελ. 68) «—Τὸ οὖς;  
— Θὰ γείνη περιεργος. — Τὸ μέτωπον; — Θὰ γείνη  
ἀλαζών. — Τοὺς ὄφθαλμούς; — Θὰ γείνη φιλάρεσκος. —  
Τὴν ρίνα; — Θὰ γείνη ἡδυπαθής. — Τὸ στόμα; — Θὰ  
γείνη φλύαρος. — Τὴν γλώσσαν; — Θὰ λέγῃ ψεύματα.  
— Τὸν οὐρανίσκον; — Θὰ γείνη λαύμαργος. — Τὴν  
χεῖρα; — Θὰ γείνη κλέπτρια. — Τὸν ποδὰ; — Θάγαπῃ  
νὰ τρέχῃ εἰς τοὺς ὅρμους. — Τὴν καρδίαν; — Θὰ γείνη  
ζηλοτυπος. — Τὴν κοιλίαν; — Θὰ γείνη ἀκόλαστος.  
Μους χρειάζεται σάρξ οὐδετέρα καὶ εὐπιθῆς». Τὸ γω-  
ρίον τούτῳ ἀρίστως μὲν ἐνθυμίζει τὸ θαυμάσιον ἔκεινο  
μέρος τῆς *Mme Bovary*, ὅποτε ὁ ιερεύς, ἀφ' οὗ ἀπήγ-  
γειλε τὸ *Miserereatur* καὶ τὴν *Indulgentiam*, ἐνέ-  
θαψε τὸν δεῖπον του ἀντίχειρα εἰς τὸ ἔλαιον καὶ ἤρχισε  
τὸ εὐχέλαιον ἦλειψε πρώτον τοὺς ὄφθαλμοὺς κτλ.,

άλλ’ είνε σχεδόν ἐπὶ λέξει μετάφρασις τῆς λεγομένης χαγαδικῆς ἐκδόσεως τῆς Γενέσεως, τῆς ὅποιας γερμανικὴν μετάφρασιν ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν. Ἰδού τί λέγει αὕτη: «—Καὶ εἶπε. —Δὲν θέλω νὰ τὴν πλάσω ἀπὸ τὴν κεφαλήν, διὰ νὰ μὴ ὑψώνη ἀλαζών τὴν κεφαλήν, ὅχι ἀπὸ τὸν ὄφθαλμὸν διὰ νὰ μὴ γείνῃ περίεργος, ὅχι ἀπὸ τὸ στόμα διὰ νὰ μὴ γείνῃ φύλαρις, ὅχι ἀπὸ τὴν καρδίαν διὰ νὰ μὴ γείνῃ φλερις, ὅχι ἀπὸ τὴν κείρα διὰ νὰ μὴ φυλαφῇ τὰ πάντα μὲ τὴν κείρα, ὅχι ἀπὸ τὸν πόδα διὰ νὰ μὴ ὀλογυρῷξεις τοὺς δρόμους. θὰ τὴν πλάσω ἀπὸ κρυμμένον μέρος τοῦ Ἀδάμ, τὸ ὅποιον μολονότι είνε γυμνὸς τὸ ἔχει σκεπασμένον».

περὶ αὐτῶν γνώμην του, διατυπώνει τὸ συμπέρασμα τοῦ προσκυνήματός του—διότι προσκύνημα μᾶλλον ἡ ταξείδιον πρέπει νὰ χαρακτηρισθῇ ἢ πειρήγησις αὕτη τοῦ συγγραφέως. Ὡραιότερα μέρη είνε τὰ περὶ "Αργοὺς καὶ Τίρυνθος, ὥραιαι δὲ σελίδες είνε καὶ αἱ περὶ τοῦ πνεύματος τῆς ἀρχαίας γλυπτικῆς.

— Φεῦ, δόλα τὰ ἐλαττώματα, ἀπὸ τὰ ὄποια ἡθέλησα  
ν' ἀπαλλάξω τὴν γυναικα τοῦ ἀνδρός, δὲν θὰ τὰ ἔχῃ  
ἄρα γε; λέγει ὁ Γερυόβα τοῦ Γκουρμόν.

— Καὶ ἐν τούτοις ὅλα αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα εὑρίσκονται ἐν αὐτῇ, λέγει ὁ Θεός, τῆς χαγαδικῆς ἔκδοσεως. «Δὲν τὴν ἔπλασα ἐκ τῆς κεφαλῆς, καὶ ὅμως ὑψώνει ἀλλαζόνα τὴν κεφαλήν της, ὅχι ἀπὸ τοὺς ὄφθαλμούς καὶ ὅμως ἔινε περίεργος, ὅχι ἀπὸ τὸ οὖς καὶ ὅμως ὡτακουστεῖ, δηρὶ ἀπὸ τὴν καρδίαν καὶ ὅμως ἔινε ῥάβδιουργίας καλογηρικῆς καὶ γυναικείας, παντὸς μεγαλοπράγμους ἡρωϊσμοῦ καὶ πάσης σχολαστικῆς λεπτολογίας, τὸ Βυζάντιον ἀναπλάτει τὸ περιφημον ἔργον τοῦ Ἰωάννου Λομβάρδος, τὸ ὅποιον ὡραῖα εἰκόνογραφημένον ἐξέδωκεν ὁ παρισινὸς ἐκδοτικὸς οἶκος Ὀλενδόρφ.

Το εργον του Λόρδου ον έχει το καλλισ και την μεγαλοπρέπειαν και τὴν ἀριστοτεχνίαν τῆς ὑφῆς καὶ τοῦ ὑφοῦ τῆς Σαλαμίβω του Φλωμπέρ, εἰνε περισσότερον περίπλοκον, δχι τόσον τεχνικόν, ἀλλ' ἡ ἔντασις τῆς ἐντυπώσεως τὴν ὅποιαν ἀφίνει δὲ εἶνε κατωτέρα ἀπὸ τὴν τῆς Σαλαμίδω, τὸ δὲ Βυζάντιον ἀναγεννᾶται μυστηριώδεις, φοβερὸν καὶ ταραχώδεις δχι ὅλιγώτερον μεγαλοπρεπῶς τῆς Καρχηδόνος.

είναι εἰς ταῦταν ἐπιτελεῖσθαι μενούνται καὶ τοιούτοι. Καὶ πάρα  
ἄφ' οὐ ἔφαγε τὸν ἀπτηγγυρεμένον καρπὸν λέγει πρὸς  
τὸν Σατανᾶν—«Ἡ Ἀγνοία ἐγκαταλείπουσά με ἀφῆ-  
κεν εἰς τὴν κεφαλήν μου κανόνι βαθὺν ὡς κρημνόν». Τοιούτων  
ἐκφράσεων βρίσκεται τὸ δώρασιν τούτο βιβλίον, τὸ  
ὅπεριν ἀνόιγει ἔξαρφνα θαυμασίας διαφάσεις ποιήσεως ἢ  
σκέψεως.

‘Ο Γεγοβά, μετὰ τὴν ἔξορίαν τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὕας ἐκ τοῦ Παραδείσου, μονολογεῖ:—“Ἐφυγαν τὰ πουλάκια μου. Τί θὰ γείνουν ὑπὸ τὸ πέταγμα τοῦ ιέρακος, δύστις τὰ κατασκοπεύει; Ἄγαπημένα μου πουλού ‘που μ’ εὐχαριστοῦσαν τόσον! Μου μένει τὸ χλουσί· ἀς γείνη κομψάτια! Εἰσέρχεται εἰς τὸν ξῆπον καὶ τὸ φεύρον του βλέμμα ἀρκεῖ νὰ καταστήσῃ στείρα τὰ χόρτα, τοὺς θάμνους, τὰ δένδρα, τὰ ὄντα, ὅ,τι αναπνέει”.  
Κ.

ΤΡΟ ΤΟΝ ΤΙΤΑΟΝ Ἡ χρεοκοπία τῶν Θεῶν, ἐντύ-  
πώσεις ἐξ ἑνὸς ταξιδίου εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀνατολήν,  
ἐδημοσιεύθη γαλλιστὶ ὑπὸ τοῦ Φλοραντέν-Λοριό πε-  
ριέργον βιβλίον, εἰς τὸ ὅποιον γίνεται λόγος περὶ Δελ-  
φῶν, Ὀλυμπίας, Δῆλου, Ἀθηνῶν κτλ. Μολονότι δὲ  
ὅ συγγραφεὺς τοῦ ἔργου εἶνε ζωγράφος, δὲν ἐνδιατέλ-  
θει: εἰς περιγραφάς, δὲν ἔχαντείται εἰς τὰ ἔξωτερικὰ  
σχήματα, εἰς τὰ ὅποια συγκεντρώνουν τὴν προσοχήν  
των καὶ ὅσοι δὲν ἔχουν τὴν γραφικὴν ἀντίληψιν τῶν  
ζωγράφων, ἀλλ' ἐπιμένει εἰς τὰς ἐντυπώσεις τὰς ὅποιας  
παράγει η φύσις καὶ η τέχνη εἰς ψυχὴν ζωηρῶς αἰσθα-  
νομένην· εἶνε ἐντυπώσεις φιλόσοφου μᾶλλον, καὶ ἐν-  
θυμιζούν τὴν προσεκήνην ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τοῦ Ρενάν.  
‘Ο συγγραφεὺς δὲν περιγράφει τὰ τοπία, τὰ μνημεῖα,  
τὰ καλλιτεχνήματα τὰ ὅποια εἰδένει, ἀλλ' ἀφ' οὗ τὰ εἰδένει  
όμιλει περὶ αὐτῶν ὡς ἔχει ἡσαν συνοδοιπόροι οἱ ἀνα-  
γνῶτες τοι καὶ τὰ εἶδον ἐπίτην καὶ ἔχωράει τὴν

Μὲ ἄλλας λέξεις, τὴν ἀδειαν ν' ἀνασκάψουν καὶ νὰ λάθουν τάναγλυφα τὴν εἰχον λάθει οἱ ἀνασκάπτοντες ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ δώσουν εἰς τὸν Βελῆ Πασσόν (ὄχι 'Αλῆ) τὸ ἡμίσυ τῶν εὐρημάτων. Καθ' ἥν ἐποχὴν ὅμως ἐτελείωσαν τὸ ἔργον των, ὁ Βελῆ Πασσόν μετετεθῇ εἰς ἄλλην διοίκησιν· ὡς μὴ ἔχων δὲ τὰ μέσα νὰ φέρῃ μᾶς του τάναγλυφα προβύμως ἔλαθεν ἀντ' αὐτῶν χρήματα.

Εἰς τὸ αὐτὸν ἔρθον ὁ κ. Δυκούδης λέγει προσέτι «Πρὸ ταύτης τῷ ὄντι μόνος ὁ δροφός καὶ μέρος του σηκοῦ εἰχον καταπέσει ἔνδον του ναοῦ . . . Τὰ πάντα ἔξεπόζον, συνέτριβον, ἀπέριπτον, διεσκόρπιζον». 'Ο Chandler, διστις ἐπεσκέψθη τὴν Ἑλλάδα τῷ 1766, συνήντησεν εἰς Ζάκυνθον τὸν Ἰωακεῖμ Βόσσερ, τὸν ἀνακαλύψαντα τὸν ναὸν τὸ παρελθόν ἔτος. Ήπειρος αὐτοῦ ἐπληροφορθῆντι διέπειρεις τὰς γωνίας ἔχουν καταπέσει· αἱ ἄλλαι εἶναι ἀκέραιαι, ἐπ' αὐτῶν δὲ κείται συμπεφυμένος σωρὸς (a confused heap). 'Εκ τῆς περιγραφῆς ταύτης θὰ κρίνῃ τις διὰ τὸ σηκόν τοῦ κατεστραμμένος τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τουτέστι 50 ἔτη σχεδὸν πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Κόκκερελ ἀνασκαφῆς. 'Αρκεῖ νὰ ἐπισκεψθῇ τις τὰ ἑρείπια διὰ νὰ πεισθῇ διὰ τουάνη τελεία καταστροφῇ δὲν ἔγενετο ποτέ. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀρθρογράφος ὅμολογει τούτο: «Καὶ ὅμως ὁ δόλκηρος οὗτος ὁ ναὸς δύναται καὶ πάλιν ν' ἀναστηθῇ ἀκέραιος».

"Οσον ἀφορᾷ τὴν μεταφορὰν τῶν ἀναγλύφων, αὐτὰ μετεφέρθησαν εἰς Ζάκυνθον οὐχὶ ἐν ἔτει 1814, ἀλλὰ τῷ 1812 ή 1813, καὶ ἐκεὶ τὰ εἴδεν ὁ Hughes τὸν Σεπτεμβρίον τοῦ 1813. 'Η Βρεττανικὴ Κυβέρνησις τὰ ἡγόρασε τῷ 1814.

Αἱ μομφαὶ τὰς διόπιας ἀπευθύνει ὁ κ. Δυκούδης κατὰ τῶν ἀρχαιολόγων τῶν ἀφαιρεσάντων τὰ ἀνάγλυφα ἐκ τοῦ ὄποιον εὑρέθησαν, δὲν εἶναι ἔντελῶς δίκαιαι· διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὄποιαν τὰ γλυπτά τοῦ Παρθενῶν, τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς Βάσσας καὶ τοῦ ναοῦ τῆς Λιγύνης ἀφρέθησαν, ἡ Ἐλλὰς ἦτο εἰς κατάστασιν ὀλίγον διαφέρουσαν τῆς βαρβαρότητος. Μεγάλη καταστροφὴ καὶ ἔξαφάνισις ἀρχαιοτήτων εἴχε γενέν τὴν 17<sup>η</sup> καὶ 18<sup>η</sup> ἔκατονταετηρίδα. 'Ο Hobhouse, διστις ἐταξιδεύει μὲ τὸν Βύρωνα εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ 1809, λέγει· «Ἐὰν ἡ πρόδος τῆς φθορᾶς ἔξακολουθήσῃ τόσον ταχέως ὅσον τώρα, ἐντὸς ὀλίγων ἔτων δὲν θὰ μείνῃ λίθος ἐπὶ λίθου εἰς τὸν Παρθενῶνα».

Πρέπει νὰ διολογήσῃ τις ἐπίστες διὰ τὰ πρώτα τριάκοντα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐλευθερώσεως ἀπὸ τῶν Τούρκων ἡ Ἐλλὰς δὲν ἦτο τὸ ἀσφαλέστερον μέρος πρὸς φύλαξιν τῶν ἀρχαιοτήτων. 'Ο Φίνλανδος (Τόμ. VII σ. 232) γράφων περὶ τῆς ἐνάντιόν τοῦ «Οθωνος ἐπαναστάσεων προσθέτει· Πλήθος πολυτίμων ἀντικειμένων ἐκ τῆς συλλογῆς τῶν ἀρχαιοτήτων ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐκλάπη ὑπὸ τὸν ἀπότιτον τῶν Μουσείου καὶ ἡγοράσθη ὑπὸ τοῦ κ. Μέρλιν, ὑποπορεύειν τῆς Ἀγγλίας, διστις τὸ ἔχαρισεν εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν ἐταιρείαν. "Ἄλλοι πρόξενοι εἰς τὴν εὔρυτάτας τῆς θεραπείας πρὸς τὴν θεραπείαν τῶν λατρειῶν, καὶ διαβλέπειν ἐν τῇ λατρείᾳ τὴν ὄποιαν ἡ Ἐλληνικὴ Ἀγγυπτος ἔτρεφε πρὸς τὴν δυναστείαν τὰν πρώτην τὴν λατρείαν τῆς πρὸς τὸν νεωτέρους αὐτοκράτορας. 'Οι βλέπουσιν οἱ ἡμέτεροι ἀνογγώσται, ἡ μῆτρα τοῦ συγγράμματος εἶναι πλουσιωτάτη. 'Εκάστη τῶν μελετῶν τούτων προφανῶς εἶναι ἀπόρροια μακροτάτων ἀτομικῶν ἔσευνων. Πολλὴ ἐπιστήμη κρύπτεται ὑπὸ τὴν φιλοσοφίαν ταύτην τῆς ιστορίας τὴν εὐρυτάτας ἔχουσαν τὰς βλέψεις, τὴν ἀγούσαν εἰς σκέψεις πολλὰς δισῶν καὶ βαθείας. 'Εν τῷ συγγράμματι τοῦ ὁ κ. Bouché-Leclercq ἀπέδειξεν πλέον ἡ ἐπαρκῶς διὰ τὴν ιστορίαν αὐτην τὰς διόπιας εἶναι τῆς ιστορίας αὐτην δὲν εἶναι ἔφθαρμένη ἀρχαιότητης» καὶ διὰ τὴν περιέσκεψην πολυμάθεια εἶναι ἐν ἀνάγκῃ ἀξία ν' ἀπορρίπτῃ τὰ δεκανί

πώλησιν πολύτιμα ἀντικείμενα ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως». 'Ακόμη καὶ σήμερον, ἐὰν κρίνῃ τις ἐκ τῶν γραφουμένων εἰς τὰς ἐφημερίδας, δὲν ἔξελπεν ἔντελῶς ὁ κίνδυνος καὶ τὰ ἔνα Μουσεῖα πλουτίζονται καθημερινῶς δι' ἀντικειμένων εὐρεθέντων ἐν Ἑλλάδι.

'Αναντιρρήτως ὅμως τῶα τὰ πράγματα μετεβλήθησαν καὶ οὐδεμία ἀμφιβολία διὰ τὰ ἀνάγλυφα τοῦ Παρθενῶνος καὶ τῆς Φιγαλείας εἶναι προστιθέτερα τώρα εἰς τοὺς καλλιτέχνας καὶ τοὺς ἀρχαιολόγους περισσότερον ἐν τῷ Βασιλείῳ Παρισίοις, Λονδίνῳ ἢ Μονάχῳ. Πρὸ δέκα περίπου ἔτῶν ἀνεκινήθη τὸ ζήτημα τῆς ἀποδόσεως τῶν γλυπτῶν τοῦ Παρθενῶνος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ δὲ ἰδέα εὑρετική ὑποστήριξεν εἰς πολλοὺς ισχυροὺς κύκλους. 'Ο κ. Φ. Χάρρισον κυρίως ἔγραψεν εἰς τὸ περιοδικὸν 'ΙΘ' αἰώνιον μετὰ πολλοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἀφεταὶ δ' ἐφημερίδες συνεφώνησαν μετ' αὐτοῦ. Δὲν ἀπεφασίσθη ὅμως τίποτε, καὶ ἐναπολείπεται εἰς τὰς μελλούσας γενεαῖς τῶν "Ἀγγλῶν νὰ ἔκτελέσουν τὴν εὐγενῆ ταύτην πρᾶξιν διεθνοῦς φιλοφρούρης".

### Σ. Κ. ΑΤΣΛΕΥ

### IΣΤΟΡΙΑ

**ΤΟΝ ΤΙΤΛΟΝ** Μαθήματα τῆς Ἑλληνικῆς Ιστορίας ὁ κ. Bouché-Leclercq συνήνωσεν ἔνδεκα ιστορικὰ μελέτας, αἱ ὅποιαι, πραγματεύμεναι περὶ ποικιλωτάτων θεμάτων πᾶσαι ἀναφέρονται εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ὡς κοινὸν δὲν γαρακτήρα ἔχουσιν διὰ τὸν ἀλόγονον μεταφραστῶν γεγονότων ἔξαγεις τῆς ιστορίας ἐν τῇ Σορδόνῃ. Τινὲς τῶν μελετῶν τούτων χρονολογοῦνται ἀπὸ εἰκοσαετίας· ἀλλαι εἶναι δῆλως πρόσφατοι. Πλὴν ἐν πάσαις παρὰ τὸν ἀρχαιοδίφην, τὸν εὔσυνειδητότατον καὶ ἀλάθητον πολυμάθημον, ἐπιφαίνεται ιστορικὸς ἀληθής, ὁ ὄποιος ἀπὸ τῶν πολλαπλῶν γεγονότων ἔξαγει ἔννοιας καὶ διέδηματα. Οὐτῶς δὲ μὲν ἔξαριτε τὴν κοινὴν ὑπόστασιν τῶν ἀρχαίων θρησκειῶν ἡ ἀναλύει τὰς σχέσεις τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας πρὸς τοὺς πολιτικοὺς θεσμούς. "Ἀλλοι ἐξετάζει ἀπὸ φιλοσοφικῆς ἀπόφεως τὴν κοκκὴν ἔξελιξιν τῆς ἀντικαΐκης δημοκρατίας καὶ καθιστᾶ προσεκτικὰς τρόπον τινὰ τὰς συγγρόνους δημοκρατίας. 'Αλλαχοῦ μελετᾶ τὸν ἀγροτικὸν νόμους καὶ τὸν σοσιαλισμὸν ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ τοὺς παιδαγωγικοὺς θεσμούς τῆς Ἑλλάδος. Τέλος ἐπεκτείνει τὰς ἔρευνας αὐτοῦ μέχρι τῆς Ἀλληνικῆς Ἀνατολῆς καὶ παρακολουθεῖ τὰς τύχας τῆς Ἐλλάδος ὑπὸ τὴν μακεδονικὴν κυριαρχίαν, ὑπεγείρει ἀκραν τινὰ τοῦ πέπλου, ὁ ὄποιος καλύπτει τὸ ἀπόρροητον τῶν Σελευκιδῶν καὶ τῶν Λασγιδῶν, καὶ διαβλέπει ἐν τῇ λατρείᾳ τὴν ὄποιαν ἡ Ἐλληνικὴ Ἀγγυπτος ἔτρεφε πρὸς τὴν δυναστείαν τῶν λατρειῶν, καὶ διαστήνει τὰς φωναὶ τοῦ μαύρου αἵματος τοῦ ἀναιματικούν εἰς τὰς φωνὰς τοῦ φλέβας του. 'Η μάρμητος, ἡ μαύρη Τιενέττα καὶ ἡ μήτρα τοῦ ἡ ἐγκαταλειφθεῖσα ἐργάτης, τῷ ἔνέπνευν τὰς πρὸς τοὺς φιλοράφεταις τοῦ. Σήμερον δὲν συγκινοῦσι πλέον κανένα.

### ΕΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

καὶ τῆς διὰ νὰ σπεύδῃ ταχύτερον πρὸς τὸ παρὸν ἡ πρᾶξις τὸ μέλλον.

### ΘΕΑΤΡΟΝ

ΠΟΔΥ φοβούμεθα διὰ μεγάλην ἀπογοήτευσιν μᾶς ἡ ἐπιφυλάκτει τὸ Βασιλικὸν Θέατρον. Εἴχομεν τὴν ἐπίπεδα διὰ ὁ κ. Βλάχος θὰ ἡγάπα τὸ ἔργον εἰς τὸ ὄποιον τὸν ἀνήγαγεν ἡ βασιλικὴ εὐνοία περισσότερον ἐκεῖτο, καὶ διὰ ὁ καὶ εἰσήρχετο εἰς τὸ Βασ. Θέατρον, ἀρίνων ἔκτος τῆς θύρας αὐτοῦ πᾶσαν ὄργην καὶ προκατάληψιν καὶ ἐμπάθειαν. Δυστυχῶς ὁ κ. Διευθυντής εἰσῆλθεν ἐντὸς μεθ' δῶλων τῶν ἀποσκευῶν του. Παρέλαβε μεθ' ἐκεῖτο τὰς σκονισμένας περιθετέρους θύρας τοῦ ίδεας του, τὰνεξήγητα μίστη του καὶ τὰς ἀνεξηγήτους ἐν πολλοῖς ἔκτιμησεις του. 'Απὸ τὴν ἡμέραν καθ' ἥν ἔγεινε γνωστὴ ἡ ἐκλογὴ τῶν ἔργων τῶν διστηντῶν πρὸς μεταφραστῶν καὶ τοῦ διορισμοῦ νίζεται δόλον τὸ ἀλγος τῆς ψυχῆς του καὶ αἱ τύψεις τοῦ συνειδότος· ἀμύνεται κατὰ τῆς ἀπελπισίας καὶ ἡ ἀμύνα του ἔκδηλοτει ταχυμάτιον προσεχῆ χειροφρύση.

Ἐν τῷ εἰς τὰ ἴδια μας θέατρα ἐμφανίζονται ώς πρόσφατα τὰ ἔργα τοῦ Αλεξανδροῦ Δουμᾶ, λέγει ἔκτος ἄλλων: «Ο 'Αλεξανδρος Δουμᾶς είχεν ἀναλόδη εἰδος ἀπόστολης, νὰ πολεμήσῃ μίαν ηθικὴν δουλείαν ύψιστανην εἰς τὴν ἐποχήν του. 'Ηθελε νὰ ἀπελευθερώσῃ τὰς ἑταίρας, τοὺς νόθους καὶ τὰς ἔξαπατηθείσας κόρας. Εἰς τὴν γεναιόφρονα ταύτην ἀποστολὴν ὑπῆρχον λόγοι καὶ διότι τοῦ εἰκόνα πάνθειμον καὶ μαύρης προσδιαθέτουν τὴν ψυχὴν τοῦ θεατοῦ εἰς τὴν τραγικὴν λύσιν τῆς ὑποθέσεως. 'Η σύνθεσις είναι ἀμφιμοτος, ἡ ἀπέλεσις θαυμασία.

Τὸ τελευταῖον σχεδιογράφημα «ἡ Ἀγνώριστη» μαρτυρεῖ τελείως διὰ ὁ ἀληθῆς καλλιτέχνης ἔχει τὴν γράφων περὶ τοῦ Δουμᾶ, λέγει ἔκτος ἄλλων: «Ο 'Αλεξανδρος Δουμᾶς είχεν ἀναλόδη εἰδος ἀπόστολης, νὰ μεταδιητή μετ' ἵσης τέχνης. Αἰσθάνεσθε ἀληθῆς ἀγαλλίασιν ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς 'Αγνώριστης» μὲ τὸ περιβάλλον τῶν βουνῶν, τῶν εὐθύμων διατεμούμενῶν καὶ τῶν ἀνθέων τῶν παμπληθῶν, ἔκαστον τῶν υπόστητων τὴν φωνὴν τοῦ μαύρου αἵματος τοῦ ἀναιματικούν εἰς τὰς φωνὰς τοῦ φλέβας του. 'Η μάρμητος, ἡ μαύρη Τιενέττα καὶ τὸ πατάρηση παρακαλεῖ. Μία μορφὴ γλυκυτάτη, συμπαθῶς ὥραία, κατερχούμενη ἀπὸ τὸν διά μέσου λόφων ὁφιειδῶς ἔκτιλισθομενὸν ἀγροτικὸν δρομίσκον παρουσιάζει χαριτωμένων σῶμα μὲ τὴν στολὴν τὴν κατάλευκον καὶ διασπέριει τὴν χαρὰν εἰς δόλον τὸ τοπίον μὲ ἐν γλυκύτατον καὶ πας αἱρέσιων διαγραφόμενον μειδίαμα. Καὶ διὰ τὴν τὴν ἀφελή, μὲ τὸ βλέμμα της τὸ ἀγνόν, δὲν δύνασθε νὰ μη ἐνθυμηθῆτε τὸ χαριτωμένον ποίημα καὶ ν' ἀναφωνήσετε καὶ σεῖς μετὰ τοῦ ποιητοῦ.

Ποιὰ εἶναι τούτη ποὺ καταιθαίνει στὸ ἀσπρα ντυμένη ὅχι τὸ βουνό;

**ΟΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ** "Ελλην καλλιτέχνης κ. Ράλλης καταγίνεται εἰς μέγαν πίνακα τὴν 'Νύκτα Χριστουγέννων ἐν Βηθλέεμ κατὰ τὸ 1900". Τὸ ἔργον θὰ παριστῇ τὸ ἐστιτερικὸν τῆς 'Εκκλησίας τῆς Γεννήσεως πλήρεις γυμναικῶν καὶ παιδίων ὑπὸ τὸ φῶς

παράπονον, μὲ μάτια πάντοτε θολωμένα, μὲ τὰ τρυφερώτερα λόγια ἐραστοῦ πρὸς ἐρωμένην.

Ο κ. Ιακωβίδης ἐπερότωσεν ἡδη καὶ τὰ δύο σχεδιογράφηματα, τὰ προωρισμένα διὰ τὴν πολυτελῆ ἔκδοσιν τῶν Απάντων τοῦ Σολωμοῦ, περὶ τῆς ἐγράφωμεν τοῦ πρότυχον τεῦχος τοῦ θεατρού.

Μέσα εἰς τὴν σεληνοφώτιστον λίμνην πλέει ἡ βάρκα τοῦ Λάμπρου, εἰς τὴν πρύμνην τῆς ὁποίας καὶ τὰ δύο σχεδιογράφημ

λαμπτόδων καὶ κανδηλῶν. Τὸ θέμα αὐτό, ἐκ τοῦ κύκλου τοῦ τόσου προσφιλούς εἰς τὸν κ. Ράλλην καὶ εἰς τὸν ὄποιον τόσον διαπρέπει, ἀναμένομεν νὰ προκισθῇ τὴν νεωτέραν ἑλληνικήν Τέχνην μὲν ἔργον ἀντάξιον τοῦ χρωστῆρος τοῦ Ἑλληνος ζωγράφου.

**ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ** περιοδικὸν δημοσιεύει λίαν ἐνδιαφέροντας σημειώσεις τοῦ κριτικοῦ Floerke περὶ τοῦ μεγάλου καλλιτέγου Μπαϊκλιν, τοῦ ὄποιου ὑπῆρξεν ἐπὶ ἔτη μακρῷ εἰς τῶν ἐπιστηθιατάτων φιλῶν. Μᾶς ἀναπαριστᾷ οὗτος αὐτόν, ἀντιθέτως πρὸς τὴν ἰδέαν, ἦν ἐμπνέοσι τὰ ἔργα του, ὡς ἐστερημένον δὲλως παντὸς λυρισμοῦ, «ἀνεξάρτητον, ἔχοντα πλήρη συνειδησιν ἑαυτοῦ, φιλόπονον, εἰλικρινῆ καὶ ἀπεριφραστον, σαφῆ, ὑγιαῖ τό τε σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα, ἄνδρα δράσεως πρὸ παντός, διαβλέποντα ἐναργῶς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, οὐδέποτε ἀπ' αὐτοῦ παρεκκλίνοντα».

‘Η ἴστορία τοῦ ἀτομικοῦ καὶ οἰκογενειακοῦ τοῦ βίου κατ’ οὐδὲν συμβάλλει εἰς τὴν τὸν καλλιτεχνικῶν του ἔργων. Οὐδὲν τὸ ξένον πρὸς τὴν Τέχνην ἡδύνατο νὰ ἔχῃ τὴν ἐλαχίστην ἐπ’ αὐτοῦ ἐπίδρασιν. Ἀναγνωρίζει τις τὸν Ἐλεύθερον πανταχοῦ παρὰ τῷ Μπαϊκλιν. ‘Η ζωγραφική του οὐδέποτε ἐδελεάσθη ἀπὸ οἰανδήποτε σχολῆν, ἀπὸ οἰονδήποτε δόγμα. ’Απηλλαγμένος τῆς δουλείας εἰς ἣν ἄλλοι ἀσμενίζουν, τῆς φιλοδοξίας, τοῦ πατριωτισμοῦ, τῆς κοινωνίας, τοῦ καλλιτεχνικοῦ συρροῦ κλπ. εἶνε αὐτὸς οὗτος· βλέπει δὲ μόνον τὸν καλλιτεχνικὸν του σκοπὸν καὶ ζῇ μόνον ὅπως ἐπιτύχῃ αὐτοῦ. ’Υπάρχει ἐν αὐτῷ ὁ ὄργασμός, ἡ συγκίνησις τοῦ ἔαρος. Δὲν φθονεῖ καὶ δὲν μιμεῖται κανένα· μελετᾷ, ἀναπτύσσει, ἐκφράζει τὴν ἴδιαν αὐτοῦ φύσιν. ’Αποφεύγει τὴν συναναστροφὴν τῶν καλλιτεχνικῶν. Εἶνε πτωχὸς καὶ ἔργόζεται φιλοπονώτατα διὰ νὰ διαβρέψῃ τὴν οἰκογένειαν του· Μαικήναν οὐδένα έγνωρισεν. ‘Ο περιλάλητος κόμης Schack μᾶλλον τὸν ἔξεμεταλλεύθη ἢ τὸν ἐβοήθησεν. Μετὰ μίαν ἡ δύο ἀποπέρας παραιτεῖται τῶν ἐπισήμων θέσεων, προτιμῶν νὰ εἴνε πτωχὸς καὶ ἀνεξάρτητος ἢ νὰ διατελῇ ἐν μέσω μηχανορραφῶν.

Φράσεις τινὲς τοῦ Μπαϊκλιν συμπληροῦσι τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. «Ποιὸν ν’ ἀναστρέφεται τις; ”Οχι τοὺς ζωγράφους, ὄπωδήποτε. Πάντες οὗτοι προσπαθοῦσιν οὐχὶ νὰ πραγματοποιήσουν ἐν καλλιτεχνικὸν ἰδεῶδες, ἀλλὰ νὰ ἐκμεταλλεύθουν τὴν τέχνην αὐτῶν. ’Ο εἰς ἐπιθυμεῖ νὰ γείνῃ πλούσιος, ἀλλος νὰ κατατησῃ δόξαν καὶ τιμάς, ἀλλος νὰ γείνῃ διευθυντῆς ἀκαδημίας· κανεὶς δὲν σκέπτεται ν’ ἀναπτύξῃ ἡσύχως ὅτι ἔχει ἐν ἔαυτῷ.»—«Ν’ ἀπορροφᾶται τις ὀλόληρος ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν του! ”Οχι! Ἐκπληρῶ τὸ πρὸς τὰ μέλη τῆς οἰκογένειάς μου καθήκον, ἀλλὰ δὲν ἡμπορῶ νὰ τοὶς δώσω δῆλην μου τὴν ζωήν!»



**ΜΟΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ.** Ἡ ἐπίδρασις τῆς μουσικῆς ἐπὶ τοῦ νευρίκου συστήματος εἶνε γνωστάτη καὶ ἡ χαρίεσσα παράδοσις τοῦ νεαροῦ Δαυΐδ, παιζοντος κιθάραν διὰ νὰ κατευνάσῃ τὴν μανίαν τοῦ γηραιοῦ Σαούλ, αποδεικνύει ὅτι ἡ ἐπίδρασις αὕτη εἶνε γνωστή ἀπὸ μακροτάτου χρόνου.

‘Ο ιατρὸς Laborde, ὁ ὄποιος ἐπίσης ἐχρησιμοποίησε τὴν ἐπὶ τοῦ τετραχόδου τέχνην του, διώς κατευνάζῃ τοὺς ἐν μανίᾳ διατελοῦντας, προσέβη ἐξ ὄντος ἐνὸς δόδοντοςτρού, τοῦ κ. Δρόσνερ, εἰς ανακοίνωσιν πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Ἰατρικῆς ἐν Παρισίοις περὶ νέας ἐφαρμογῆς τῆς μουσικῆς εἰς τὴν θεραπευτικήν.

‘Ο κ. Δρόσνερ, ὁ ὄποιος ἀποκοιμᾶται τοὺς πελάτας του διὰ τοῦ πρωτοξείδου τοῦ ἀζώτου, εἶχε παρατηρήσει ὅτι, παρὰ τὴν ἐπωνυμίαν αὐτοῦ ὡς ἀερίου λιαροποιοῦ, τὸ ἀναισθητικὸν τοῦτο δὲν παρεῖχε πάντοτε ὑπνον εὐάρεστον καὶ ἀπέδιδεν εἰς τοὺς θορύβους τῆς δόδου τὰ δυσάρεστα ὄνειρα, τὰ ὄποια ἔβλεπον οἱ παραπτάμενοι ἐγχείρισταιν. ’Ιδού ἐν παραδειγματικῇ τις ἐξέβαλε κραυγαὶ διαρκούστης τῆς ἐγχειρήσεως κατὰ τὴν ἀφύπνισιν ἐδήλωσεν ὅτι εἰδεν ὄνειρον κατὰ τὸ ὄποιον ὁ σύζυγός της εἶχε καταπλακωθῆ ἀπὸ ἐν λεωφορεῖον. Σημειωτέον ὅτι τὸ δόδοντοςτρού ἐργαστήριον εύρισκετο ἐπὶ δόδου λιαροποιοῦ, τὴν δοποὶαν ἐν μεγάλῳ πατάγῳ τριποδισμοῦ τῶν Ἄπων καὶ ἥχων τῶν κεράτων δέσχιζον ἀλλεπάλληλα τὰ λεωφορεῖα.

‘Ο κ. Δρόσνερ μετέφερε τὸ ἐργαστήριον του ἐπὶ αὐλῆς σωπηλῆς καὶ οἱ πελάται του δὲν κατελαμβάνοντο πλέον ὑπὸ ἐφιαλτῶν διαρκοῦντος τοῦ τεχνητοῦ ὑπνου· ἀλλ’ ἐπράξει καὶ τὸ πλέον ἐσκέφθη νάντικαταστήσῃ τὴν ἐπίδρασιν τῶν δυσάρεστων καὶ ἀνησυχητικῶν θορύβων διὰ τῆς ἐπιδράσεως ἀρμονικῶν καὶ εὐφροσύνων μελῳδιῶν. ’Απλοῦν ὄργανέτον ἐπήρκεσεν εἰς τὰ πρῶτα αὐτοῦ πειράματα, τὰ ὄποια ἀπέβησαν τὰ μάλιστα εὐχάριστα. Οἱ πελάται του ἀποκοιμῶνται εὐκολώτερον καὶ ταχύτερον διὰ μικροτέρας δύσεως ἀναισθητικοῦ· ἡ δύσις αὐτῶν εἶναι γαλήνιος κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὑπνου, καὶ ἐὰν ἐνθυμοῦνται ὅτι ὧνειρεύθησαν, τοῦθ’ ὅπερ δὲν συμβάλλει πάντοτε, οὐδὲν διφίσταται τὸ δυσάρεστον ἐν τῇ ἀναμνήσει ταύτη. Τάποτελέσματα εἶνε ἀκόμη καλλίτερα αφ’ ὅτου ὑποκατέστησεν εἰς τὸ ὄργανόν του φωνήγραφον, τοῦ ὄποιου οἱ ἀποδέκται προστηλοῦνται εἰς τὰ ὡτα τοῦ πελάτου.

### NEA BIBLIA

#### ἘΛΛΗΝΙΚΑ.

**Ἐξεδδοθησαν:** ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΛΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩΝ ὑπὸ Ἀντωνίου Μηλιαράκη (ἐκδοσίς δευτέρα — Ἀθῆναι, I. Δ. Κολλάρος) δρ. 1.

Ο ΑΓΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΦΩΙΣΕΩΣ ὑπὸ P. Brouardel κατὰ μετάφρασιν Ἀντωνίου Καλλιβωκᾶ σχ. 80°, σελ. 128, δρ. 2. (Ἐκδοτικὸν βιβλιοπωλεῖον N Τζάκα καὶ Π. Πετράκου).

ΔΥΟ ΠΟΝΟΙ δρᾶμα εἰς πρᾶξιν μίαν ὑπὸ Φρ. Κοππέ, μετάφρασις Ἀγιδος Θέρου, ἔκδοσις «Πινακοθήκης» (Ἀθῆναι 1901, τυπογρ. Ἀγέστη Κωνσταντίνου σχ. 160°, σελ. 22, δρ. 1).

Η ΣΕΡΕΝΑΤΑ ΤΩΝ ΛΟΥΛΟΥΔΙΩΝ ὑπὸ Σ. Σκιτη (Ἀθῆναι 1901, τυπογραφείον «Νομικῆς»).

Απὸ τὰ ἔστρα περιοδικά: Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ ΕΝ ΕΛΛΑΣΙ ὑπὸ E. Sensot Orland. Nouvelle Revue (15 Ιουλίου).

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΤΥΠΗΟΥ ΣΕΛΙΔΟΣ ὑπὸ Peeck. Συμβούλαι καὶ θεωρίαι περὶ τοῦ ἀρίστου τρόπου, καθ’ ὃν δέον τις νὰ πάρουσιάζῃ τυπογραφικῶς τὰς ιδέας του. Cosmopolitan (Ἰουνίος).